

www.slovovchitelyu.org

3/2020

Слово ВЧИТЕЛЮ

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

НЕ БУДЬТЕ БАЙДУЖИМИ!

Християнський
духовно-просвітницький часопис

«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 3(53)/2020

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковський
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Коректор	Галина Венгліська
Дизайн і верстка	Андрій Тригуба
Менеджер з розповсюдження	Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск	Надія Доля

Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блощук, Адріан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Андрій Смирнов, Любомир Турчак, Галина Шевченко.

Засновник і видавець —
Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»

Адреса: вул. С. Крушельницької, 71,
м. Рівне, 33023, Україна.
Телефон/факс: (0362) 63-79-76
e-mail: slovo@hopetopeople.org

Видається за сприяння:

- Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»;
- Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідчення про державну реєстрацію: серія КВ
№ 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Пожерти на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожерти на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26007054714168, ПАТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою: «Пожерти на часопис „Слово вчителю“».

За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями.
Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад:
Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24.
Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці Ярини Тимошук

Надруковано: ПП «Естеро»,
вул. Данила Галицького, 25А, м. Рівне, 33000, Україна
тел. 068 22 62 444
Наклад 2500 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ Міністерства освіти і науки України на 2020–2021 навч. рік

Курси морально-духовного спрямування

Міністерством затверджено Типову освітню програму для закладів загальної середньої освіти II ступеня, складовою якої є навчальний план (наказ № 405 від 20.04.2018). Згідно з таблицею 13 Типової освітньої програми у 5–6 класах може вивчатись предмет «Етика» або курси духовно-морального спрямування. Тобто предмет «Основи християнської етики» може вивчатись за рахунок інваріантної складової. У початковій школі, а також у 7–11 класах курси духовно-морального спрямування можуть вивчатись за рахунок варіативної складової.

Натепер Міністерством рекомендовано такі програми: «Основи християнської етики», «Християнська етика в українській культурі», «Православна культура Слобожанщини», «Біблійна історія та християнська етика», «Школа подружнього життя». Перелік розміщено на сайті Інституту модернізації змісту освіти.

Зазначені курси є дисциплінами християнсько-світоглядного, культурного та освітньо-виховного спрямування. Вони не є вченням віри, не містять релігійних обрядів, не ставлять на меті залучення до певної конфесії. Викладання предметів передбачає виховання в учнів поваги до свободи совісті, релігійних та світоглядних переконань інших людей; здатності до співжиття в полікультурному та поліконфесійному українському суспільстві.

Відповідно до українського законодавства викладати такі курси можуть особи, які мають педагогічну освіту та документ про проходження відповідної курсової підготовки.

Викладання основ християнської етики та інших предметів духовно-морального спрямування в закладах загальної середньої освіти відбувається за умови письмової згоди батьків та за наявності підготовленого вчителя. Водночас просимо враховувати ситуацію, коли не всі діти відвідують зазначені курси. У такому випадку ці заняття повинні бути в розкладі першим або останнім уроком.

Для належного підвищення кваліфікації вчителів етики та інших курсів духовно-морального спрямування, обміну досвідом, підвищення якості викладання можуть бути створені районні (міські) методичні об'єднання вчителів, творчі групи, кабінети тощо.

Зміст курсів духовно-морального спрямування не передбачає катехізацію, неприпустимим є також нав'язування учителем дітям власних поглядів у ставленні до тих чи інших Церков, примусу дітей до молитви під час уроків, відвідування церковних служб тощо.

Предмети духовно-морального спрямування слід викладати в тісній співпраці з батьками, інформувати батьківську громадськість про особливості християнської етики, давати їм можливість відвідувати уроки і позакласні заходи з предмета.

Раїса Євтушенко, головний спеціаліст
відділу змісту освіти, мовної політики та освіти
національних меншин МОН України

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4 Духовне призначення вчителя
Надія Доля

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 7 Розв'язання проблем у моральній площині
Віталій Шульга
- 8 Праця в Божому Слові
Артем Приступа

СТУДІЇ БІБЛІЇ

- 10 Перемагає той, хто бореться
Леонід Якобчук
- 12 Ініціативність
Любомир Турчак
- 14 Біблія говорить
Олексій Коломійцев

КОНТРАСТИ

- 16 Блаженні вигнані за праведність
Надія Доля

ЗНАЙОМСТВО

- 17 Освіта на карантині та після
Ангеліна Чмут

НАУКА І ХРИСТИЯНСТВО

- 20 Монархи Господа нашого
Рік Дестрі

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 24 Дистанційне навчання для педагогів-християн від МАРХО
Тетяна Чумакова
- 25 Мужність. Готовність людини до самопожертви
Лариса Клепцьо
- 27 Мужність, відважність, патріотизм
Олена Коваль
- 30 Золота мужність
- 31 Надійність
- 33 Рішучість і відвага у житті
Ольга Прокопович
- 38 Ісус, Петро та Юда
Галина Левицька
- 41 Хліб наш щоденний дай нам сьогодні
Віра Муляр

ХРИСТИЯНСТВО І МИСТЕЦТВО

- 44 Постапокаліпсис
Олег Блощук

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 46 Духовна педагогіка Івана Павла II
Олег Огірко
- 48 Украдене Небо
Наталія Педченко
- 50 Коли кличе серце
Аркадій Сльоза

РОЗДУМИ ДУШІ

- 51 Рука над вогнем
Людмила Орленко
- 52 Номер 8986

ВАРТО ПРОЧИТАТИ

- 54 Переповнений Божою любов'ю
Гленда Фай Метс, Джоель Р. Бікі

ПОДІЇ

- 56 Християни можуть змінити контент викладання у виші
Ольга Романенко
- 57 Чи є місце для Христа в університеті
Михайло Черенков
- 58 Платформа «Цінності» об'єднує християн
Тетяна Артерчук
- 59 Марафон на підтримку християнських цінностей в освіті

с. 41

с. 7

ДУХОВНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ВЧИТЕЛЯ

Віталій Миколайович Шульга — голова ГО «Українська асоціація педагогів-християн»

— Для знайомства з читачами нашого часопису розкажіть про себе.

— Народився 1969 року в селі Шевченківське (Орджонікідзе) Криворізького району Дніпропетровської області, де проживаю й зараз. Пресвітер помісної Церкви ХВЕ «Євангельський

Маяк», учитель вищої категорії, учитель-методист, із 2004 по 2012 роки працював директором Зеленопільської школи в Криворізькому районі (цікаво, що ця школа була заснована 1875 року колоністами-менонітами). 2004 року був ініціатором створення обласної Асоціації педагогів-християн, що дало можливість брати активну участь у роботі круглих столів МОНУ з питань впровадження курсів духовно-морального спрямування в загальноосвітніх навчальних закладах.

Одружений, маю чудову дружину Тетяну та четверо дітей. Дві старші дочки — Ангеліна та Діана навчаються в економічному коледжі, син Даниїл та донька Таміла вчаться відповідно в 7 та 5 класах загальноосвітньої школи. Зараз працюю методистом та тренером-викладачем у ДЮСШ, а за сумісництвом викладаю в загальноосвітній школі.

— Розкажіть, будь ласка, про здобутки й труднощі своєї багаторічної громадської діяльності, адже зараз Ви очолюєте набагато більшу організацію — Українську асоціацію педагогів-християн.

— В об'єднанні ХВЕ чітко розуміли необхідність підтримки вчителя як моральної, духовної, так і, за потреби, матеріальної, адже ми побачили, що бага-

то хороших педагогів із різних причин залишають педагогічну діяльність, тоді як на своїх робочих місцях — в учнівських класах і студентських аудиторіях — могли б чинити позитивний вплив на молоде покоління. Водночас чимало віруючих людей чітко розуміють, що вчителювання — це їхнє духовне призначення, і таких виявилось понад 800 педагогів серед активних членів Церкви ХВЕ України, їх треба згуртувати й підтримати. Тому при департаменті освіти ХВЕ вирішили створити громадське об'єднання педагогів, і 2 листопада 2019 року було запрошено представників з усіх регіонів країни для участі в педагогічній конференції, на якій і оголосили про створення «Української асоціації педагогів-християн». На цей час проведено реєстрацію, створено структуру організації та окреслено головні напрями діяльності, починаючи з підтримки вчителя та підвищення його професійного рівня, співпраці з меценатами та активної участі в громадському житті держави. Зараз ми запрошені до участі в Громадській раді з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями при МОНУ. Спільно з благодійними фондами «Живи, Буковино!» та «Живи, Україно!» та за підтримки МОНУ в 2018 та 2019 роках допомагали в проведенні літніх шкіл для обласних методистів курсів духовно-морального виховання, обласних методистів дошкільних навчальних закладів та викладачів християнської етики. Головними ж труднощами, і це цілком логічно, є фінансовий бік діяльності організації.

— На сьогоднішній день, що вважаєте першочерговим завданням Асоціації педагогів-християн загалом і кожного учителя-християнина зокрема?

— Зараз ми перебуваємо на стадії формування обласних осередків, що надасть можливість достатньо швидко й більш якісно реагувати на виклики часу. Так ресурс Дніпропетровської обласної ГО «Асоціація педагогів-християн» буде реорганізовано в обласний осередок, хоча навіть на обласному рівні ми мали можливість представляти область на всеукраїнському рівні та реагувати на питання, які були необхідні для реалізації викладання курсів духовно-мо-

Нарада освітян

Всеукраїнська конференція педагогів-християн, 2 листопада 2019 року

рального спрямування в загальноосвітніх школах. Що ж стосується вчителя, то його головне завдання — працювати як для Бога, бути прикладом для колег та вчитися викладати предмети з елементами християнської педагогіки. Особисто я, працюючи директором школи, зробив її однією з базових в області з викладання курсів духовно-морального спрямування, проводив і брав участь в обласних методичних об'єднаннях із питання впровадження курсів духовно-морального спрямування, викладав у Дніпропетровському ДОШПО для вчителів християнської етики, підготував вчителя християнської етики Гродікову О.В. — переможця обласного конкурсу вчителів етики та лауреата всеукраїнського конкурсу, призера всеукраїнського конкурсу вчителів християнської етики. Ми проаналізували нашу діяльність і виявили, що в нашій школі діти перестали палити цигарки, хоча, коли ми починали впроваджувати християнський виховний аспект, таких дітей було близько 15–20 відсотків.

— **З ким ви співпрацюєте? Чи підтримуєте Острозьку академію в проведенні заходів із духовно-морального виховання для вчителів і учнів?**

— Ми тісно співпрацюємо з Острозькою академією. Особисто я неод-

норазово зустрічався з професором Василем Жуковським, вивчав його наукові роботи та особистий досвід. Скажу більше, ми на стадії домовленості спільного проведення курсів підвищення кваліфікації для вчителів. Улітку Острозька академія планує розпочати онлайн-конференції з метою духовної підтримки вчителів, на які ми маємо можливість запросити й наших членів асоціації.

— **Що, на Вашу думку, становить найбільшу загрозу для дітей у сучасному світі?**

— Як це не прикро, але я думаю, що це — комп'ютерна залежність. Нам треба вчити дітей користуватися гаджетами з користю. Зараз учитель уже не є, як раніше, джерелом інформації, інформацію дитина отримує насамперед з інтернету. Тому вчитель має навчити дитину користуватися інтернетом із певними пересторогами, мати критичне мислення та формувати якісний контент. Крім цього, привчати дітей до активного відпочинку та давати розуміння, що життя реальне, красиве, вічне.

— **Що Вас найбільше радує і що непокоїть у процесах, які відбуваються нині в освітньому просторі України?**

— На моє глибоке переконання, найбільша проблема нашої освіти — це неякісні державні стандарти. За визначенням це той оптимальний набір знань і умінь, які має засвоїти дитина, щоб перейти на інший щабель навчання. Наші ж реалії такі, що дитина перевантажена, отримує дуже багато інформації і часто, не засвоївши попереднього матеріалу, фактично не розуміє, про що йдеться, на наступних уроках, і фактично та психологічно не може продовжувати навчатися далі. Звичайно, це стосується не всіх, але, на жаль, значної частини учнів. Якщо звернутися до досвіду інших країн, то у Фінляндії, де базові знання дітей визнані одними з найкращих у світі, загальні вимоги до знань дитини значно менші. Радує те, що є в Україні школи, які знайшли спосіб розв'язання цієї проблеми. Наприклад, в Авторській школі М. Гузика в м. Южному на Одещині (<https://slovovchitelyu.org/journal/nom07/formula-uspihu/>) навчальний процес вибудований так, що дитина не переходить до іншої теми, доки не вивчила, хоча б на мінімальному рівні, попередню.

— **Чи потрібна Біблія сучасній людині? Як Ви ставитеся до пропагування християнських цінностей в освіті?**

— Коли людина розуміє, що життя на цій землі тимчасове, а нас у небесах із Господом чекає такий рівень життя, що навіть ми не можемо уявити, то людина починає жити з іншим світоглядом. Просто уявіть, що з золота, яке люди на цій землі обожнюють, у нас будуть заможні дороги. Дуже цікаво, що в Біблії чітко сказано про золото, прозоре, мов скло, а людство в цьому переконалося, лише коли вчені стовідсотково очистили його в космічній лабораторії. Щодо пропагування християнських цінностей, то я думаю, що на разі вирішення цього питання можливе в моральній площині, а ось кращих правил співіснування в суспільстві, ніж даних Богом-Творцем, я не знаю. Країни, які свого часу це зрозуміли, стали успішними, і я дуже хочу, щоб і наша країна розквітла.

— Які якості характеру цінуєте в людях найбільше?

— Відповідальність, чесність та щирість.

— Хто справив на Вас найбільший вплив у сферах професійного та особистого розвитку?

— Скажу чесно, я зрозумів педагогіку, працюючи в школі, коли почав вивчати роботи видатних педагогів (Каменський, Сковорода, Ушинський, Сухомлинський та ін.), зустрічаючись із живими легендами педагогіки (Гузик, Амонашвілі). Практично всі великі педагоги минулого й сучасності говорять про духовно-моральне виховання дітей, ми це вчимо в університетах, а на практиці не дотримуємося елементарних правил педагогіки.

Як особистість я ніколи не відбувся б, якби не зустрівся з Богом, який змінив мій світогляд. У моєму житті було багато не дуже гарних справ, і коли Бог торкнувся мого серця, я став перед вибором: втратити велику суму грошей та

Сім'я Віталія і Тетяни Шульги

піти до Бога чи збагатитися, обманюючи людей. Я зробив свій вибір і жодного дня не пожалів про це.

— Як Вам вдається поєднувати професійну діяльність, активну громадську роботу з сімейними обов'язками? На яких засадах виховуєте своїх дітей?

— Зізнаюся, що це дуже складно. Завантажений роботою, щоб прогудувати сім'ю. Громадська активність — це не просто діяльність. Часто це духовна битва. Я реально побачив, як цей світ не любить людей, які хочуть змінити його на краще. Був період, коли міська влада не хотіла мене бачити навіть на посаді тренера, дякую директору, яка чітко мені це сказала, але залишила працювати. А щодо виховання дітей — то це,

передусім, життя батьків, яке діти бачать щодня.

— Що б ви побажали вчителям — читачам часопису «Слово вчителю»?

— У кожної людини є своє призначення на цьому світі, яке їй необхідно виконувати. Так, це не завжди легко, але коли не виконуваш завдання, яке тобі дав Сам Бог, — то це, як мінімум, негарно. Ми, учителі, обрані й поставлені Богом на дуже відповідальну працю. Маю глибоке переконання, що всі труднощі нашого земного служіння варто й можливо подолати з Божою допомогою і з надією на плід у вічному Божому Царстві.

Розмовляла
Надія Доля

Чемпіонат м. Кривий Ріг із бадмінтону

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ У МОРАЛЬНІЙ ПЛОЩИНІ

Не секрет, що суспільство постійно шукає вихід із тих чи інших проблемних ситуацій. Але під час розв'язання однієї з проблем, якщо воно відбувається на власний розсуд людей без урахування запропонованих Богом універсальних принципів співіснування, неминуче з'являються інші запити й виникають нові проблеми, що, зрештою, призводить до неправних наслідків. Фактично всі великі держави починали своє зростання лише після ухвалення певних моральних принципів, що спричиняло розвиток економіки і, як наслідок, збільшення впливу на інші держави. Але загального сприйняття універсального принципу існування в суспільстві, запропонованого Богом, досі в історії не спостерігалось, хоча в Біблії чітко сформульовано принципи державотворення, і я впевнений, що ці принципи будуть впроваджені в майбутньому, після другого приходу Ісуса Христа.

Під час формування принципів співіснування в суспільстві повинні бути певні правила й держава має виступати в ролі арбітра. Навіть коли державний устрій не визнає Бога, як це було в нашій країні в часи радянської ідеології, але використовує християнські моральні принципи співіснування, держава досягатиме певних успіхів у розвитку суспільства. Коли ж моральні принципи перестають бути пріоритетними, що в безбожному суспільстві цілком передбачувано, держава поступово втрачає економічні та політичні здобутки і деградує. Щоб переконатися в цьому, достатньо просто неупереджено проаналізувати історичні факти.

Україна — молода держава, і реальність, на жаль, така, що вона хоче досягти зростання економіки, минаючи моральні принципи співіснування в суспільстві. А це утопія, бо не можна сформувати успішну економіку без дотримання елементарних моральних стандартів. Радянська ідеологія нав'язувала думку, що капіталізм аморальний, хоча європейське суспільство століттями формувалося на християнських цінностях. Адам Сміт, Йозеф Шумпетер та багато інших науковців чітко вказували, що моральність у капіталізмі необхідна

для зростання економічних здобутків. На жаль, нинішня Європа, у переважній своїй більшості, відходить від християнських моральних засад, і це настоює свідому спільноту. Бентежить те, що нам починають нав'язувати ті принципи співіснування, які сама Європа ще не випробувала, і це при тому, що наше суспільство досі не може оговтатися від радянської ідеології, коли виховання дітей на християнських моральних цінностях називали мракобіссям.

На сьогоднішній день в Україні ухвалено державну стратегію національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки. У ній чітко прописано, що духовно-моральне виховання й традиційні сімейні цінності є основою виховання суспільства. Але водночас бачимо факт формування гендерної ідеології та активний супротив програмі «Основи сім'ї». Україна поки що не ратифікувала «Стамбульську конвенцію», як, до речі, і багато європейських країн. Причина цього криється в факті підміни понять, бо ухвалювалася конвенція з новим терміном «бінарний гендер», який на той час чітко вказував на відносини між чоловіками та жінками. З часом із документа було вилучено слово «бінарний», тому радикально змінюється сам принцип конвенції. Саме слово «гендер» виникає в 60-х роках ХХ століття й за своєю суттю означає не стать, а соціальні ролі, яких на цей час у країнах, що прийняли цю ідеологію, уже було близько 100!!! Це лише один приклад, але якщо пригадати історію

занепаду Римської та інших імперій, то паралелі вказують, що схвалення суспільством таких речей призводить до занепаду, а не до процвітання.

Зараз у навчальних закладах України викладати християнську етику можна лише тоді, коли батьки учнів напишуть відповідні заяви. А от, наприклад, у Фінляндії, навпаки: заяви пишуть ті батьки, які не хочуть, щоб їхні діти вивчали християнську ідеологію, проте їхніх дітей усе одно виховують через предмети морально-етичного характеру. Однак думку наших батьків взагалі не враховують, коли нав'язують гендерні питання. Практично в усіх вищих викладають курс гендерного виховання...

Особисто я хочу, щоб моя держава була успішною, і мені болить, коли політики та державні чиновники не розуміють необхідності виховання суспільства на християнських засадах. Так, можливо, хтось скаже, що моральна складова може з часом змінитися, але поки що, на моє глибоке переконання, людство не вигадало нічого кращого за християнство, дане нам Самим Богом. Конституцію нашої країни прийнято з відповідальністю перед Богом! Але навіть якщо хтось не хоче, щоб християнство було основою нашої ідеології, необхідність моральних принципів співіснування очевидна. Запропонуйте своє, та я впевнений: краще, ніж Бог, ніхто нічого не придумає.

Віталій Шульга,
голова ГО «Українська асоціація педагогів-християн»

ПРАЦЯ В БОЖОМУ СЛОВІ

«Злодій!!!» — гучно пролунало на всю аудиторію. Я попросив допомоги з комп'ютером в одного тямущого чоловіка. А коли той підійшов і побачив напис на моніторі, миттєво й неочікувано спалахнув гнівом.

Це не все, у чому я особисто міг би сповідатися перед вами. Пам'ятаю неприємну ситуацію із супермаркету, соромні моменти з дитинства в сім'ї, пам'ятаю різне... А яка ваша історія крадіжок?

турним режимом Божої святості. Друзі, як можна волати зі сторінки часопису?! Хіба ставити знаки оклику?! Ми навіть не помічаємо, коли крадемо. Ми не зовсім розуміємо, що таке «працювати» 6 днів і 7-й відпочивати. Тим більше, давати зі свого гаманця справжнім нужденним. Можливо, і тут Божо доброта? Можливо, я не витримаю власної гріховності, якщо Господь її відкриє надто швидко і масштабно?!

Слово з Нового Завіту, яке навчає не красти, означає не лише «взяти чуже без дозволу». Потайки дізнаватися, добувати собі хитрістю, виманювати, лукавством привертати до себе, приховувати, прикривати, ховати, таємно обмовляти... — то все про крадіжки.

Плітки крадуть стосунки й репутацію. Лінь викрадає час (і не лише). Гнів краде настрої (і не лише). Сердечні ідоли спустошують душу і життя.

У нашому житті насправду багато крадіжок. Восьма Божо заповідь — це один свідок проти грішників. Але ж ми не такі? Ніколи не замовчували пошкодження чужого майна. Ніколи не обговорювали ближніх, викриваючи їх наготу. Ніколи не присвоювали чи не перебільшували своїх досягнень... Таким експонатам потрібно в музей.

Апостол Павло в Посланні до ефесян пише: «Отож, хто крав, нехай більше не краде, а краще нехай працює та чинить руками своїми добро, щоб мати подати нужденному» (4:28).

Ось що означає повноцінна переміна людини! Це не лише відсутність крадіжок. Це наявність праці, яка забезпечує і мене, і нужденного.

Людська самоправедність легко випаровується при зустрічі з темпера-

Останнім часом я багато роздумував над питанням, яке є актуальним для всіх, хто під сонцем. Мене цікавить, яку благодать являє Бог через те, що Сам створив, — через працю. Чи не дивно, що християнин шукає пояснення, чому він працює? Відчуваю й розумію, що в цій точці перетинається багато різних думок, досвіду, істини. Моя найперша мета — показати святість роботи, духовність роботи, важливість роботи.

Слово «капіАто» в Еф. 4:28 означає «важко працювати, втомлюватися». У пошуку таких же слів, ужитих в Новому Завіті, я звернув увагу на декілька текстів.

1) «Я вас жати послав, де ви не працювали: працювали інші, ви ж до їхньої праці ввійшли» (Ів. 4:38).

Про яку працю каже Ісус учням? Про які жнива? Перед цим Ісус свідчив самарянці, що Він Месія. А через декілька віршів євангеліст Іван говорить, що багато самарян увірували в Нього. Як не дивно це може читатися, проповідь Євангелії людям названо роботою.

2) «А Симон сказав Йому в відповідь: Наставнику, цілу ніч ми працювали, і не ловили нічого, та за словом твоїм укину невода» (Лк. 5:5).

Нічна риболовля — ось ще один різновид праці!

3) «...День і ніч ми робили, щоб жодного з вас не обтяжити, і проповідували вам Божу євангелію» (1 Сол. 2:8-9; Дії 20:33-35). Покликаний місіонер Павло і його співробітники благовістили й працювали своїми руками, щоб служити своїм потребам і потребам інших людей.

А що ми бачимо в Старому Завіті?

Друзі, на перших сторінках Біблії читаємо, що наш Творець вирішив виявити Себе в садівництві. Він освятив будь-яку нашу працю Своєю працею. Уся історія — це семиденний цикл праці й відпочинку, закладений навіть у Декалог. Четверта заповідь виражає ставлення до Бога: шість днів працюй, сьомий — відпочивай. Уже після цього у восьмій заповіді сказано: «Не кради» (!).

Біблійні герої мали різноманітні професії й завдання, суміжні з різними професіями. Ной був корабельним інженером. Мойсей і Давид були пастухами. Йосип був рабом, а потім прем'єр-міністром. Павло не заробляв ораторським мистецтвом, хоча й міг, а виготовляв намети. Христос упокорив Себе з юнацтва працювати Своїми руками, хоча, здається, Бог у тілі міг наказувати з'являтися готовим виробам.

На підставі різних текстів і спостережень можна сформулювати таке визначення: праця — це створена Богом благодатна активність, спрямована на підтримку, забезпечення, турботу, догляд землі і Божих образів, щоб відтворити те, що Бог доручив:

- бути образом Божим (Бут. 1:26), зокрема і працелюбним;
- управляти Божим творінням;
- мати стосунки (Адам і Єва, створення сім'ї, а згодом суспільства);
- народжувати образи Божі;
- порати сад і оволодівати всією землею.

І знаєте, після гріхопадіння Божий план не змінився, праця не відмінилася. Бог хоче, щоб люди народжували дітей, поширювалися по землі, впорядковували землю. Щоправда з'явилися пороки, які порушують Божий задум щодо праці, від чого ми й страждаємо. З'явився трудоволізм. З'явився лінізм (© від слова «лінь»). З'явилися різні перепони, хвороби, конфлікти, конку-

ренція, кризи, війни й незліченно багато іншого. Усе це ускладнює робочий процес. Хоча в деяких випадках лише так здається. Чому? Тому що робота асоціюється переважно із зароблянням грошей. Звісно, це непогано, навіть добре, але біблійне поняття праці не завжди пов'язане з фінансовою вигодою.

Однак воно завжди пов'язане з Богом: *«І все, що тільки робите словом чи ділом, усе робіть у Ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві»* (Кол. 3:17).

Цей текст мав би зняти конфлікт між тими, хто трудиться переважно на духовній ниві, і тими, хто працює на, так би мовити, матеріальній ниві. Проте непорозуміння виникають, і відбувається це через:

- 1) *Певний дуалізм у питанні роботи.* Поділ життя на духовне (вічне, святе) і світське (приземлене, матеріалістичне).
- 2) *Поверховий погляд.* Людині дається зовнішня оцінка і не береться до уваги стан її серця.
- 3) *Збиті пріоритети.* Коли в людини (байдуже, хто вона — священнослужитель, робітник, учитель чи бізнесмен) життя йде шкереберть: школигас виховання дітей, стосунки в подружжі, фінансове забезпечення, взаємини з навколишніми, — постає питання: «Хто в серці стоїть на першому місці, Хто є Спасителем душі, Хто є надією, змістом, бажанням?».

4) *Заздрість і маніпуляції.* Спокуси, пов'язані з матеріальними можливостями чи привілеями, з бажанням щось отримати чи кимось керувати.

5) *Самообман.* Ми потужні адвокати самі для себе. Ми знаходимо пакет аргументів, чому наші дії, наш спосіб життя, наші рішення, наші придбання, наші витрати логічні, навіть святі, виправдані!

То чи є якась особливість у духовної праці? Мартін Лютер писав: «Якби я міг і повинен був залишити проповідницьке служіння, — я не хотів би виконувати жодну іншу службу, як тільки бути вчителем або вихователем хлопчиків, тому що ця професія після проповіді найнеобхідніша, найважливіша і найкраща...»

Зосередженість на душах людей, безкорисливий, постійний інтерес до цих душ, турбота про них та навіть стабільна молитва, — це дуже непросто. Робота з душами дуже складна. Але вона може й має відбуватися не лише в межах церкви. Разом із духовною реформацією Лютер здійснив і соціальну. Beruf — німецьке слово, яке він застосував у перекладі Біблії на німецьку, означає «покликання/ремесло/заняття»: *«Браття, кожен із вас, в якій стані покликаний був, хай у тім перед Богом лишається!»* (1 Кор. 7:24). Інакше кажучи, Реформація повертала людей до поняття «священство святих», коли кожен християнин є священником на своєму місці і займається тим, до чого покликаний Богом у конкретний період часу.

І насамкінець, Еф. 4:28 навчає ділитися, ділитися без очікування, ділитися просто так.

Природним чином, а не вимаганням, християнин, який перестав красти й почав працювати, подає нужденному.

Хто такий нужденний, виходячи з цього тексту? Чи є беззататченко нужденним? Чи кожна вдова нужденна? Чи кожен сирота нужденний?

Як мінімум, нужденний, на підставі цього тексту, — це той, хто не краде і не працює з якихось причин.

По-друге, нужда і бажання не завжди одне і те ж.

Згадайте Книгу Рут. Вооз не давав Рут готової продукції, він дав їй можливість працювати й заробляти на прожиття.

Якщо потребують вдови, Новий Завіт закликає допомагати насамперед рідних.

Якщо потребує моя сім'я, потрібно засукати рукава й працювати. Не потрібно бути гіршим від невірного.

Якщо ми хочемо подарувати щось другу чи ближньому, ми вправі це зробити. Якщо ми хочемо попіклуватися про когось якимось чином, ми вільні це зробити.

Цей текст показує довершеність перемін крадія. Егоїзм змінюється на щедрість і турботу.

Чи бачимо ми нужденних навколо? Чи розуміємо ми, хто нужденний? Чи виділяємо ми таким безкорисно? Чи ділимося ми з тими, з кого нічого не візьмеш?

Наше суспільство об'єднує дуже різних людей. Ми крали чи крадемо в різній мірі. У цьому потрібно розкаятися. Ми працюємо так само, з різною наполегливістю та якістю. Ми можемо лінуватися або бути трудоголіками. Це також потребує розкаяння. І ми можемо бути жадібними по-різному. Щедрість потрібно практикувати, а не обговорювати.

Ми усвідомлюємо, праця, врешті-решт, — не самоціль. Праця приводить утомлених до Христа і робить стосунки з Ним тіснішими й радіснішими. Ісус Христос закликає: *«Прийдіть до Мене усі втомлені та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. бо ж ярмо моє любе і тягар мій легкий»* (Мт. 11:28).

Малюнки Тетяни Артерчук

Артем Приступа

ПЕРЕМАГАЄ ТОЙ, ХТО БОРЕТЬСЯ

Історичні книги Біблії містять точні історичні факти й розповідають про конкретні відрізки історії Ізраїльського народу, водночас вони містять Божі принципи, поради, настанови, застереження, які актуальні для всіх народів і в усі часи. Так, з історичного погляду Книга Ездри та Книга Неємії розповідають про відбудову юдейської спільноти в Єрусалимі після повернення вигнаного народу з Вавилону, про служіння великих реформаторів — Ездри та Неємії. Але також вони розповідають про Божу працю й Господніх працівників. Ідеться тут не тільки про будову стін чи брам Єрусалима, а й про будову самого життя. Ті, що служать Господу, повинні розуміти, що найбільшою будовою є будова життя. А тому знання правил і принципів духовного життя необхідне для зростання в Божій благодаті. Коли ж ми зростаємо в розумінні Святого Письма, застосовуємо його до практичного життя, тоді наша праця на будь-якому місці буде успішною.

Замало збудувати храм з каміння, цегли чи дерева. Необхідна духовна будова внутрішнього світу людини, налагодження правильних взаємин із Богом, а також з іншими людьми.

Тож звернемося до Книги Неємії.

«І сталося, як почув я ці слова, сів я та й плакав, і був у жалобі кілька днів, і постив, і молився перед лицем Небесного Бога. І сказав я: «Молю Тебе, Господи, Боже Небесний, Боже великий та грізний, що дотримуєш заповіту та милість для тих, хто любить Тебе, та дотримуєш заповіді Своєї, — нехай же буде вухо Твоє чутке, а очі Твої відкриті, щоб прислухатися до молитви раба Твого, якою я молюся сьогодні перед Твоїм лицем день та ніч за Ізраїлевих синів, Твоїх рабів, і сповідаюся в гріхах Ізраїлевих синів, якими грішили ми проти Тебе, — і я, і дім батька мого грішили! Ми сильно провинилися перед тобою, і не дотримували заповідей, і уставів, і прав, які Ти наказав Мойсеєві, рабові Своему. Пам'ятай же те слово, що Ти був наказав Мойсеєві, Своему рабові, говорячи: як ви спроневіритеся, — Я розпорошу вас поміж народами! Та коли навернетеся до Мене, і будете дотримувати заповіді Мої й виконувати їх, то якщо будуть ваші вигнанці на краю небес, — то й звідти позбираю їх, і приведу до того місця, яке Я вибрав, щоб там перебувало ім'я Моє!» (Неем. 1:4–9).

Надії та сподівання Божого народу не здійснилися. Уже 100 років минуло, як цей народ повернувся з неволі до Єрусалима. Повернулося їх понад 50 тисяч. Повертаючись з полону, вони горіли бажанням знову відродитися як народ, відбудувати руїни та загоїти

завдані неволею рани. Юдеї сподівалися відбудувати храм, охоронні мури, і тоді Бог знову діятиме серед них, як діяв колись.

Проте, повернувшись із полону, вони жили в злигоднях, мури Єрусалима залишалися розваленими, а брами спаленими, духовне життя Божого народу було жалюгідним.

Мимоволі постає запитання: а як живе наш народ? Чи часом він не перебуває в подібній ситуації?

Насправді в Україні подібне становище. Народ змучений, свідомість приспана, а недруги далі провадять свою роботу. Люди стали байдужими до спільного національного діла, кожний дбає тільки про себе. Багатьом байдуже, чи Бог діє серед них, чи ні. У таких умовах Божої праці відкидається на маргінес. Досить легко можна пристосуватися до культури й способу життя цього світу. І тоді той спосіб життя обплутає, поневолить наше мислення, волю й розуміння, унаслідок чого народ стане побитим, переможеним.

Чи Божя воля є в тому, щоб ми стали переможцями?

У Посланні апостола Павла до римлян (8:37) підкреслюється, що ми повинні перемагати з Тим, Хто нас полюбив. В іншому перекладі написано, що ми маємо бути більше, ніж переможці, і то не через те, хто ми є, а через Ісуса Христа, Котрий перебуває поміж нами.

Вірте, що Бог знає ваші щирі бажання. Але сталося так, що замість підтримки нас знову відкинули. Це дуже болісно, бо ранило нас так, що ми втрачаємо бачення шляху і тоді, сівши, опускаємо руки й кажемо: «Вже маю

досить усього, тепер нехай хтось інший працює».

Коли так сталося у нашому житті, я це знаю з власного досвіду, тоді ми почуваємося пригніченими, не в змозі когось докорити, бо самі докорені, і переставо бути живими свідками Божого діяння у своєму житті.

Чому Бог допускає нам переживати таку ситуацію?

Я думаю, щоб звернути нашу увагу на Христа, щоб ми всю надію поклали на Його допомогу, на Нього надіялися, а не на людей. Коли ми потрапили в таку ситуацію, запитаймо: «Господи, де помиляюся я, не люди чи громада, а я?» Як тоді в Єрусалимі за часів Неємії, так само й тепер, побитий народ не може бути живим свідченням. Таке може бути не тільки в духовній, а й у кожній ділянці життя — у праці, в школі, у спорті. Коли ви відкинуті, ви не можете бути успішним працівником. Тому не дозволяйте собі такої думки, такого переконання, що ви нічого не можете робити для Господа. Коли така думка запанує, ви можете залишитися духовно розбитим на все життя.

Кожного з нас Бог створив унікальним як особистість, яка відрізняється від усіх інших. Він кожному дав таланти, спроможності, духовні дари, уміння, здібності. І коли б кожний із нас розпочав служити тими дарами й уміннями, котрі Господь дарував кожному з нас, то був би розквіт. Не чекайте, щоб хтось служив, а служіть одне одному згідно зі своїм покликанням.

Далі в Книзі Неємії говориться: «Ось ми сьогодні раби, а цей край, що Ти дав його нашим батькам, ось ми раби в ньо-

му» (9:36). Не дозволяйте ворогу вас обдуриати, а в Ім'я Ісуса Христа розпочинайте відбудовувати, ладнати охоронні мури там, де ви перебуваєте, у тому оточенні, у якому, на вашу думку, ви вже побиті.

Радісно бачити християн, які, живучи поміж безбожниками, є свідками нового життя з Ісусом Христом. І як сумно бачити тих дітей Божих, у котрих духовний мур зруйнований. Чи не час розпочати відбудову охоронних стін, передусім тих, які найбільше атакує ворог. Читайте Біблію, відвідуйте богослужіння, молитесь, живіть святим життям і розповідайте про Христа іншим!

У 3-му вірші йдеться також про спалені брами. Що означають брами в духовному житті?

Через брами до міста постачається все необхідне для життя. Брамами люди приходять до міста й виходять із нього.

Неемія побачив жалюгідну картину свого побитого народу: розвалений мур і спалені брами.

Чому ти, Нееміє, хочеш виправити цю безнадійну ситуацію, де люди розбиті, стіни міста розвалені, без брам? Ти ж, Нееміє, живеш у зручному палаці, маєш добру працю, пошанований у суспільстві, користуєшся всіма вигодами й усе це хочеш залишити, щоб піти до народу, котрий живе у злигоднях, до народу, якого шматує ворог.

Я вірю, Неемія розумів, як і нам необхідно зрозуміти, що ніколи не буде успіху без труднощів, без супротивників. Але коли ми насправді хочемо служити Господу, то дивімося далі, нехай наш духовний зір сягає поза перешкоди. Дозвольте, щоб Бог розпочав діяти у вашому житті, а Він завжди діє згідно з нашою вірою. Але ця віра має виявлятися в дії. Залучіться до праці, зрозумійте, що ніколи ви не зможете перемогти, якщо не змагаєтеся. Візьміть приклад зі спорту. Чи може спортсмен перемогти, не маючи уділу в змаганнях? Чи може футбольна команда виграти гру, не вийшовши на стадіон? Ніколи!

У духовному житті не можна залишатися тільки спостерігачами. Беріть участь у праці. Неемія сказав: «Почувши ці слова, я сів і заплакав». Те, що діялося в Юдеї, за тисячі кілометрів від Вавилону, до глибини душі зворушило Неемію. Господи, пошли сьогодні людей, щоб так розуміли Твою працю, як розумів Неемія, щоб і вони могли плакати над долею свого народу, а не були байдужими глядачами. Господи, дай людям багатих вірою, котрі бажають присвятити себе на служіння, як навчає Твоє Святе Письмо.

Безумовно, будуть труднощі й небезпека, але ми ніколи не переможемо без змагання, без ризику й боротьби.

Ви ніколи не будете захоплені Божою працею, аж поки не залучитеся до неї, не станете до лав Божих слуг. Коли ви будете залучені до праці, то там докладається і ваші зусилля, і дух вашої волі. Не чекайте на чийсь старання, чийсь зусилля, а докладайте своїх, бо це буде ваша боротьба. Тоді ви побачите, як Бог діятиме вже не через когось, а через вас.

Нехай допоможе вам Господь жити захопливим життям боротьби під керівництвом Святого Духа.

Але що я, людина скромної професії, не такий, як Неемія, можу зробити?

Коли ви — спасенна Божою дитина — кажете, що нічого не можете робити для Господа, то я вам відповім, що таке поняття є фальшивою скромністю. Кожному з нас Бог дав дар Святого Духа, тільки потрібно пізнавати Його й співдіяти з Ним для Божої слави.

Хоча ми розглядаємо Книгу Неемії, підкреслюючи принципи успішної праці на прикладі самого автора, проте ці ж самі принципи знаходимо і в інших уривках Божого Слова. Візьміть для прикладу вірші 4–8 із 2-го розділу Послання до філіп'ян: «Нехай кожен дбає не про себе, але кожен і про інших. Нехай у вас будуть ті самі думки, що й у Христі Ісусі! Він, будучи в Божій подобі, не вважав за захват бути Богові рівним, але Він умалив Самого Себе, прийнявши вигляд раба, ставши подібним до людини; і подобою ставши, як людина, Він упокоїв Себе, будучи слухняний аж до смерті, і то смерті хресної...»

Як бачите, на першому плані не власна користь, а інших, спільне добро. А друге — маємо ототожнити себе з потребою і потребуючими, як і Христос Себе ототожнив із нами, грішниками, заради нашого спасіння.

Коли ми хочемо стати Христовими слугами, маємо бути свідомими, що наше служіння полягає в будові, як писав апостол Павло в 1-му Посланні до коринтян (3:9–11): «Бо ми співробітники Божі, а ви Боже поле, Божою будівля. Я за благодаттю Божою, що дана мені, як мудрий будівничий, основу поклав, а інший буде на ній; але нехай кожен пильнує, як він буде на ній! Ніхто-бо не може покласти іншої основи, окрім покладеної, а вона — Ісус Христос».

Власне, цей процес будови, принципи будови ми знаходимо в Книзі Неемії. Щоб краще зрозуміти цю книгу, наведемо дещо з її історії. 537 року до н. е. Персія завоювала Вавилон і, за волею Божою, 50 тисячам юдеїв, котрі перебували у Вавилоні як полонені, було дозволено повернутися до Єрусалима. Як ми вже говорили, повертаючись на батьківщину, вони горіли бажанням відбудувати місто, полагодити охорон-

ні мури та відбудувати святиню. Але на батьківщині вони зустрілися з опором тих людей, які не були в полоні. Вони мали свої стандарти моралі, культуру, свій спосіб життя, і були задоволені тим, що мали. Повернувшись із полону, ці 50 тисяч юдеїв за перших 16 років заклали лише фундамент святині, і на цьому праця призупинилася.

Хоч Бог посилав Своїх пророків — таких як Огій, Захарія, які заохочували до праці, але протягом наступних 60 років жодного поступу не відбулося. Священник Ездра, повернувшись із полону до Єрусалима, хотів відновити поклоніння Богові у святині. Проте через опір він не зумів утілити своїх намірів. Пройшло ще 40 років, і ось повертається з полону Неемія. Ви вже знаєте, у якому стані він знайшов народ, місто, мури і брами. Минуло ціле століття, протягом якого, я вірю, були сотні можливостей, проте справа не зрушилася з місця. Яка сумна картина! Що сталося з народом Божим? Що сталося з їхніми керівниками? Вони ж мали нагоду й можливості відбудувати та відновити поклоніння живому Богові?

Я думаю, вони втратили віру, залишилися на самоті зі своїм відчаєм, не мали певності, що Господь їх провадитиме... Щось подібне відбувається в Україні. Одні зазнали утисків, переслідувань, пізнали ціну диктатури, інші розкошували, панували й тепер повчають тих, перших: «Ви ж мали хліб і до хліба? Чого вам ще треба було?»

Але ні перші, ні другі не мали Божої ласки, відійшли від Бога. Вони не використали ні можливостей, ні нагоди. Народ пригноблений, мури розвалені, брами спалені! Яка ганьба, який сором! А як із нами, любі друзі? Яке свідчення про нас, про наш народ? Що можуть сказати про нас інші? Має прийти Неемія, має прийти Ездра, щоб відбудувати єдність, знову повернути народ до Бога. Молімося ж, щоб він прийшов, щоб Господь знову звернув Своє обличчя до України.

Леонід Якобчук,
почесний професор НаУ «Острозька академія», ведучий християнської
радіопрограми «Відвертість»

ІНІЦІАТИВНІСТЬ

*А хто силувати тебе буде відбуту подорожнє на мілью одну,
іди з ним навіть дві.
Мт. 5:41*

Ініціативний — це той, у якого рот не затуляється і він постійно щось пропонує, чи той, який дає пропозиції, якщо його про щось запитують, чи ж той, який побачив проблему, мовчки її розв'язує й нікому про це не розказує?

Один літній чоловік повільно крокував на свій город після важкої хвороби. Що ближче він підходив, то більше здивування з'являлося на його лиці. Нарешті діставшись до городу, віддихавшись, він запитав молодого чоловіка, який закінчував сапати його город:

— Що ви тут робите? Це мій город.

— Сапаю зарослу картоплю на вашому городі.

— Хто вас попросив це зробити?

— Мій Небесний Батько.

Дідусь від радості заплакав так сильно, що навіть не зумів вимовити: «Дякую».

Як би ви описали ініціативну людину?

Словник української мови дає таке визначення: ініціативний — який виявляє ініціативу, уміє самостійно розв'язувати що-небудь; заповзятливий. Біблійні дослідники говорять, що **ініціативний** — той, хто вміє побачити та зробити все необхідне без прохання про це з боку іншого. Це вміння розуміти і з радістю дотримуватися Божого керівництва. Протилежна якість — пасивність, покірне, бездіяльне ставлення до якого-небудь факту, події, до навколишнього середовища. Пасивна людина буде терпіти й мовчки страждати там, де потрібно діяти, зазвичай невисокої

думки про себе, почувається ніяково в усіх ситуаціях. Якщо ініціативна людина при погляді на якусь проблему шукає насамперед можливості для її розв'язання, то пасивна бачить передусім труднощі, які їй перешкоджають, і заціклюється на них. Її думка автоматично йде від пошуку того, що може зробити вона сама для розв'язання проблеми, до перешкод.

А що Біблія говорить про ініціативність з боку Бога? Адже Ісус є нашим Еталоном, на який ми маємо рівнятися й брати з Нього приклад.

I. Божа ініціатива

Усесвіт створений з ініціативи Бога. Шлюб створений згідно із задумом та ініціативою Творця, який, дивлячись на Адама, сказав: *«Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього»* (Бут. 2:8).

Де ще виявляється Божа ініціатива?

1. До людей, які грішать

Бог створив для людини ідеальні умови для проживання. Він продумав усе дуже досконало, людині залишилося тільки слухатись Бога і насолоджуватись тим, що Він створив. Де там. Єві закортіло пригод. Вона послухалася

змія і з'їла заборонений плід. Як наслідок, отримала «гострі» відчуття й вирішила долучити до цього Адама. А він радий старатися й зробити все можливе, аби не образити свою кохану половину навіть тоді, коли вона грішить. Чого категорично не можна робити ніколи — це ставати на бік людини, яка грішить. Гріх потрібно виявляти, а не прикривати й долучатися до нього. Побачивши Бога, Адам із Євою придумали грандіозний план, як від Нього сховатися, замість того щоб бігти до Нього й просити прощення. Вони роблять одяг із листочків і ховаються в кущі.

А що чинить Бог?

«І закликав Господь Бог до Адама, і до нього сказав: *«Де ти?»*» (Бут. 3:9) Бог завжди проявляє першим ініціативу стосовно людей, які грішать. Так відбулося з Каїном, Саулом, Давидом та іншими біблійними героями. Небесний Батько робить це і сьогодні стосовно кожної людини, яка вибрала грішити, іти проти Нього і жити для себе (Ів. 16:8-9): *«А як прийде, Він світові виявить про гріх, і про правду, і про суд: тож про гріх, що не вірують у Мене»*.

Ми не можемо вірити в Бога і жити для себе, це несумісні речі. Батьків, які народили дитину й перестали про неї турбуватися, позбавляють батьківських

прав, а дитину передають під опіку іншим людям. Дух Святий буде говорити кожній людині, яка живе для себе, що вона грішна й не буде в небі з Ним. У таких людей немає впевненості, що вони, коли помруть, у вічності будуть із Богом. Коли наша совість нечиста й бентежить нас, то це Бог виявляє до нас ініціативу, щоб ми покаялись у своїх гріхах і вибрали вузьку дорогу в небо з Ісусом Христом.

2. До нужденних

Ми часто говоримо фрази: пощастило, збіг обставин, так гарно вийшло і т. д. І не задумуємось, що цим ми можемо образити Творця Всесвіту, який турбується про нас. Бог не створив нас для того, щоб ми самотою мучилися в цьому світі, а Він нібито з неба спостерігає і чекає, коли ми зійдемо в повну безвихідь. Небесний Батько постійно піклується про кожну людину і виявляє в цьому ініціативу. Ісус був прекрасним виявом цього (Ів. 5:5-6): *«А був там один чоловік, що тридцять і вісім років був недужим. Як Ісус його вгледів, що лежить, та, відаючи, що багато він часу слабує, говорить до нього: "Хочеш бути здоровим?"»* Ісус бачив стражденців і пропонував Свою допомогу.

Проте багато людей у часи Христа не отримали допомоги, хоч мали потребу в ній. Не менша кількість людей і в теперішній час мають потребу в допомозі Творця. Чому Бог одним допомагає, а іншим ні? Це запитання цікавить багатьох. Назву кілька причин, чому певні люди не отримують Божої допомоги так, як вони хочуть:

- гріх — лінь (небажання працювати й учитися);
- це корисно людині — хвороба, яка приведе до покаяння (2 Кор. 12:5-10);
- відсутність змін — людина деградує у своєму гріху (скажімо, подаровані гроші алкоголіку, який не хоче працювати);
- відсутність практики — усе знає й нічого з тим не робить (фарисейство).

У Бога є головна мета стосовно людства — допомогти грішникам примиритися з Ним, щоб усю вічність провести в небі. Тому всяка допомога й не допомога (це ми так думаємо, а в Бога це допомога) спрямовані на те, щоб скерувати людство в небеса.

3. Незаслужені благословення

«І як ми всі повалились на землю, а голос почув, що мені говорив єврейською

мовою: «Савле, Савле, — чому ти Мене переслідуєш? Трудно тобі бити ногою колючку!» А я запитав: «Хто Ти, Господи?» А Він відказав: «Я Ісус, що Його переслідуєш ти. Але підведися, і стань на ноги свої. Бо на те Я з'явився тобі, щоб тебе вчинити слугою та свідком того, що ти бачив та що Я відкрию тобі. Визволяю тебе від твого народу та від поган, до яких Я тебе посилаю, — відкрити їм очі, щоб вони на вернулись від темряви в світло та від сатаниної влади до Бога, щоб вірою в Мене отримати їм дарування гріхів і долю з освяченими» (Дії 26:14-18). Так Господь виявив ініціативу, щоб благословити Савла й зробити його апостолом Павлом.

Бог постійно виявляє ініціативу, щоб давати людям те, чого вони не заслужили. Зупиніться на хвилинку й пригадайте зі свого життя те, як Бог давав вам незаслужені блага.

Друга чверть восьмого (випускного) класу, а в мене половина трійок і незадовільна поведінка. Бог являє Своє благо до мене і через родича побуджує мене вчитися. Я закінчую школу з відмінними і добрими оцінками. А надалі отримую від Творця велике бажання вчитися. Училище, технікум та інститут закінчую з червоними дипломами. На цей час здобуваю магістерську духовну освіту. Написав дві книги, і все це — милість Божа до мене. Слава Богові, що Він є ініціатором наших благословень, яких ми не заслужили.

II. Людська ініціативність

Ініціативний Бог створив нас на Свій образ і подобу, а це означає, що ми теж маємо закладений потенціал ініціативності. У когось він більший, а в когось менший — усе залежить від того, наскільки гріх зруйнував цю якість у нашому житті. Але кожна людина, яка вирішить докласти зусиль, щоб виробити в собі цю якість характеру, набуде її.

Що для цього потрібно робити?

1. Добрі справи

Безкорисливі добрі справи характеризують ініціативну людину, яка створена на образ і подобу Божу. Одного разу в телефонній розмові знайома людина поставила мені запитання: «Як ти хочеш, щоб я тобі допоміг?» Я втратив дар мови: досі телефонували тільки для того, щоб я допоміг людям. Шукати спосіб, як допомогти тим, хто поруч, може кожна людина, якщо тільки поставити собі таку мету.

Коли Савл прибув до Єрусалима після свого навернення до Христа, то учні боялися його. Тоді Варнава виявив

ініціативу, привів Савла до апостолів та докладно розповів, що Савл тепер нова людина, не гонитель християн, а учень Ісуса Христа. Савла відправили до Тарса, а через деякий час Варнава знов знайшов його і покликав служити разом із ним в Антіохії (Дії 9:27; 11:25-26). Так Варнава допоміг Савлові стати відомим апостолом Павлом, тому що вирішив виявити ініціативу миротворця.

Історія повна добрими справами християн. Пригадаємо Матір Терезу, Джузеппе Москатті, Джорджа Мюллера та інших. Їхні історії надихають нас своєю неймовірною жертівністю і поспіватою служити Господу і людям. Тому мені хочеться поставити запитання сучасному поколінню: чи змінився наш Бог із часів цих людей? Чи є в нашому поколінні люди, якими будуть захоплюватися майбутні покоління?

Кожен із нас сьогодні може вирішити: я хочу бути людиною, через яку дуже сильно прославиться Бог на землі. Для цього потрібно бути ініціативним у добрих справах. Не відкладати на завтра те, що можна зробити сьогодні.

2. Іти другу милю

Ісус рекомендує нам робити більше, ніж нас просять (Мт. 5:41): *«А хто силувати тебе буде відбутися подорожнє на милю одну, — іди з ним навіть дві»*.

Ідеальним прикладом такої ініціативи є біблійна героїня Ревека (Бут. 24:15-23): *«І сталося, поки він закінчив говорити, аж ось виходить Ревека, що була народжена Бетуїлові, синові Мілки, жінки Нахора, Авраамового брата. А її глек на плечі в неї. А дівчина та вельми вродлива з обличчя; була дівиця, і чоловік не пізнав ще її. І зійшла вона до джерела, і наповнила глека свого, та й вийшла. І вибіг той раб назустріч їй, та й сказав: Дай но напиться води з твого глека! А та відказала: Напийся, мій пане! І вона поспішила, і зняла свого глека на руку свою, і напоїла його. А коли закінчила поїти його, то сказала: Також для верблюрів твоїх наберу я води, аж поки вони не нап'ються. І метнулась вона, і глека свого спорознила до пійла. І ще до криниці побігла набрати, і набрала води всім верблюдам його. А чоловік той дивувався їй та мовчав, щоб пізнати, чи Господь пощастив дорогу йому, чи ні? І сталося, як перестали верблюди пити, то взяв той чоловік золоту сережку, пів шекля вага її, і два наручні на руки її, на десять шеклів золота вага їм, та й сказав: Чия ти дочка? Скажи ж мені, чи в домі батька твого є місце для нас ночувати?»* Завдяки такій ініціативності вона вийшла заміж за сина патріарха Авраама. Бог дуже сильно винагородив Ревеку за прекрасну жертівність.

А ось сучасний приклад. Батьки займалися домашньою освітою зі своїми чотирма синами, які народилися один за одним. Це сім'я емігрантів з Америки, яка жила тривалий час у Росії. Одна зі звичок, які батьки прищепили своїм синам, це робити більше, ніж їх просять, тобто йти другу милю. Батьки просили зробити два приклади з математики, діти робили три-чотири. Після закінчення домашньої школи всі четверо з дуже високими балами тестів вступили в американські виші.

Викладаючи семінари на сімейну тематику, я часто даю шлюбним парам практичні завдання. Прошу чоловіків сказати своїм дружинам п'ять компліментів, а дружин розповісти своїм чоловікам про п'ять захоплень, які вони мали від того, коли чоловік їм послужив. Одна людина з п'ятдесяти робить більше, ніж п'ять. Коли я запитую інших, чому вони зробили тільки п'ять, відповідь: «Бо ви так просили!» «Вам було приємно від того, що почули й робили?» «Так». «То чому не зробили більше? Адже часу було для цього достатньо?»

Ініціативна людина буде робити більше, ніж просять.

3. Заступатися за християн

Ми живемо в час, коли більшість керується гаслом: моя хата скраю — я нічого не знаю. Пам'ятаю випадок, коли водій маршрутного таксі збив молодого хлопця на пішохідному переході в центрі міста Рівного. Це була неділя, велика кількість людей проходила повз, поглядаючи на цю пригоду через плече. Мій друг наступного дня знайшов цього хлопця в лікарні. З'ясувавши обставини, зрозумів, що хлопця зроблять винуватим. Він зважився піти в суд добровільним свідком, зрештою, водія таки визнали винним і зобов'язали оплатити лікування хлопця.

«І промовив до них: *«Мужі ізраїльські! Поміркуйте собі про людей цих, що з ними робити ви маєте....І тепер кажу вам: Відступіться від цих людей, і занехайте їх! Бо коли від людей оця рада чи справа ця буде, — розпадеться вона. А коли те від Бога, то того зруйнувати не зможете, щоб випадком не стати і вам богоборцями!» І послушали ради його»* (Дії 5:35–39). Так член синадріону Гамаліїл заступився за перших християн і зупинив гоніння на них. Слава Богу, що він не жив за принципом: моя хата скраю — я нічого не знаю.

Бог завжди рясно винагороджував тих людей, які заступалися за християн і говорили про них добре, будуючи їм добру славу. Будьмо людьми, які підтримують добре ім'я християн.

4. Прощати гріхи винуватцям

Дуже нелегка ініціатива в тому, щоб прощати своїм винуватцям тоді, коли вони тебе ображають і не просять в тебе пробачення. Ісус закликає нас до такої ініціативності (Ів. 20:23): *«Кому гріхи простите, — простяться їм, а кому затримаете, — то затриматься!»* Господь справедливий стосовно християнина і Він йому пообіцяв, що буде за нього заступатися. Але істинно відроджена людина завжди буде прощати своїм винуватцям, тому що вона пам'ятає, скільки всього їй простив Христос.

Найпрекрасніший приклад такої ініціативності є диякон єрусалимської церкви Степан (Дії 7:54–60): *«Як зачули ж оце, вони запалилися гнівом у серцях своїх, і скреготали зубами на нього... А Степан, повний Духа Святого, на небо споглянув, і побачив Божу славу й Ісуса, що по Божій правиці стояв, і промовив: Ось я бачу відчинене небо, і Сина Людського, що по Божій правиці стоїть!... Та вони гучним голосом стали кричати та вуха собі затуляти, та й кинулися однодушно на нього!... І за місто вони його вивели, і зачали побивати камінням його. А свідки плащі свої склали в ногах юнака, який звався Савлом. І побивали камінням Степана, що молився й казав: Господи Ісусе, прийми духа мого!... Упавши ж навколішки, скрикнув голосом гучним: Не залічи їм, о Господи, цього гріха! І, промовивши це, він спочив...»*

Ініціативний християнин допомагає людям розв'язувати їхні проблеми, а не є тим, хто створює навколо себе проблеми.

І на завершення кілька порад:

- Учїться ініціативності від Ісуса.
- Пропонуйте людям свою безкорисну допомогу.
- Заступайтеся за християн.
- Прощайте тих, хто не знає, що робить.

Людина, яка відкрита служити потребам інших людей, бачить лише добре.

Любомир Турчак
сімейний психолог-консультант,
пастор євангельської
церкви «Дім Божий» м. Рівне

ХРИСТІЯНИ ТА ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ

Яке місце політики в житті християнина? Як так стається, що політичні погляди людей, сповнених одним Святим Духом, суттєво різняться?

Насамперед треба розуміти одну просту істину, коли Ісус Христос прийшов на землю і вийшов на служіння, Він почав проповідувати Царство Небесне. І це ключовий момент. Ісус Христос не прийшов на землю для того, щоб заснувати царство земне, царство людське, яким би воно не було.

Ісус Христос розумів обмеженість усіх земних царств. А тому, коли Він стоїть перед Пилатом і Пилат запитує: «Чи Ти Цар?», Ісус відповідає: «Мое Царство не із світу цього. Якби із цього світу було Мое Царство, то служба Моя воювала б, щоб не виданий був Я юдеям. Та тепер Мое Царство не звідси» (див. Ів. 18:33–36).

Ісус прийшов, щоб побудувати Царство Небесне. І те, як воно будується, дуже чітко показано в Нагірній проповіді. Нагірна проповідь показує життя підданих Божого Царства в царстві земному: «Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені. Блаженні лагідні... Блаженні вбогі духом... Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть... заради Мене» (Мт. 5:1–10).

Христос добре розуміє, що піддані Його Царства, або люди, які мають Боже Царство у своєму серці, не матимуть тут, на землі, солодкого життя, натомість зустрічатимуть багато життєвих труднощів.

Мені здається, що причина, чому між християнами виникають політичні суперечки, у тому, що ми переоцінюємо значення царства земного. І тоді те, що відбувається в царстві земному, підіймається на такий рівень, що нібито заради нього варто втратити внутрішній спокій, стосунки з людьми і, певною мірою, навіть мир із Богом.

БІБЛІЯ ГОВОРИТЬ

На запитання відповідає пастор Олексій Коломійцев

Водночас у християн має бути чітка позиція з усіх моральних питань, оскільки в Біблії достатньо вказівок про те, що ж Царство Боже означає на практиці. І тут, коли ми говоримо про якісь життєві принципи, ми не нав'язуємо своє особисте бачення, чи думку компетентних людей, а передаємо те, що говорить Сам Бог. Ось, наприклад, популярна нині тема про те, що шлюб — це союз двох людей будь-якої статі. Ми не можемо з цим погодитися. Чому? Тому що це суперечить Писанню!

Цим і повинні вирізнятися віруючі люди: вони апелюють до Слова Божого, а не керуються чиеюсь думкою (чи то якоїсь партії, чи якогось політичного лідера). У цьому й полягає особливість біблійного підходу — підтримувати не просування конкретної партії чи їхніх кандидатів, а тих ідей, програм і поглядів на життя, які базуються на християнських цінностях.

Християни досягають результату за допомогою двох речей: молитви й істини.

Ми молимося до Бога й просимо, щоб Господь поставив ту владу, яка на цей момент у Його плані виконає Його волю.

Ми говоримо істину без будь-якого страху, ми говоримо це не соромлячись того, що вона непопулярна. Ми говоримо тому, що точно знаємо, що це істина, але водночас ми не робимо з цього пропагандистської кампанії.

Біблія конкретно говорить: «...завжди готовими будьте на відповідь кожному, хто в вас запитає рахунку про надію, що в вас, із лагідністю та зо страхом» (1 Петр. 3:15).

Зауважте, що ми відповідаємо тоді, коли нас запитують.

Отже, якщо люди діють проти Божого Закону, проти ясної Божої істини, ми не можемо їх підтримувати. Якщо ж стосовно того чи іншого питання немає конкретного тексту в Писанні, на яке можна було б посперечатися, ми не можемо бути настільки категоричними. І тут є ще один дуже важливий аспект. Ми прочитали: «із лагідністю та зо страхом». Якщо християни втратили лагідність і страх Божий, то те, що вони говоритимуть і робитимуть, навряд чи принесе користь.

ЧИ Є МЕЖІ У ПОВЕЛІННЯ «ПІДСТАВ ДРУГУ ЩОКУ»?

Чи треба буквально розуміти місце Писання: «Хто вдарить тебе по щоці, підстав йому і другу, а хто хоче плаща твого взяти, — не забороняй і сорочки» (Лк. 6:29)?

Ці слова сказані в контексті Нагірної проповіді Ісуса Христа — проповіді, яка регламентує життя людей, що належать Царству Божому, які поки що перебувають у царстві земному. Христос проголошує: «Наблизилося Царство Боже». Але воно ще не настало на землі, воно поки що в серці людини. Ті люди, для яких Христос став Царем, продовжують жити у світі, наповненому злом.

Один із найважливіших факторів, який простежується не лише в Нагірній проповіді, але й в усьому Новому Завіті, — це фактор надії на Бога й довіри Богові. Тобто людина, яка прийняла Ісуса Христа як Господаря свого життя, визнає Бога повновладним Володарем і справедливим Суддею Всесвіту.

Про це ми читаємо і в інших текстах Писання, наприклад, у Посланні до римлян 12:19 апостол Павло говорить: «Не мститься самі, улюблені, але дайте місце гніву Божому, бо написано: «Мені помста належить», я відплачу, — говорить Господь». Поводитися так може лише той, хто чітко розуміє, що Бог реальний, що Він контролює наше життя й воздасть кожній людині належне.

У 1 Петр. 2:23 написано про Ісуса Христа, що «коли був лихословлений, Він не лихословив взаємно, а коли страждав, не погрожував, але передав Тому, Хто судить справедливо». Там же сказано також і про нас, щоб ми наслідували Ісуса Христа, щоб ішли Його слідами. Отже, ці тексти Писання пояснюють, яким має бути ставлення християнина до зла — таким, яким було ставлення Ісуса.

Якщо прочитати трохи далі наш початковий текст, то там написано: «Тож любіть своїх ворогів, робіть добро. По-

зичайте, не ждучи нічого назад, — і ваша за це нагорода великою буде, і синами Всевишнього станете ви, — добрий-бо Він до невдячних і злих! Будьте ж милосердні, як і Отець ваш милосердний!» На мою думку, саме тут прихований ключ для розуміння всього уривка. Тобто коли людина зростає в уподібненні Ісусові Христу й з'єднується серцем із Богом, у неї з'являється сила не протистояти своїм ворогам, а підходити до них із широким серцем, із розумінням, що це глибоко нещасні люди. Чому я молюся за того, хто мене ображає? Не тому, що я можу цим його перемогти, а тому що розумію: «...бо не знають, що чинять вони!» (Лк. 23:34).

Щоб так молитися, щоб мати цю силу Божу, потрібно дійти до такого рівня: бути синами Всевишнього. Для цього треба жити Христом, наповнюватися Ним, мислити, як Він. Пилат Його судить, а Ісус Христос відповідає йому: «Наді Мною ти жодної влади не мав би, коли б тобі зверху не дано було...» (Ів. 19:11).

Чи в усіх випадках потрібно підставляти другу щоку? Тут записаний загальний принцип, який говорить, по суті, про важливість незлобивості. Зло небезпечно тим, що запускає ланцюгову реакцію, коли один зробив, інший відповів, потім той відповів натомість, потім той знову відповів, і в результаті запалюється все коло, і вся ця біда перетворюється в пожежу, яку ніхто не може погасити. Тому Христос, коли радить підставити другу щоку, має на увазі, що переможе той, хто розірве це замкнене коло зла. Єдина можливість зупинити зло — це зупинити його на собі. Саме цей аспект підкреслюється — зупинити зло, не відповідаючи злом. Це ми зможемо зробити лише з серцем, яке складає надію на Бога. Ось це набагато важливіше, ніж те, що сорочку заберуть.

Але не всі це можуть зробити. Навіть зрілий християнин в одній ситуації може поводитися правильно, а в іншій — схибити. Потім жалкує, кається. Це не значить, що ця людина невіруюча, просто тут їй не вистачило зрілості.

Чи допустимий захист? Якщо він незлобивий і чітко визнає Боже всевладдя.

БЛАЖЕННІ ВИГНАНІ ЗА ПРАВЕДНІСТЬ

«Open Doors» — міжнародна благодійна правозахисна християнська організація, заснована 1955 року, метою якої є допомога віруючим, які стали жертвами дискримінації за релігійною ознакою.

Основні напрями діяльності:

- забезпечення недільних шкіл Біблією, християнськими книгами та навчальними матеріалами;
- організація і проведення курсів підвищення кваліфікації для представників духовництва;
- створення друкарень і бібліотек;
- ліквідація неписьменності;
- духовна та фінансова підтримка християнських спільнот, а також ув'язнених за релігійні переконання, їхніх родичів та близьких.

Щороку міжнародна правозахисна організація «Open Doors» публікує **«World Watch List»** — список із 50 країн, у яких християни зазнають найсильніших переслідувань за свою віру.

Сімнадцятий рік поспіль його очолює Північна Корея.

Північна Корея визнана найнебезпечнішою країною світу для християн. Це закрита країна, у якій панує жорсткий комуністичний режим Кім Чен Ина. Його дід, верховний лідер Кім Ір Сен, запровадив державну ідеологію чучхе, в основі якої лежить принцип «самостійності». Однак ще 1907 року, після протестантського пробудження, Пхеньян був відомий як «Єрусалим Сходу», і до 1945 року північні регіони Кореї були потужним оплотом християнства.

А зараз християн Північної Кореї вбивають за «злочин» зберігання у себе Біблії. Десятки тисяч — часто цілі сім'ї — перебувають у трудових таборах, де з ними дуже жорстоко поводяться, принижують, катують, змушують непосильно працювати, буквально до смерті. За одного християнина карають три покоління його сім'ї.

Моліться про християн у Північній Кореї, щоб Господь захистив їх від небезпеки й зради, особливо за тих, хто страждає від катувань і жорстокого ставлення в трудових таборах.

Після Північної Кореї список продовжують: Афганістан, Сомалі, Лівія, Пакистан, Судан, Еритрея, Ємен, Іран та Індія.

Проаналізувавши список 2019 року, експерти зауважили деякі тенденції. Насамперед те, що в переліку містяться дві найбільш густонаселені країни

світу — Індія і Китай. Уперше Індія увійшла в першу десятку, а Китай перескочив аж 16 місць і піднявся з 43-го на 27-е.

У кожній із цих країн живе понад мільярд осіб, тому це досить тривожні тенденції. Так, індуїстські націоналісти в Індії продовжують нападати на християн, оскільки їхні атаки залишаються повністю безкарними, а в Китаї уряд Сі Цзіньпіна провадить політику «китаїзації» християнства. Церквам китайської центральної провінції Хенань влада наказала замінити Десять Божих заповідей на цитати президента. Деякі церкви відмовилися виконати це розпорядження й були закриті. Християнам, які потрапляють у «чорний список», загрожує низка обмежень, пов'язаних із пересуванням, отриманням освіти й працевлаштуванням. У рамках «китаїзації» з класичних творів у шкільних підручниках вилучають будь-які згадки про Біблію, Бога й Христа.

Лише за офіційними даними 2019 року за віру було вбито 4136 християн, 1266 церков і християнських будівель зазнали нападу. Припускають, що 2020 року жорстоких переслідувань за віру зазнають 245 мільйонів християн, що на 30 мільйонів більше, ніж попереднього року.

Сім з десяти країн світу, що належать до числа найбільш вороже налаштованих до християн, страждають від ісламського гніту. Це створює великі проблеми для мільйонів християн, які

народилися в мусульманських сім'ях, але навернулися й хочуть іти за Ісусом Христом. Вони зазнають жорсткої дискримінації.

Простежується швидке поширення радикального ісламу в країнах Африки на південь від Сахари.

Ще однією тенденцією стало посилення державного авторитаризму в усьому світі. В'єтнам, М'янма, Китай і Північна Корея посилюють державний контроль над релігією, що стало можливим частково через усе більшу доступність персональних цифрових технологій.

Серед основних тенденцій також залишається прицільне переслідування жінок. У багатьох місцях жінки зазнають «подвійного переслідування» — одне за те, що вони християнки, а друге за те, що вони жінки. Таке переслідування важко оцінити, воно складне, насильницьке й приховане, тому практично неможливо вказати точні цифри.

Президент «Open Doors» Девід Каррі сказав, що мета World Watch List — показати силу й страждання Божої сім'ї в усьому світі, поставити всіх нас на коліна в молитві до Господа, а відтак піднятися на ноги, аби підтримати наших братів і сестер.

У світлі цієї інформації закликаємо християн України бути особливо вдячними Богові за релігійну свободу, яку ми маємо зараз в Україні, цінувати час і об'єднувати зусилля в проповіді Євангелії Ісуса Христа й ревно молитися за братів і сестер, які зазнають гоніння за віру, але залишаються вірними нашому Господу й Спасителю.

Коли на теренах України панувала ідеологія войовничого атеїзму, християни інших країн у різний спосіб підтримували своїх братів і сестер по вірі: молитвами, друкуванням Біблій і християнської літератури, активною громадською позицією, тепер настала наша черга стати в проломі за страдників. Ісус Христос попереджав Своїх учнів, що, як Його переслідували, так і їх переслідувати будуть (Ів. 15:20), але в такі буремні роки особливо випробовується й гартується віра.

Матеріал підготувала **Надія Доля**

ОСВІТА НА КАРАНТИНІ ТА ПІСЛЯ

Сьогодні ми запросили до розмови науковця, кандидата економічних наук, викладача Київського національного торговельно-економічного університету, члена Ради молодих учених при МОН України **Ольгу Романенко**. Поговоримо про самоосвіту, виховання дітей, саморозвиток і про те, як зберігати баланс у своєму житті.

— Дякую, пані Ольго, що Ви на зв'язку, що відгукнулися на наше запрошення. Кілька останніх місяців ми живемо в умовах карантину, пов'язаного з пандемією COVID-19, і ніхто достеменно не знає, коли це все закінчиться, коли відкриються навчальні заклади і знову запрацюють у звичному нам форматі, і чи не зміниться цей формат. За цей час багато-хто стикнувся з труднощами онлайн-освіти і в плані технічного забезпечення, і через додаткове навантаження вчителів і батьків, і через необхідність дисциплінувати й мотивувати дітей. На Вашу думку, як довго ще триватиме освітній карантин і як впоратися з проблемами, які викликала онлайн-форма навчання?

— Доброго дня! Викладачі університетів, освітяни розглядають три варіанти розгортання подій, пов'язаних із карантинном. Найоптимістичніший прогноз, який, на жаль, малоймовірний, це те, що з вересня, або з жовтня, ми зможемо вийти на роботу й працювати у звичному режимі. Хоча ООН і деякі міжнародні структури рекомендують проводити групові заняття не більше ніж для 10–20 осіб.

Наступний варіант може бути такий, що у вересні діти й студенти вийдуть на навчання на місяць, а потім знову з жовтня оголосять карантин, тому що в середині осені очікують другу хвилю захворюваності.

Третій варіант — весь наступний рік може бути онлайн-навчання. Тому викладачі, які хочуть бути в тренді, які хочуть мати своїх студентів, працюють

над удосконаленням курсів, над тим щоб зміст міг зацікавити студентів, і не лише місцевих, але й із інших країн, тому що для такого навчання немає територіальних обмежень.

— Онлайн-формат — він водночас ніби і відчиняє, і зачиняє двері. Наприклад, коли я навчалася в університеті, багато викладачів були середнього й похилого віку, не всі вони напевно зможуть перелаштуватися на онлайн-формат. З іншого боку, можна навчатися в професорів, викладачів з інших країн, і це набагато цікавіше.

— У нашому університеті багато молодих викладачів, вони активно володіють технологіями й активно вивчають закордонний досвід, тому ми зацікавлені, щоб наші викладачі розвивалися й нашою мовою викладали студентам. Але справді з'являються нові можливості. Наприклад, нещодавно ми організували на фейсбуці онлайн-лекцію з американським професором, її слухало півтори тисячі людей, а протягом доби прослухало ще чотири тисячі. Ми розуміємо, що такий вплив може бути набагато більший, і тут уже роль самоосвіти, або концепції «освіта протягом життя», стає актуальнішою. Тому що коли людина відчуває, що їй бракує якихось знань, вона може прослухати певний курс і щось для себе взяти. Тоді студенти вже самі обирають собі викладачів, а не змушені слухати тих, яких пропонує адміністрація вишу, самі обирають курси, які їм потрібні для здобуття тієї чи іншої спеціальності.

— Що Ви думаєте про те, що ми можемо взагалі не повернутися до фізичного навчання, а залишитися на онлайні?

— Кажуть, що є три професії, які ніколи не зникнуть: учитель, поліцейський і менеджер. Це ті люди, які працюють з іншими людьми. Я думаю, що все-таки освіта з учителем або з викладачем ефективніша, тому що контакт очі-в-очі, невербальне спілкування тощо дає додатковий ефект і ти можеш відразу запитати про те, що тебе цікавить або що тобі не зрозуміло. Крім того, трохи важко слухати, коли багато електроніки, це ж тисне на організм, навіть якщо розглядати ідеальний варіант, що є комп'ютер, окрема кімната. Але ж так далеко не у всіх. Якщо в одній кімнаті вчать двоє чи троє дітей, і одне одному заважає, це дуже складно. А ще є моменти, коли дитина хоче щось сказати чи запитати, але вона не може, бо вчитель має натиснути кнопку й дозволити їй говорити.

— Але для вчителя це позитивний момент, коли дитина не викрикує, не перебиває його, він може просто вмикати й вимикати мікрофон.

— Так. З іншого боку, зі свого досвіду (моя молодша донька навчається в школі) можу сказати, що деякі діти показують не найкращі якості, починають у коментарі писати погані слова, навіть матюки. Це, знову ж таки, виклик нам, дорослим, що треба дітей вчити, як поводитися в онлайн-середовищі. Якщо раніше батьки могли відгородити своє дитя від телефону, то тепер змушені

дати телефон, щоб воно вчилося. Треба постійно вчити дітей, як мудро себе поводити, щоб не наражатися на небезпеку.

— Мені здається, що дітям, які зараз у 7–8 класі, легше перелаштуватися в онлайн-формат, тому що вони виросли з інтернетом, для них усе це не проблема. А от людям, які звикли, що потрібно приходити на роботу і цілий день сидіти в офісі чи аудиторії, перейти на онлайн-формат складно. Які поради дасте щодо дистанційної роботи та домашнього тайм-менеджменту?

— Перш ніж поділитися кількома особистими лайфхаками, скажу, що як науковець я звикла працювати розумово, тому просто не можу цього не робити. Навіть якщо з якихось причин не встигаю зробити це вдень, бо в мене діти й багато турбот, то вночі виділяю собі час, щоб протягом години – двох попрацювати. Необхідно постійно тренувати свій мозок і тримати себе в тонусі. Як говорили колись у нас на кафедрі, треба щодня написати чотири сторінки тексту. Це як науковців нас так привчали, тому що коли це є твоєю системою, твоєю звичкою, тоді ти вже не можеш без цього жити.

Дуже важливо, щоб твої розумова діяльність і розумове зростання відбувалися в сфері твоїх інтересів. Бо якщо людину примушують щось робити, вона завжди буде цього уникати, і навіть якщо й навчиться, то згодом покине. Тому найперше, як учив Брюс Вілкінсон, один із моїх улюблених авторів, треба зрозуміти, яка твоя мрія в житті, що ти хочеш досягнути, до чого ти йдеш, і формувати ті навички, які можуть у цьому допомогти. Тоді це натхненно, тоді це цікаво і тоді буде результат.

Звичайно, бувають такі моменти, що ти настільки втомлюєшся, що не можеш уже нічого ні творити, ні читати, ні писати, тоді треба на деякий час усаїтнитися — це дуже важлива практика. Наприклад, вийти на вулицю, побути в машині, зачинитися в кімнаті, ще краще — виїхати на природу, або навіть на балконі попиту кави, але усаїтнитися, щоб не було жодних зайвих звуків. І там помолитися: «Боже, дай мені мир і спокій, дай мені натхнення працювати». І тоді з'являються енергія і сила. Для мене особисто це дуже важливо!

Крім того, є ще одна ідея, яка мені завжди допомагає, — це спілкування з друзями-однодумцями. У нас є спільнота науковців, молодих учених, ми майже щодня комунікуємо з різних питань, і ми одне одного надихаємо. Хтось каже: «О, дивись, яка цікава лекція», — і скидає тобі. Інший каже: «Тут

є тренінги, вони цікаві, можете проходити, записуватися». Важливо мати таке середовище однодумців, які тебе стимулюють до навчання, до наукової, розумової, інтелектуальної праці.

— Легко знайти мотивацію на один день, а якщо це потрібно робити щодня, напевно, допомагає звичка й сила волі. Як Ви думаєте, силу волі можна розвивати?

— Напевно що так: я це роблю — бо я це пообіцяв, мені треба це зробити — бо на мене розраховують і так далі, але кращий мотив — це твій інтерес, це коли ти робиш те, що тобі цікаво. Я іноді пишу статтю до п'ятої ранку, хоча в мене зараз маленька дитина, але в мене виділяється гормон щастя, знаєте, коли я щось зробила, написала, її опублікували... Тобто Господь, я думаю, створив кожного з нас для певної роботи. І ми отримуємо від своєї роботи задоволення, коли виконуємо своє покликання. А коли ми нічого не робимо, то деградуємо, і в нас починається депресія. Звичайно, іноді потрібно просто відпочити, але потім, коли ти відновив свої сили, у тебе знову з'являються нові ідеї, ти починаєш працювати, тому що ти вже не можеш інакше жити.

— Як викладачам готуватися до нових викликів в освіті?

— Наразі виникає потреба в новому підході до викладання: відхід від об'ємних завдань і формування навичок до заучування великих обсягів інформації — до розвитку творчих компетентностей людини.

Важливим для бізнесу стає вміння команди працювати з інформацією. На тлі великого потоку інформації — здатність аналізувати.

Великим викликом в умовах викладання в онлайн-програмах є здатність до концентрації уваги учня та вчителя. Уроки мають змінитися, бо 45 хвилин монотонних лекцій ніхто сприймати не зможе. Потрібні постійні зміни завдань, спікерів, інша етика спілкування. Так,

досвід світових університетів свідчить про те, що вони вже давно опублікували свої навчальні матеріали, як відеолекції, так і наукові статті, тести, кейси, ділові ігри. Модель освіти має змінитись. Тепер практичні навички важливіші від теоретичних. І компетенційна модель змінюється — від здатності завчати до здатності творити.

У процесі навчання емпатія — невід'ємна частина людського соціуму, тому фізичний контакт неможливо виключати. Навчитися любити людей реально та онлайн — це головна цінність і великий виклик для сучасного вчителя. Для викладача наразі є завдання — поєднати нові підходи, відсіяти старе, але не втратити те, що важливе.

— Ви говорили, що у вас є діти. Вони вже десь навчаються, чи ще зовсім маленькі?

— Одна донька вже студентка, друга навчається в четвертому класі, а ще є маленький хлопчик, йому рік.

— Як у Ваших дівчаток відбувся перехід на онлайн-навчання? Як Ви їх мотивуєте вчитися?

— Старша донька в нас відповідальна. Вона знає, що треба вчитися, бо це знадобиться в житті, тому вона з радістю сама все вчить, я навіть нічого не контролюю.

Молодша, коли скидали завдання на вайбер чи на телефон батькам, самостійно їх не робила. Тому я думаю, що молодшим школярам такий варіант не підходить, бо це, фактично, додаткове навантаження на батьків. І це неправильно. Тому вчитель, якщо він хоче залишатися в цій професії, не повинен дистанціюватися й чекати, коли карантин закінчиться. Треба розуміти, що він може тривати ще рік, і батьки відмовляться від ваших послуг, або напишуть директору заяву, або будуть обирати інших учителів з приватної школи. Тому треба подбати про техніку й шукати методи, як зацікавити дітей. Деякі вчителі кажуть, що ми тепер працюємо

набагато більше, щоб зробити уроки цікавішими, щоб дітям було цікаво дивитися онлайн: і мультики вставляють, і картинки. Тобто, якщо ти хочеш послужити через свою професію, то знайдеш варіанти, якщо лінивий і на батьків перекладаєш, то ти просто випадеш із цієї професії.

Тому, повертаючись до навчання моєї доньки, хочу сказати, що коли наші вчителі три тижні чекали, що карантин мине й нічого не робили, то нічого й не було. Хоча щодня надсилали купу якихось завдань, але ніхто їх не дивився. Але коли вже почалися зоом-уроки, а вони, у принципі, цікаві, то почалося й навчання. Звичайно, дитина хоче тепла, стосунків. Вона каже: «Я хочу обняти мою рідну вчительку. Я за нею скучила. Я хочу подивитися їй у вічі, а не в комп'ютер». Проте вона завжди встає вранці, підключається й активно працює. Щодо домашніх завдань, то іноді намагається їх пропустити, мовляв, мені нічого не задавали. Ми нагадуємо, але іноді даємо відпочити, розуміючи, що це нетипово й неправильно, щоб дитина цілий день сиділа за комп'ютером. Іноді краще нехай відпочине і зробить це із задоволенням, буде більше користі для подальших знань, ніж нав'язувати, примушувати. Це моя позиція — навчання має бути цікавим.

— Діти беруть приклад зі своїх батьків. Якщо батьки серйозно ставляться до своєї роботи, цінують її, виділяють час для читання, професійного зростання, то й діти так самоставитимуться до своєї роботи — навчання. І навпаки, якщо батьки немотивовані, то вони не можуть нічого навчити своїх дітей.

— Мені тато завжди казав, що якщо я хочу досягнути чогось у житті, треба вчитися. Він любив повторювати: «Доню, ти маєш здобути найвищий

рівень освіти, який тільки зможеш». І мені це подобалося, я старалася і отримувала задоволення. І зараз дуже щаслива, що працюю в університеті, займаюся науковою роботою. Хоча я považаю всі професії й розумію, що всі важливі, однак свого часу кожен робить свій вибір: навчатися чи йти на некваліфіковану роботу. Тепер ми вчимо своїх дітей: «Ви повинні вчитися не тому, що вас примушують, а тому, що це важливо для вашої подальшої долі». Освіта — це інвестиція в майбутнє життя.

— Чи пов'язана фізична дисципліна, самодисципліна в навчанні з духовною дисципліною — перебуванні в Слові, молитві, спілкуванні з Богом?

— Для людини дуже важливо розуміти, що в житті має бути баланс: духовного, душевного дружнього спілкування і роботи, матеріального забезпечення своїх родин.

Дехто повністю присвячує себе роботі. Це характерно для науковців. Вони часто відмовляються від сім'ї, від народження дітей заради того, щоб захистити дисертацію, посісти омріяну посаду тощо. Ця мета дає певний адреналін, ти відчуваєш себе важливим, у тебе багато студентів, цікаве спілкування. Це дуже цікава робота. Проте минає час, і людина залишається самотньою, і починає казати: «Чого я не подумав про це раніше».

Я в житті завжди мала перед собою таку мету: збудувати щасливу сім'ю і послужити людям через свою роботу. І думаю, що саме Бог давав мені сили досягнути цієї мети. Саме Він давав багато ідей, як і що можна зробити. Крім того, Бог дав мені дуже багато друзів, тому що коли ми разом, то ми сила. Коли нас десять, двадцять, сто, і ми всі разом, один одного підтримуємо — ми можемо набагато більше зробити з меншими затратами ресурсів. Наприклад,

ми запросили вченого, Нобелівського лауреата з економіки, й організували його лекційний тур в Україні. Якщо поррахувати фінансову вартість такого проекту, адже одна лекція цього вченого коштує 10 000\$, то це були б сотні тисяч доларів. Але через те, що ми всі хотіли послужити, він погодився безкоштовно читати лекції, ми безкоштовно служили своїм транспортом, зв'язками, щоб організувати цю справу. І ось п'ять тисяч студентів послушали його нагхненні, новітні лекції. Хтось заплатив йому за квиток, бо він хотів, щоб у його місто приїхали. Таким чином ми разом закумуляували зусилля й зробили чудовий проект, який мав великий вплив на нашу науку, тому що після цього ми навіть ввели нові дисципліни в університеті, як от «Поведінкова економіка». Тому є велика сила в тому, щоб жити й творити разом.

Зараз ми маємо набагато більше можливостей, щоб, наприклад, проводити різні зустрічі з ученими, як професійні, так і духовні. Молитовні онлайн-сніданки стали щотижневими. До нас підключаються понад 30 українських науковців, а також учені з інших країн: Грузії, Італії, Франції, тобто це набагато розширює можливості спілкування й взаємної підтримки. У ситуації, коли ми не можемо ні в церкву піти, ні з друзями побути, таке онлайн-спілкування навколо Божого Слова дуже підбадьорює духовно. Я переконана, що треба планувати щоденний час для свого духовного зростання, бо, зрештою, стосунки з Богом — це найважливіше в нашому житті.

Розмовляла **Ангеліна Чмут**,
ТрансСвітовеРадіо,
https://youtu.be/_P-z0i4R7k

МОНАРХИ ГОСПОДА НАШОГО

Бо для Бога нема неможливої жодної речі.
Лк. 1:37

Пропоную вирушити у світ невимовних чудес! Де він? Навколо нас. Хіба ви не знаєте, що все у світі існує тому, що Господь здійснює неймовірне? Адже весь Усесвіт створений Ним з нічого (Євр. 1:3). Що може бути неймовірнішим?

Сьогодні познайомимося з крихітною частинкою Божого творіння — неймовірно прекрасною й украй дивовижною, як і все у світі, створеному Ним.

Метелики-монархи (їхня латинська назва — *Danaus plexippus*) живуть у Канаді й Сполучених Штатах Америки на території площею понад мільйон квадратних миль. Але щорічно, у серпні, вони з Божої волі збираються у величезні зграї. Їх чекає далекий переліт — у гори Сьєрра-Мадре в Мексику. Зі своєї

величезної території проживання вони тисячами тисяч злітаються в цю далеку країну, щоб осісти там на крихітному клаптику землі площею в декілька акрів.

Вік метеликів зазвичай короткий — від 4 днів до трьох тижнів. Але монархи, які народжуються пізнім літом, мають жити довго — адже дорога в Мексику й назад триває сім місяців. Вони просто зобов'язані бути довгожителлями у світі метеликів! Шлях, який їм доведеться здолати, сповнений великих небезпек: сильні вітри й урагани, проливні дощі, пекуче сонце, безліч ворогів — дорога, яку ці ніжні створіння проходять щороку, дуже складна. Це практично нездійсненне завдання!

Але для Господа немає нічого неможливого, — і найслабші Його творіння, підтримані Божою волею й потугою, легко виконують найнеймовірніші, здавалося б, завдання. Сили Господа вистачить на всіх! (1 Кор. 1:27–28, 2 Кор. 12:9).

Марипоза
монарка

ЧУДО-КОМАХА

У Мексиці метелика-монарха називають марипоза монарха («марипоза» іспанською означає «метелик»). Тут у монархів — тимчасовий зимовий прибуток, «зимові квартири». Сюди на зимівлю прилітає близько 20–30 мільйонів метеликів-монархів. Більшість комах (і метелики також) мешкає все своє недовге життя на невеликій (ну, принаймні, дуже обмеженій) ділянці землі: на гірському лузі, на галявині в лісі, на пустирі чи в кущах. Лише одиничні види комах мігрують, рятуючись від холодів, що насуваються; вони перебираються в теплі краї, на сотню або навіть декілька сотень кілометрів від дому. Метелик сонцевик будяковий (*Vanessa cardui*), що живе в Північній Америці, і європейська мешканка жовтянка шафранна (*Colias croceus*) — ось приклади комах-мігрантів. Але з метеликом-монархом їх не можна навіть порівнювати. Шоосені монархи пролітають тисячі кілометрів, здійснюючи свою нелегку подорож.

УВЕСЬ СВІТ ПРОТИ НИХ!

Метелика-монарха можна порівняти з Гедеоном (про цього ізраїльського суддю ви можете прочитати в Біблії, у Книзі Суддів, розділи 6–8). Господь приготував для цієї ніжної слабкої істоти титанічне завдання, не виконати яке не можна. Ведені Богом, мільйони метеликів-монархів, зібравшись у зграї, пролітають близько 3 200 кілометрів. Уся дорога займає 75 днів! Метелики починають міграцію в серпні і «прибувають» у Мексику в листопаді. Як можна здолати тисячі кілометрів без жодного спеціального спорядження? Звичайно, багато тварин у процесі міграції долають досить великі відстані, але ж монархи — метелики! Крихітний мозок, крильця завтовшки з цигарковий папір, тонюсінькі лапки й короткозорі (але дуже великі й красиві!) очі. З чим можна порівняти таку «екіпіровку»?

Практично для будь-якої комахи навколишній світ — це суцільна смертельна небезпека й пастка. Згори їм загрожують птахи, які не проти поласувати жучками-метеликами та їхніми дітками. На землі — сотні голодних тварин (це для нас вони милі звірятка, а для метелика — справжнісінькі монстри) і комах, що так і намагаються схопити і з'їсти. Під кожним листочком, за кожною гілочкою, скрізь зачаїлася небезпека померти в шлунку якого-небудь зголоднілого хижака. Проте комах на землі стільки, що їхню кількість неможливо собі уявити. Самих лише лускокрилих (це бабки, метелики і молі) понад 160 000 видів! Проте це не дає комахам особливої переваги. Нехай їх мільйони,

але голодних мишей, ящірок, павуків, птахів, кажанів та інших ворогів, ласих на смачних метеликів, не менше! Ось і живуть лускокрилі недовго — декілька годин або, якщо пощастить — декілька днів. Але найстрашніший їхній ворог — це негода. Ніжні, тендітні комахи гинуть у суворих умовах практично відразу ж. Вони не можуть літати вночі. Монархи, наприклад, не в змозі літати, якщо температура повітря опускається нижче 13 градусів за Цельсієм. Але вони не можуть літати і в спеку, під палючим сонцем. Град, дощ, сильний вітер миттєво призводять до того, що крильця метелика пошкоджуються, ламаються. Як же монархам вдається здолати всі ці тисячі небезпек і все-таки здійснити свою славу подорож?! Адже, не зважаючи ні на що вони летять — і мільйони метеликів, покриваючи своїми оранжево-чорними крильцями річкові береги на півдні Мексики, своїм живим, прекрасним, неймовірним прапором прославляють Господа. Бог дає їм можливість перемогти всі труднощі!

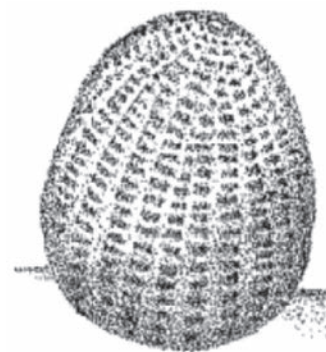
ЧУДО З ЧУДЕС

«Що таке чудо? Чудо — це дія, яку може здійснювати лише Бог. Зазвичай це щось, що суперечить законам природи. Чудо — це знак, який Бог використовує, щоб указати на Себе!» (Кріс Семонс. «Як Біблія пояснює, що таке чудо?»)

Життя монарха, дивовижне й славне, починається досить прозаїчно: з крихітного яйця. Самиці відкладають яйця навесні й улітку на соковитих листочках дуже отруйної рослини — молочаю. Ніщо не відбувається у світі просто так — усе має свою мету й призначення; ось і молочай — зовсім не випадковий вибір для «монарших ясел».

У Північній Америці росте близько 108 видів молочаїв. Серед них лише трохи більше десяти «смакують» метеликам-монархам — їх вони використовують для кладки яєць. Молочай (*Asclepias* sp.) містять у своєму листі, квітках і коренях смертельно отруйні речовини: карденолід і глікозиди. Луги й поля, зарослі молочаем, — це смерть для худоби, якщо вона поїсть трохи такої трави. Однак минає час — і з яйця вилуплюється гусеничка монарха: крихітна, завдовжки не більше трети сантиметра, смугаста істота. У неї 12 простих очей і вісім пар крихітних кумедних ніжок, вона вкрита смужками — чорними, жовтими і білими. Гусениця — це шлунок на ніжках. Ледве з'явившись на світ, вона відразу ж починає жадібно поїдати страшенно отруйне листя молочаю. І від цього листя їй не стає зле, навпаки — гусениця просто розквітає від них, росте не по днях, а по годинах. Ви, звичайно, уже зрозуміли:

Господь зробив її нечутливою до отрути молочаю. Упродовж трьох тижнів кожна гусениця монарха линяє п'ять разів, скидаючи шкірки, які стають їй малі, і «мінюючи» їх на нові, більшого розміру. За цей час її вага збільшується в 3 тисячі разів! З чим би це порівняти? Уявіть собі, що новонароджене людське немовля вагою в 3,5 кг впродовж декількох місяців дуже добре їсть, і тому дуже добре набирає вагу. До 12 тонн! Поки гусениця росте, у її організмі накопичуються серцеві глікозиди. Ці речовини, надзвичайно отруйні для оточення, але абсолютно нешкідливі для неї самої, залишаються і в тілі дорослого метелика. Це робить його абсолютно неістинним для потенційних хижаків. Комахоїдні птахи засвоюють урок із першого разу: «Це неістинне, тьху!»

Яйце метелика-монарха
(сильне збільшення)

Коли гусениця монарха виростає й досягає потрібного віку, з нею відбувається приголомшливе чудо, спільне для всіх видів метеликів.

За допомогою рідкого клейкого шовку, який вона виділяє, гусениця прикріплюється одним боком до нижньої частини листка чи гілки й перетворюється на ще більше таємничу істоту — лялечку.

БЕЗМЕЖНА СЛАВА

Усе Творіння Господа відображає Його славу, безмежну й незбагненну. Монархи — не виняток. Погляньте на лялечку монарха: дивна істота абсолютно незвичайної форми, неясно навіть, жива вона чи ні. Але зауважте, наскільки красива ця незрозуміла «річ»: ніжний блідо-зелений колір з яскравими золотими крапками. Для чого потрібне таке забарвлення?

Ні для чого. Це — безкорислива краса, що відображає в собі неповторну Божу красу й велич.

Найголовніше ж відбувається з тілом гусениці там, у глибині будиночка-лялечки. За три тижні там здійснюється чудо із чудес. Практично всі органи гусениці руйнуються й перетворюються на кисіль, густу суміш речовин.

І з цієї дикої суміші формуються нові тканини й органи — що відповідають способу життя не тихохідної, повзучої гусениці, а стрімкого красеня — метелика. Під кінець перетворення гусениці в метелика «панцир» лялечки стає прозорим, і можна побачити, що сталося всередині. І ось, лялечка розкривається — і з неї з'являється тропічний метелик, *Danaus plexippus*, величний монарх.

Так-так, він справді тропічний: усі інші метелики цього сімейства живуть лише поблизу екватора. Лише монархи діляться своєю тропічною, вогняною красою і з Мексикою, і з нами, мешканцями помірних широт.

МІСІЯ НЕМОЖЛИВА?..

Дивовижною робить ситуацію і те, що монархи цілком могли б вижити й без таких надзвичайно складних і небезпечних міграцій.

Мільйони монархів прекрасно живуть і процвітають у Флориді, у Каліфорнії, на Гаваях і в Австралії. Для чого ж тоді потрібні ці божевільні весняно-осінні перельоти метеликів Марипоза монарха, такі прекрасні й такі неймовірні?

Дослідник, що не вирізняється релігійністю, Сью Хальперн, у своїй книзі «Чотири крила і молитва» порівнює міграцію монархів із виходом народу Ізраїля з Єгипту в Ханаан, землю обітовану. Прекрасне порівняння! Рука Святого Духа, яка вела ізраїльтян, скеровує й метеликів у їхній наддалекій подорожі.

«Загадкове, неймовірне пересування метеликів-монархів на такі велетенські відстані, подорож, у якій бере участь декілька поколінь метеликів, має з цим [із виходом євреїв] багато спільного.

Важко знайти сенс у тому, що комахи, які живуть серійним життям, можуть щороку знаходити свою землю обітовану. І, знаючи, що наука досі не запропонувала жодного пристойного пояснення тому, що відбувається, — чом би не назвати його надприродним і крапка?»¹

Що Хальперн має на увазі, кажучи про «серійне життя» і «декілька поколінь»? А ось що. Метелики-монархи, які кожен березень відлітають на північ з Мехіко, незабаром помирають, відклавши яйця в Техасі й інших південних штатах США. З цих яєць з'являються гусениці, які згодом перетворюються на нове покоління метеликів. Це друге покоління рухається далі на північ, відкладаючи яйця, просуваючись углиб Сполучених Штатів і даючи життя третьому поколінню монархів — яке продовжує просуватися далі, на північ США і південні канадські території.

Тут народжується ще одне, четверте покоління подорожніх метеликів. Саме ці, найпівнічніші за місцем народження метелики-монархи — правнуки того покоління, яке розпочало цю довгу дорогу з Мексики, — розпочинають свій власний, не менш тривалий шлях назад, додому, в гори, що лежать на захід від Мехіко. Додому?!.. Вони ж ніколи не знали цього дому, і полетять маршрутами, якими самі ніколи не рухалися!

І весь цей шлях належить пройти їхньому поколінню. Ні карти, ні пам'яті про попередні міграції — при подорожі на відстань, максимальна офіційно зареєстрована дальність якої складає 4 635 км. Ось стільки може пролетіти тендітний, слабкий метелик, ведений волею Бога.

ГОСПОДЬ — НАШ ПАСТИР

Що примушує метеликів-монархів вирушати восени назад у Мексику? Звідки метелики «знають», що їм треба летіти на південь? Господь дає їм зрозуміти, що вже пора в дорогу, пора додому: дні стають коротшими, темніє все раніше — пора, пора! Підкоряючись Божій волі, майбутні мандрівники стають надзвичайно цілеспрямованими, вони квапляться повернутися у свої осінні домівки. Вони летять на південь величезними зграями, у яких більше ніж мільйон метеликів.

Небо на шляху їхнього просування стає чорно-помаранчевого кольору — так їх багато. Різноколірні хмари з мігрувальних метеликів-монархів у Мехіко бувають такими щільними, що в місті зупиняється рух транспорту.

Господь приготував монархам на їхній довгій дорозі додому безліч квітів, на яких метелики можуть відпочити й підкріпити свої сили: червона конюшина, молочай, золотарник, айстри, будяки — усі вони готові поділитися з мандрівниками своїм солодким нектаром.

Ну чим не манна небесна! Бог піклується про Своє творіння, як люблячий пастух — про своє отару (Пс. 22).

Що ж Господь використовує для того, щоб направляти «отару» монархів, указувати їм шлях? Що це за невидима, дивовижна сопілка чи ріжок?.. Учені не мають відповідей на ці запитання. Доктор Фред Уркухарт, який багато років займається феноменом метеликів-монархів, не переставав дивуватися, «як така тендітна, невагома жива істота, гнана вітром, здатна знайти свій шлях (лише одного разу!) серед прерій, пустель, гір, гірських долин, міст — кудись до крихітної точки на карті Мексики»².

Мені здається, що кожен монарх чує голос Христа й підкоряється йому. Цей Божий поклик і веде метелика від Канади до самої Центральної Америки.

ЄГОВА-НІССІ

«Неймовірно! Дивовижне, божественне видовище!» — ось звичайна, нормальна реакція людини, яка вперше побачила мільйони метеликів, що прибули на зимування в Мексику. Мільйони монархів покривають пагорби й дерева суцільним живим килимом і впадають у заціпеніння з листопада до кінця березня.

Часто метелики сідають на так звану ялицю священну (*Abies religiosa*). Площа такого чорно-рудого покриву досягає іноді 9–10 гектарів. За підрахунками місцевих жителів, близько тисячі дерев бувають суцільно обліплені метеликами! Місця, де монархи зимують із року в рік, так і називають: «метеликові гори», «метеликові дерева». Зазвичай усі ці місяці вони нічого не їдять, тільки п'ють воду, сидять нерухомо, і лише коли сонце починає припікати, повільно й неохоче переповзають у затінок.

Думаючи про міграцію монархів, про те, наскільки неймовірні їхні мандри, що повторюються щороку, не можна не прославити в захопленні Бога. Творець наш дбайливо направляє все Своє творіння. Він — Єгова-Ніссі, «Господь — прапор мій» (Вих. 17:15). Він — Добрий Пастир, який не покидає Своєї отари, тих, хто призначений Ним високо нести прапор Його слави.

ЧУДО ВІДРОДЖЕННЯ

Більшість із нас не надає особливого значення комахам, зокрема метеликам (а особливо молі): ну, є такі, літають. Подумаєш, велике цабе! Але якщо придивитися, то метелик — найяскравіший приклад переходу до нового життя. Погляньмо, як відбувається перетворення цих дивовижних комах. Спостерігаючи за цим процесом, можна перекоонатися, що Бог і лише Бог володіє силою, яка перетворює «бридке каченя» у прекрасного лебедя.

Спосіб, у процесі якого гусениця перетворюється на метелика чи міль, називають метаморфозом (перетворенням). Повний метаморфоз складається з чотирьох стадій розвитку комах: яйце, гусениця (личинка), лялечка (хризаліда) і доросла комаха. На стадії лялечки з комахою якраз і відбувається це неймовірне й нез'ясовне перетворення гусениці на абсолютно іншу комаху.

Усе, що треба гусениці в її житті, — це їсти й рости. Усі ми прекрасно знаємо, який у гусениці апетит: ось була квіточка, а ось — рраз! — і її вже немає, одні палички залишилися, а вона (маленька така, і куди все поміщається?) продовжує жувати й жувати. «Об'їдання» в гусениці триває два-три тижні. За цей час

їй кілька разів стає замалою її шкірка, і гусениця міняє її.

Та ось — диво! — гусениця перестає їсти й починає шукати місце, у якому перетвориться на лялечку. Обвиваючи своє тіло шовковою ниточкою, цією ж ниточкою вона прикріплюється до зворотного боку гілки чи листка. (Монархи іноді обертаються на лялечку й під землею.) Лялечка, що звисає з гілочки, подібна до крихітної кубушки.

Перетворення гусениці — це не просто «перестановка меблів» у далеких куточках тіла комах. Усі органи гусениці просто зникають — повністю! — і їм на зміну з'являються абсолютно нові органи. Доктор Майкл Дентон у книзі «Еволюція: Криза теорії» пояснює, що нутрощі гусениці перетворюються на бульйон, місиво з окремих клітин і тканин³. Пітер Фарб писав, що лялечка метелика або моли може здаватися мертвою, але насправді всередині неї відбувається шалена перебудова всіх тканин⁴.

М'язи, шкіра, вусики, травна система, ротова система й ніжки гусениці — усе перетворюється на в'язку рідину. З неї починають поступово формуватися нові органи й тканини. Інші частини гусениці — нервова система, повітряні каналці, серце, кров'яні судини, «бруньки» — не зникають, але й вони дивовижним чином трансформуються в щось абсолютно нове, принципово відмінне. Крила й очі метелика (яких у гусениці не було зовсім) Господь створює, по суті, з нічого!

Усі ці зміни відбуваються не просто так, а з абсолютно конкретною метою. Перетворення шлунку гусениці, наприклад, дозволяє метеликові насолоджуватися їжею, яка суттєво відрізняється (якісно й кількісно) від того, що їла гусениця.

Лялечка метелика-монарха

Окрім усього іншого, дієта метелика дозволяє йому вільно пересуватися на великій відстані. Гусениця об'їдає листя рослин у безпосередній близькості від себе, навколо себе. Метелик живиться соловидним нектаром квітів, які можуть рости і зовсім поряд, і досить далеко.

Очевидно, що м'язи, за допомогою яких

гусениця «ходила», — ті м'язи, які пересували її коротенькі присоскові ніжки, — абсолютно не схожі на м'язи, які потрібні метеликові для польоту.

Усі ці дивовижні перетворення відбуваються всередині лялечки.

У процесі перебудови гусениці в метелика стара нервова система деякий час існує одночасно з частинами нової. Як можуть дві нервові системи співіснувати в одному організмі?..

Річ у тім, що деякі нові нерви залишаються «неактивованими» доти, поки не знадобиться їхня робота в новому тілі, у новій комасі. Звідки і як лялечка дізнається, коли вмикати й коли вимикати ці нерви — таємниця, загадка, диво! Стара нервова система продовжує існувати, поки потреба в ній остаточно не відпаде, а потім просто зникає.

Фарб пише: «Людський розум тривалий час був нездатний осмислити дивне зростання й розвиток більшості комах від яйця до червоподібної личинки, потім — до інертної лялечки, а потім — від лялечки до появи в образі крилатого дорослого комах»⁵.

Доктор Дентон доповнює цю думку, зазначаючи, що сфера дивовижних перетворень укрив різноманітна: «Шляхи, якими формується система органів дорослої комах в процесі метаморфоза, дивовижним чином різняться в різних видів комах»⁶. Така різноманітність нез'ясовна, вона — лише результат бажань Бога зробити Свій світ багатоліким і багатогранним. Він демонструє нам, що є Господом усього неможливого. Ми теж можемо грітися в променях любові й турботи, якими Господь зігріває метеликів упродовж усього їхнього життя. Лялечка й молодий метелик — дуже ніжні створіння, їм загрожує небезпека звідусіль: адже вони не можуть пересуватися. Але Бог захищає їх.

Господь зберігає й захищає і нас — день за днем, не залишаючи ні на мить. Усі, хто вірує в Нього, можуть бути певні «того, що той, хто в вас розпочав добре діло, виконає його аж до дня Христа Ісуса» (Флп. 1:6). Ми самі подібні до метелика: слабкі й незахищені, життя наше швидкоплинне. Але Господь наш —

Отець, Син і Дух Святий — підтримує й оберігає нас.

Дух Божий, Який є причиною перетворень, що відбуваються з гусеницею, з якої виходить метелик, — цей самий Дух наближає нас до Бога, допомагає нам прийняти вірою Ісуса Христа як нашого Господа. Віра — це наше перетворення, ще дивовижніше й незбагненніше, ніж метаморфоз метелика.

Кожен із нас, на жаль, грішить перед Богом. Ми можемо не думати про це, не усвідомлювати цього, боятися сформулювати це, але все людське життя — це протест проти Бога. Проте Господь здійснює чудо, даючи нам можливість побачити, якими зіпсованими ми є насправді. Дух Святий повільно, ніжно, але дуже наполегливо веде нас до розкаяння, до віри в те, що Ісус Христос — Бог, який прийшов у тілі, що Він пожертвував Своїм життям на хресті, купивши наші гріхи, і устав із мертвих, перемігши смерть і подарувавши нам вічне життя. Дух Святий дає нам силу й бажання йти за Христом і жити таким життям, яке б прославляло Бога.

Хочете, щоб це перетворення відбулося з вами?

Ви теж можете дізнатися, що таке любов Ісуса Христа — Господа і Владики над усім неможливим і немислимим. Але спочатку Він звершить те, що здається неможливим, із вами. Попросіть Його зробити чудо з вашим серцем, перетворивши вас із закоренілого грішника в Божого сина.

Милостивий Боже, я зрозумів, що чинив гріх, живучи власним життям і відкидаючи Тебе. Прости мені через Сина Твого, Ісуса Христа, через смерть Його на хресті. Ісусе, увійди в моє серце і стань моїм Царем і Богом. Укажи, як мені жити. Дозволь мені побачити славу Твою в усьому світі. В Ім'я Господа Ісуса Христа молю. Амінь.

Рік Дестрі,
доктор медицини

Дестрі, Р. Монархи Господа нашого [Електронний ресурс]// Творець. № 57. Електрон. журн. Режим доступу: <https://scienceandapologetics.com/books/pdf/tv57.pdf>. Дата перегляду: 21.07.2020.

Джерела

1. Сью Хальперн. Четыре крыла и молитва. Нью-Йорк: Винтаж Букс, 2001. С. 116.
2. Фред Уркухарт. Наконец-то найден: место зимовки монархов//Нейшнл Джогеографик, август 1976. С. 173.
3. Майкл Дентон. Эволюция: Кризис теории. Бетезда МД: Адлер и Адлер, 1986. С. 147.
4. Питер Фарб. Насекомые. Нью-Йорк: Тайм Инк., 1962. С. 58.
5. Там само. С. 55.
6. Майкл Дентон. Эволюция: Кризис теории. Бетезда МД: Адлер и Адлер, 1986. С. 148.

Фото та ілюстрації люб'язно надані Стивеном Аусмусом і Вільямом Циттріхом

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ-ХРИСТИЯН ВІД МАРХО

Як поєднати мою віру і предмет, який я викладаю?

Освіта — це чи не найголовніше поле духовної битви за розум і серце майбутнього покоління. Педагог-християнин часто молитовно прибігає до Царя царів за мудрістю й силою, щоб зрозуміти й допомогти тим, кого йому довірили батьки. Він не нехтує розвитком своїх особистих стосунків із Господом, усвідомлюючи, що саме в них заховано секрет його ефективності в усьому. Переступаючи поріг свого класу, педагог-християнин не залишає Бога за дверима, а навпаки, намагається викладати з Богом на уроці.

Для того щоб справитися з цим нелегким завданням, Міжнародний альянс для розвитку християнської освіти (МАРХО) розробив дистанційну програму «Навчання по-християнськи 4+» для педагогів усіх рівнів освіти.

Створення дистанційного курсу навчання збіглося з непростим часом і для дітей, і для педагогів. Перехід на дистанційне навчання дітей підштовхнув учителів до розвитку нових навичок, форм викладання й умінь працювати в інтернет-мережах, що полегшує й прискорює роботу вчителя у сфері самоосвіти. Ураховуючи обмеження Міністерства охорони здоров'я й дотримуючись усіх правил і норм, колективи приватних шкіл, недільних церковних шкіл, які зазвичай кількісно невеликі, можуть збиратися разом для навчання й професійного зростання.

Мета нашої програми — допомогти вчителю розширити й поглибити своє розуміння щодо християнського характеру педагогічної діяльності й завдяки цьому підвищувати якість свого викладання й шкільного життя загалом.

Курс задумано як доповнення, а не заміну професійної підготовки вчителя. Програма фокусує увагу на чотирьох головних аспектах розвитку педагога, які розглядаються через призму християнського погляду на світ і життя. На кожній із чотирьох сесій навчання педагогам пропонують розглянути елементи з чотирьох засадничих сфер навчального процесу через призму біблійного світогляду й християнського бачення для життя:

- Інтелектуальний розвиток
- Особистісний розвиток
- Розвиток стосунків
- Розвиток професійно-педагогічної діяльності

Закликаючи учасників курсу переосмислити ці сфери освіти із врахуванням закладених у Святому Письмі принципів і цінностей, ми маємо намір допомогти педагогам розширити їхні знання про ці важливі аспекти освіти й виховання дітей.

Маленький знак «+» у назві нашої програми — це не просто символ для реклами — він указує на особисті стосунки педагога з Богом. Це фундамент усього того, що ми робимо в сфері християнської освіти. Радимо вам культивувати близькі стосунки з Великим Учителем, який супроводжує вас на всі ваші уроки!

Наш курс навчання складається з 4 сесій: 64 відеогодин + 4 години координатора (17 годин відео і по 1 годині на кожну сесію як вступ, обговорення й закриття сесій), усього: 68 годин. Повний перелік тем ви можете знайти на нашому сайті за посиланням <https://4plus.marcho.org/about.php>

Педагоги, що навчаються на курсі:

- прослухають указану кількість годин лекцій та інтерактивних семінарів;
- виконають домашнє читання книг за темами (для цього запропоновано список рекомендованої літератури);
- матимуть можливість брати участь у дискусіях щодо змісту переглянутого матеріалу з колегами, шкільним

координатором і у форумі на сайті Дистанційного навчання МАРХО;

- зможуть практично у своїх класах провести уроки з використанням вивчених інноваційних і інтеграційних методик;
- дістануть можливість користуватися ресурсами сайту МАРХО (безліч матеріалів і конспектів уроків інших учителів), а також розміщувати на сайті свої розробки, обмінюючись досвідом із колегами;
- після закінчення курсу педагоги отримають сертифікат МАРХО.

Оскільки освіта не має меж досконалості, на нашому курсі ми даємо лише поштовх, напрям для вашої подальшої самоосвіти. Запропоновані теми — це лише найнеобхідніший мінімум для цілісного християнського підходу до викладання.

Після стаціонарного навчання, яке відбувалося в 2016–2017, 2018–2019 рр. у Києві, ми отримали лише позитивні відгуки від курсантів, ось кілька з них:

- «Усі лекції надихають, мотивують на вміння, на ухвалення правильних рішень»;
- «Сесії дуже глибокі й пізнавальні»;
- «...усі лектори на сесіях були сильні у своїх галузях знань, а розкриті теми — дуже цінні для мого духовного зростання й досвіду».

Приєднуйтеся до нас, і ви назавжди вирішите основну проблему істинного педагога-християнина, яка пов'язана з питанням — як поєднати мою віру й предмет, який я викладаю?!

Тетяна Чумакова,
директор МАРХО

МУЖНІСТЬ. ГОТОВНІСТЬ ЛЮДИНИ ДО САМОПОЖЕРТВИ

У колі дружної сім'ї для початкових класів

Мета: розкрити поняття «самопожертва», обговорити з учнями, чому людина здатна перебороти страх за власне життя заради інших людей, народу, заради власних переконань; виховувати любов до ближнього, патріотичні почуття.

Наочність: портрет ліцеїста Олександра Гаркуші, ілюстрація картини А.І. Куїнджі «Христос у Гефсиманському саду», ілюстрації до Книги пророка Даниїла (3 розділ).

Лариса Клепцо,
учитель початкових
класів ЗОШ І–ІІІ ст.
№ 18, м. Рівне

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

Учитель.

— Діти, кого ми називаємо сміливими людьми? *(Тих, хто не боїться, хто подолав страх)*

— Кого ви уявляєте, почувши слово «сміливий»? *(Воїна, чоловіка, фізично сильну людину)*

— Чи завжди це так? Послухайте історію про юнака, нашого сучасника (<https://novynarnia.com/2020/06/12/sashko-garkusha/>).

Олександр Гаркуша

Нещодавно Президент України Володимир Зеленський нагородив 17-річного ліцеїста Криворізького ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою Олександра Гаркушу орденом «За мужність» III ступеня. Улітку 2019 року юнак урятував життя п'ятих дітей.

Сашко Гаркуша проводив літні канікули в селищі Пашена Балка на Дніпропетровщині. Одного дня під час прогулянки він помітив, як поруч на дитячому майданчику малюки граються предметом, схожим на боєприпас, і підпалюють його. Дорослих не було поруч.

Хлопець не розгубився — швидко зреагував на небезпеку й кинувся на допомогу дітям.

Олександр схопив «знахідку», що палала, та намагався відкинути її якнайдалі. Однак пролунав вибух.

Хлопець закритив собою дітей, отримав важкі поранення від металевих уламків.

Попри важкі травми та тривале відновлення свого здоров'я, Олександр Гаркуша, син військового, ветерана АТО, успішно закінчив навчання в ліцеї і мріє стати офіцером.

— Чому цей юнак отримав орден «За мужність»? *(Він вчинив героїчний учинок). Це був дорослий чоловік? (Ні, юнак).*

— Доберіть слова за допомогою інтерактивного методу «Асоціативний кущ», які асоціюються зі словом «мужність» (Схема 1).

— А чому він учинив саме так? *(Хотів захистити життя дітей, не думав у цей час про себе, мав такі переконання.)*

— Діти, як ви думаєте, звідки в людини з'являється така якість характеру? *(Її так виховують, вона бачить приклад батьків, інших людей, читає книги й дивиться фільми про героїв.)*

Зараз звернемося до Божого Слова й прочитаємо історію з Книги пророка Даниїла, 3 розділ.

Учні читають біблійну історію про трьох юнаків **Шадраха, Мешаха і Авед-Него** та розглядають ілюстрації до прочитаного (див. кольорову вкладку).

— Діти, чому ці юнаки не поклонилися ідолу? *(Вони знали, що поклонятися треба лише живому Богові.)*

— Чому вони не злякалися царя? *(Вони були переконані, що Бог, у якого вони вірять, — усесильний і всемогутній Владика.)*

Проаналізуємо історії героїв минулого і сьогодення за допомогою **інтерактивної вправи «Кола Венна»** (Схема 2).

— Що спільного в цих історіях?

— Що відмінного?

Сашко Гаркуша

Схема 1

Схема 2

Учитель. Тлумачний словник визначає слово «самопожертва» як жертвування собою, своїми особистими інтересами заради блага інших.

Пропоную розглянути картину художника **Архипа Івановича Куїнджі «Христос у Гефсиманському саду»**.

На цій картині художник зобразив Христа, який прийшов на землю, щоб урятувати людей від їхніх гріхів. Він став жертвою заради багатьох. У Своїй молитві перед стражданнями і смертю Ісус говорив: «А за них [людей] Я посвячую в жертву Самого Себе, щоб освячені правдою стали й вони». Це записано в Біблії, у Новому Завіті, у Євангелії від Івана, 17:19.

Цей же євангеліст Іван на початку своєї Євангелії пише про Ісуса Христа: «А Світло у темряві світить, і темрява не обгорнула Його». Зовсім, як на картині, де на темному тлі дуже чітко виділяється світла фігура Спасителя. Він, святий і безгрішний, добровільно залишив славу небес, бо бачив, що людям загрожує смертельна небезпека — гріх, який зрештою приводить до смерті й вічних мук у пекельному вогні. Ісус Христос узяв на Себе гріх усього світу, і наш із вами також, і віддав Своє життя за нас, померши на хресті. На Нього вилився весь Божий гнів за всі людські переступи й беззакон-

ня. Він прийняв покарання, яке належало нам. Та смерть не змогла втримати Його, як темрява не може приховати світла, і третього дня Христос воскрес. І тепер кожен, хто повірить і прийме Його жертву, отримає спасіння. «Так-бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

Висновок

Дорогі діти, ви переконалися, що мужність, самопожертва, готовність захищати інших — це чесноти, закладені самим Богом у серці людини. Ми захоплюємося людьми, які допомагають іншим, навіть ризикуючи власним життям, ми поважаємо тих, хто непохитно відстоює свої переконання й не йде на компроміс із сумлінням, але найбільше маємо бути вдячними й шанувати Божого Сина, Ісуса Христа, за Його Голгофську жертву і подароване нам вічне спасіння й вічне життя.

Бажаю і вам бути мужніми, відважними, сміливими в будь-яких обставинах життя. Не минайте тих, кому можете допомогти, не піддавайтеся впливу тих, хто штовхає вас на зло; відстоюйте свої переконання і свою християнську віру. Прагніть допомагати іншим людям — і вам віддасться сторицею.

МУЖНІСТЬ. ВІДВАЖНІСТЬ. ПАТРІОТИЗМ

Урок-подорож

Мета

- *освітня*: пояснити поняття «відважність», «мужність»; на прикладі життя Давида показати його ставлення до Бога і до свого народу; показати, як любов до Бога і до народу додавала Давиду сил, мужності, відваги у житті;
- *розвивальна*: довести, що всі перемоги, які здобував Давид, були звершені завдяки великій довірі Богові, любові до Нього і до свого народу (саме ці якості розвивати в учнів);
- *виховна*: виховувати, прищеплювати любов до Бога, відважність, мужність, любов до людей.

Біблійне джерело: 1 Сам. 16:11–12, 18, 21; 17:1–27, 31–52а; 2 Сам. 5:4–5, 17–25; 8:1–14.

Ключовий вірш: «Будь сильний (мужній) та відважний. Не бійся й не лякайся, бо з тобою Господь, Бог твій, у всьому, де ти будеш ходити» (Іс. Нав. 1:9).

Обладнання уроку: Святе Письмо (для кожного учня), дитячі Біблії, біблійні довідники і словники (для кожної команди), кольорові ілюстрації до біблійних історій, презентація, ноутбук, екран.

Олена Коваль,
учитель основ
християнської етики
Тернопільської ЗОШ
I–III ст. № 28

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційний момент.

Вітання. Молитва. Пісня

II. Мотивація навчальної діяльності. Актуалізація опорних знань

Учитель. Ось ми бачимо: Північно-Льодовитий океан. Серед вічної мерзлоти, криги, льоду просувається криголам. Як це відбувається? Адже лід скував усе навколо, холод, сніг... Хіба можливий якийсь рух?.. Криголам не стоїть на місці, ніс його повільно врізається в кригу, вона розламується, а криголам, не сповільнюючи хід, пливе далі.

Звичайно, на криголамі є команда: капітан, його помічники; стерничий, що керує кораблем; вахтові, що несуть вахту. Можна порівняти цю ситуацію з тим, як люди здобувають знання, освіту. Є багато чого ще не вивченого, не дослідженого. Це незнання на вигляд як крига. Але, коли люди перед тим незнанням не пасують, а докладають максимум зусиль («прорізають лід незнання»), то поступово просуваються вперед й набувають усе нових і нових знань, умінь, навичок.

Ми теж хочемо мати хороші знання, тому просто зараз на уроці вирушимо в подорож, щоб розбити кригу незнання, узнати щось нове. Рухатись будемо на криголамі, що має назву «Мужність». На ньому нестимуть вахту три команди. Зараз оберемо капітана команди і його помічника (*учні обирають за бажанням або голосуванням, або іншим способом*).

Час від часу капітан викликатиме одного або декількох членів команди, щоб доповіли йому і всьому екіпажу про здобуті знання їхньої команди. Це розбиватиме кригу незнання, і наш криголам буде просуватися вперед. Отож, вирушаємо в подорож!!!

III. Повідомлення теми, мети уроку

IV. Сприйняття, вивчення нового матеріалу

Учитель. Як ви розумієте, що таке відважність, мужність?

Відповіді учнів (записують у словничок): відважність — сміливість, хоробрість, безстрашність; мужність — хоробрість, наявність непохитного духа, що проявляється у небезпеці.

Капітан. Усі приготування зроблено. Розпочинаємо нашу подорож, відчалуємо від берега.

I етап

Помічник роздає завдання для кожної команди.

1-ша команда дістає завдання прочитати про дитячі і юнацькі роки Давида (це може бути біблійний довідник, дитяча Біблія або Святе Письмо — 1 Сам. 16:11–12, 18, 21; 17:34–36 — невеличкі тексти); розповісти про це всьому екіпажу (класу).

2-га команда дістає завдання прочитати про битву Давида з Голіафом (із Дитячої Біблії або з 1 Сам. 17:1–27, 31–52) і розповісти про це всьому екіпажу (класу).

3-тя команда має завдання прочитати з дитячої Біблії або з біблійного довідника чи з 2 Сам. 5:4–5, 17–25; 8:1–14 про те, яким царем був Давид, і розповісти всьому екіпажу.

Помічник капітана викликає за чергою кожну команду.

Очікувана розповідь 1-ї команди. Давид, його батьки й уся родина проживали в містечку Вифлеєм. Отже, народився він у Вифлеємі. У сім'ї було восьмеро синів, Давид — наймолодший. Батько Єсей доручив йому пасти вівці. Давид любив батька і тому слухався його. З біблійного довідника ми дізналися, яка це нелегка справа доглядати отару. Слід було підшукувати хороші пасовиська, водити овець до водопою, захищати від хижих звірів. З Першої книги Самуїлової дізнались про те, що Давид не раз уступав у битву з левом, із ведмедем. Він був таким відважним, що брав лева за гриву і видирав овечку з його пащі, а у ведмедя кидав камінцем із праці й так рятував вівцю. А ще він дуже любив співати і грати на арфі.

Очікувана розповідь 2-ї команди. Ми прочитали Першу книгу Самуїлову, 17-й розділ, і відповідну історію з дитячої Біблії. Филістимляни пішли війною на Ізраїль, тому цар скликав усіх молодих чоловіків на війну. У військо були забрані троє старших братів Давида, він же на той час був при отарі. Батько попросив його віднести братам їхню улюблену їжу. Давид виконує доручення батька, приходить в табір ізраїльтян до братів. У цей час бачить, як стають лави филістимлян, а навпроти них — лави ізраїльтян. Раптом із филістимського війська виходить велетень триметрового зросту й починає зневажати, ображати, обзивати ізраїльських воїнів. Вони ж усі втікали перед ним та дуже лякалися. Велетень Голіят щоразу робив їм виклик: «Нехай вийде до мене однокористувач, і ми будемо битись. Якщо він переможе мене і вб'є, то ми будемо вам рабами, якщо ж я його переможу і вб'ю, то ви будете нам за рабів». Він мав повне військове спорядження, яке важило понад сто кілограмів, і зброюша ніс перед ним великий щит. Але найбільше він зневажав Бога. Коли Давид це все почув і побачив, то обурився: «Хто це собі дозволяє так зневажати Бога і Його військо? Це війна Господа, і Він сьогодні дасть нам перемогу!» Давид сказав, що піде битися з Голіатом. Його привели до царя, який дав йому щит, шолом і меч, але Давид не міг рухатись у такому важкому спорядженні. Пояснив, що не звик до такого. Натомість узяв за звичкою камінець, уложив його в пращу, розкрутив пращу над головою... Камінець із величезною швидкістю вилетів із пращі, уп'явся в чоло велетня, а той упав на обличчя своє на землю. Давид же, не гаючи часу, підбіг, вихопив Голіатів меч і ним же відрубав йому голову. В цей час филістимляни почали тікати, а ізраїльтяни погналися за ними. Таким чином, завдяки відважності, мужності Давида, завдяки його любові до Бога і бажанню захистити ізраїльське військо та свій народ, була здобута перемога над ворогами. Після того як Давид у двобої переміг велетня Голіята, він став народним улюбленцем і героєм.

Очікувана відповідь 3-ї команди. Ми прочитали відповідні історії з дитячої Біблії, Другу книгу Самуїлову, 5–9 розділи, та інформацію з біблійного довідника. В одній із війн загинув цар Саул. За Божим повелінням пророк Самуїл помазує Давида на царювання. Як царю йому довелося воювати в багатьох війнах. Наприклад, ми прочитали, як він запитує в Бога: «Чи дожену вороже військо і чи переможу?» Бог відповів: «Доженеш і переможеш». Давид молився, запитував у Бога, усе робив за Божими порадами. У цьому полягав секрет усіх його перемог. Він так любив Бога, що зробив усе можливе, щоб перенести Божий ковчег до Єрусалима, зібрав усі необхідні матеріали для побудови Божого храму. Все життя піклувався про Мефівозета, який був калікою. Також керувався Божими заповідями, видавав мудрі закони й чинив справедливо. Загалом Давид царював 40 років.

Капітан. Криголам наш проторував уже чималий шлях.

Помічник. Усі команди доклали багато зусиль, щоб розбити кригу незнання. Вами було досліджено життя Давида від дитинства до старості.

Капітан. Але попереду ще далека дорога, рухаймося далі.

III етап

Помічник. Кожна команда визначає якості характеру Давида в певний період його життя.

Для 1-ї команди — на ватмані зображений Давид, що грає на арфі, а поруч пасуться вівці. На контурах овець треба написати якості характеру Давида, притаманні йому в дитячі і юнацькі роки (наприклад, любов до Бога, любов до батька, послух, сміливість, безстрашність, відважність, мужність, музикальність...).

Для 2-ї команди — зображений щит Голіята, а на ньому його негативні якості характеру. Команді треба влучити в щит, тобто на кожну негативну якість Голіята прикріпити позитивну якість характеру Давида (наприклад: віра в божків-ідолів — віра в Бога; зневага Бога — любов до Бога; приниження, насмішки над народом — любов до свого народу; зверхність, зарозумілість — послух перед Богом; гордість — смирення; самовпевненість — надія на Бога; нестриманість, грубість, нахабність — відважність, мужність, самопожертва...).

Для 3-ї команди — зображена корона царя Давида. На місце діамантів треба прикріпити якості характеру Давида як царя (наприклад, любов до Бога, до свого народу, відважність, мужність, милосердя, справедливість...).

Учитель. Які ж якості характеру були в Давида все його життя?

Очікувані відповіді учнів. Любов до батька, любов до Бога і до свого народу, мужність, відважність, справедливість.

Учитель. У перекладі з грецької мови слово «патрос» означає «батько», а любов до батька і до свого народу, до Вітчизни — це патріотизм (учні записують визначення в зошити). Патріотизм — любов до Батьківщини, відданість своєму народові, готовність заради них на жертви і подвиги; усвідомлення відповідальності перед Богом за долю народу. Цю якість характеру бачимо в житті Давида від дитинства до кінця його життя: у дитинстві — це любов до Бога, до батька, навіть до овець, яких доглядав і захищав, відважність; у юнацькі роки, коли вийшов на двобій із Голіатом — ним теж рухала любов до Бога, до свого народу, готовність жертвувати собою, захищаючи інших, мужність; у зрілі роки, коли був царем, ще більше виявляється відважність, мужність, патріотизм. Давид захищає свій народ, отримуючи перемоги у війнах, і це завдяки любові до Бога й тісному спілкуванню з Ним. І ту мужність, яку він мав, захищаючи овець, б'ючись із велетнем, виходячи на війни проти ворожих військ, йому давав тільки Бог. На всі ці подвиги його надихала любов до Бога.

Капітан. Продовжуємо далі просуватись на криголамі. До речі, пригадаймо, що наш криголам називається «Мужність».

III етап

Помічник. На цьому етапі, розбиваючи кригу незнання, будемо розумувати ключовий вірш. Кожна з команд, виходячи на ніс криголама, має можливість вибрати з того, що тут є (а це кольорові ілюстрації, малюнки, аплікації, розмальовки, схеми, карти) певний матеріал, який їм допоможе представити ключовий вірш.

Перша команда, для прикладу, може взяти малюнок, де зображений двобій Давида з Голіатом (або ж інший малюнок), написати на ньому ключовий вірш, розрізати його, зробивши, так би мовити, пазли. Потім слід продемонструвати це, прочитавши вірш: «*Будь сильний (мужній) та відважний. Не бійся й не лякайся, бо з тобою Господь, Бог твій, у всьому, де ти будеш ходити*». Далі пояснити, що Давид дуже ризикував, але він мав у своєму серці велику любов і того непохитного духа, що виявився в небезпеці.

Друга команда серед запропонованих могла б, наприклад, віднайти виріб сплетене серце, написати на ньому ключовий вірш, потім продемонструвати і прочитати його (можуть пояснити, що в серці Давида була переплетена любов до Бога з любов'ю до людей, відважність і мужність). Команда і клас читають ключовий вірш уголос.

Третя команда теж відшукує і може взяти виріб — два серця з'єднані хрестом (пояснюють, що серце народу і серце Давида були поєднані Богом, тому він був таким мужнім). І клас, і команда ще раз прочитують вірш уголос.

IV етап

V. Практичне застосування

Помічник. Пригадайте тих людей, історичних осіб, про яких ви знаєте з історії, літератури, сьогодення, які були відважними, мужніми, хоробрими і патріотами. Приклад однієї з команд — це герої Небесної Сотні. Ці люди були відважними, мужніми, першими встали, щоб відстояти інтереси своєї країни, поклали своє життя за кращу долю своїх земляків. Приклад іншої команди — Володимир Великий, який приніс християнство на нашу землю, хрестив людей, бажаючи, щоб вони були християнами й мали світле майбутнє. Приклад третьої команди — Ярослав Мудрий, який дбав про освіту і культуру свого народу, і за його часів християнство в країні поширилося і зміцніло. І Володимир Великий, і Ярослав Мудрий мали неабияку відважність, мужність, патріотизм, бо долали великі труднощі й перешкоди не заради свого кращого життя, а заради народу. Якраз тут виявилася їхня неохитність, стійкість, мужність!

Капітан. І цей етап подорожі подоланий успішно.

V етап

VI. Осмислення, закріплення навчальних досягнень

Учитель. Отже, що таке відважність, мужність, патріотизм? (Відповіді учнів.)

Учитель. Чи можна сказати, що Давид був мужнім, відважним, був патріотом?

Очікувані відповіді учнів. Так. Давид був хоробрим, сміливим, мужнім і відважним усе життя. Ці якості він мав, бо все своє життя покладався на Бога, вірив у Нього, довіряв Йому. В такому разі Бог запевняє людину, що є поруч із нею, і тому вона виявляє відвагу, хоробрість, мужність. Давид ризикував своїм життям, коли бився з велетнем, готовий був покласти своє життя заради свого народу. Коли був царем, постійно звертався до Бога за допомогою, за порадою, щоб перемагати ворога, дбав про людей. Також підпорядковував свої інтереси інтересам народу.

Учитель. А як ви розумієте ключовий вірш? (Відповіді команд або окремих учнів.)

Учитель. А наш Спаситель Ісус Христос був мужнім та відважним? Чи пожертвував Він своїм життям заради спасіння інших?

Очікувані відповіді учнів. Так! Він був надзвичайно відважним і мужнім! Щоб пройти такі торттури, катування, розп'яття на хресті, потрібна велика мужність, повна довіра Отцю Небесному. Він віддав Своє життя, щоб звільнити людей від гріхів, помер на хресті — поклав душу свою, щоб спасти грішників. Відважність, мужність, любов Ісуса Христа є найбільшою. Він довів це своїм жертвним життям і своєю смертю.

Учитель. Позаду розбито багато криги незнання. Залишається лише останній етап.

VI етап

VII. Підбиття підсумків

Учитель. На прикладі життя Давида ми побачили, що справжня мужність, відважність, патріотизм без любові до Бога неможливі. Спочатку — любов до Бога. Тоді Він дарує любов до людей, дає мужність, відвагу. Бог вливав свою любов у серце Давида. А він виявляв її щодо людей. Тому не раз жертвував собою, своїм життям, б'ючись із Голіафом, воюючи з ворогами, які нападали на країну. З дитинства до старості Давид любив Бога, любив батька, свій народ. Без любові до Бога мужність, відважність, патріотизм стають фанатизмом.

Завдяки тому, що зробили герої Небесної Сотні, ми маємо мир у країні (хоча не на всій території). Завдяки нашим попередникам, ми маємо сьогодні в нашій країні певний

рівень життя. Якби не жертвність, хоробрість і патріотизм цих людей, ми не мали б у нашій країні тих позитивних досягнень, які є сьогодні. І молодому поколінню теж треба вирости мужніми, відважними, не пасувати перед труднощами, бути патріотами своєї країни. Нашій державі дуже потрібні такі люди, які б любили не на словах, а на ділі Бога, свій народ, свою землю.

А завдяки всьому тому, що зробив Ісус Христос, життя людей змінилося і змінюється на краще й у наш час.

Також ми вивчили ключовий вірш. Зрозуміли, що Сам Бог наказує нам бути сильними, не боятися і не лякатися. І Сам Бог запевняє нас, що буде з нами скрізь, на кожному кроці у нашому житті...

Капітан. На нашому криголамі ще є юнга і він хоче подарувати нам вірш поета Василя Симоненка, дещо перефразавши його.

Юнга. Я вперше був за дальніми морями,
Чужих доріг раніше не топтав.
В своїм краю під буйними вітрами
Щасливим я і вільним виростав.

Мене ліси здоров'ям напували,
Коли бродив у їхній гущині,
Мені поля задумливо шептали
Свої ніким не співані пісні.

Коли не вмів ще букваря читати,
Ходив, як кажуть, пішки під столом,
Любить людей мене навчила мати
І рідну землю, щоб там не було.

Чужих країв я ще і не бачив,
Принад не знаю їхніх і окрас,
Та вірю серцем щирим і гарячим:
Нема землі такої, як у нас!

Капітан. Наша подорож на криголамі «Мужність» добігає кінця. Усі команди попрацювали дуже добре, доклали максимум зусиль, була розбита крига незнання і криголам дістався до берега.

VIII. Домашнє завдання (за бажанням)

Учитель. Перш ніж зійти на берег, запишіть те завдання, яке ви зможете виконати вдома: вивчити напам'ять ключовий вірш; прочитати з Біблії 1 Сам. 16:11–1; 17:1–52; 2 Сам. 5:4–25; 8:1–14, а тим, хто хоче мати найвищу оцінку, написати твір-роздум про відважність і мужність одного з патріотів України.

Пісня «Ми сьогодні мандрували»

Ми сьогодні мандрували цим щасливим, Божим днем.
Негаразди обминали, то ж подякуємо за те.
Ангел Добрий, Ангел Світлий від лихого нас беріг,
У щоденній ми молитві просим, щоб благословив.

Боже дякую Тобі! Боже дякую Тобі!
Боже любий, Боже милий, за все дякую Тобі! (2 р.)

Сонце голову схиляє перед Господом небес.
Бачить все Господь і знає, де є Бог там все гаразд.
Все дароване щоденно ми приймаємо від Творця
І подяку повсякденно посилаємо до Отця.

Капітан. За злагожену, сумлінну працю для кожного члена екіпажу є подарунки — це цукерки «Сніжок» і різні ледянники.

Помічник. А зараз сходимо на берег і дякуємо Богові за подорож.

Молитва

Учитель. На цьому наша подорож завершена.

ЗОЛОТА МУЖНІСТЬ¹

Мета: показати, що прийняття свого покликання вимагає мужності; спонукати учнів приймати, зрощувати й захищати своє покликання.

Ключовий вірш: «...Нехай буде мені згідно з словом твоїм!» (Лк. 1:38).

Біблійна основа: Лк. 1:26–38; Мт. 1:18–25.

Інформація для вчителя

Скільки років було Марії, коли вона дізналася, що покликана стати матір'ю Месії? У Біблії про це не сказано, але, зважаючи на звичаї Ізраїлю, можна припустити, що вона була дуже молодою.

Читаючи про з'явлення ангела, ми уявляємо Марію, яка радіє з того, що вона вибрана Богом. Проте, судячи з її запитання, можемо припустити, що вона була збентежена й розгублена. Звістка, принесена ангелом, означала, що доведеться якось пояснювати Йосипові, що вона вагітна. Які ж дівчина мала шанси, що він їй повірить? Якщо виявлялося, що наречена вже мала інтимні стосунки з іншим чоловіком та ще й завагітніла від нього, то це лягало тавром страшної ганьби на родину. За Законом Мойсея таку жінку повинні були побити до смерті камінням. Навіть якщо цього не робили, вона була приречена на злиденне життя, адже жоден чоловік уже не взяв би її за дружину. Жінки й так не мали тоді жодних прав, а жінка, яка не зберегла своєї цноти, взагалі ставала відкинутою суспільством. Мабуть, Марії було страшно, адже, прийнявши на себе таке покликання і таку відповідальність, вона ризикувала стосунками з Йосипом, репутацією і самим життям. Проте дівчина сказала: «Я ж Господня раба: нехай буде мені згідно з словом твоїм!» (Лк. 1:38). І завдяки її мужності світ отримав Спасителя.

Те, що зробив Йосип, було не менш важливо. По-перше, ще до того, як йому з'явився уві сні ангел, Йосип збирався вчинити з Марією милосердно. Можна собі лишень уявити, що відчував цей чоловік, коли дізнався, що його майбутня дружина вагітна, та ще й не від нього. Він мав повне право оголосити всім про її зраду й зажадати для неї покарання, передбаченого Законом. Проте ми читаємо: «А Йосип, муж її, буди праведний, і не бажавши ославити її, хотів тайкома відпустити її» (Мт. 1:19). Він був доброю і благородною людиною, яка не захотіла ганьбити жінку, нехай навіть і невірну. Він волів таємно розірвати їхні заручини й повернути Марії свободу. Оскільки вони були заручені, Марія вже вважалася його дружиною. Тому всі вважали б її розлученою жінкою, а не грішницею. Ми знаємо, чим усе закінчилося. Йосип повірив ангелові, як і повірила Марія. Він прийняв Марію як законну дружину. Йосип учинив як справжній чоловік, захисник і голова сім'ї. У Євангелії від Матвія у другому розділі ми бачимо, що тепер уже ангел з'являється не Марії, а Йосипові, оскільки тепер уже Йосип ніс відповідальність і за Марію, і за Ісуса. Замість того щоб вести тихе, розмірене життя в Назареті, чоловік наражав його на небезпеку, захищаючи дружину й Дитину.

Місія, покладена Богом на Марію і Йосипа, принесла їм багато переживань і проблем. Проте вони виявили віру й мужність, узявши на себе відповідальність за виховання Божого Сина. Марії материнство принесло не тільки радість, але й завдало горя, адже вона ходила за Ісусом разом з учнями і стояла біля хреста, кілька годин спостерігаючи, як в агонії помирав її Син. Зрештою, вона стала свідком воскресіння Ісуса, була з учнями у момент зішестя Святого Духа, була з

Іваном під час його апостольського служіння. Але все почалося в той момент, коли вона сказала: «Я ж Господня раба: нехай буде мені згідно з словом твоїм!»

Вступ до уроку

Для вступу пропонуємо оповідання Олени Медведєвої «Доля», яке, за бажанням, можна інсценізувати.

Доля

Скраю сьомого неба, де розквітає роза вітрів і бере свій початок ріка життя, на сивій хмарині, звісивши ноги додола, сиділа Доля — гарна та розумна жінка. Вбрання її було біле-біле, мов молоко, а солом'яний капелюшок на голові прикрашали сині маки та пахучі зелені матіоли. Ось і сьогодні Доля поставила своє горнятко з шоколадом на сонечко, яке пропливало внизу біля її ніг, аби трішки підігріти, і стала слухати тишу.

Раптом до неї підійшов ще не народжений Малюк. Таке траплялося у її житті досить часто, тому вона навіть не злякалася.

— Я сьогодні йду на землю, — пролепетав той, — тому прийшов попрощатися з тобою. Мені казали, що ти маєш дивні подарунки...

— І ти хочеш його мати?

— Авжеж. Не з порожніми ж руками мені йти до батьків.

— Цей дарунок для тебе, сину, а не для них, — сказала та й обняла його так ніжно, як уміють обніматися тільки долі.

І подарувала йому перстень із гербом.

— Ти будеш королем великої держави і матимеш велике військо. Станеш хоробрим воїном і заможним чоловіком.

— Дякую за таку честь, — проказав Малюк і опустився на землю.

Минуло трохи часу. Доля допила свій шоколад і взялася за плетіння. Аж раптом до неї підбіг ще один Малюк.

— Привіт, — тихо мовив він, — я не хотів бути прохачем, але мене виштовхали друзі й сказали: «Йди, вона добра!» Ось я тут...

Доля довго дивилася на цього хлопчика і щось думала. Він, бідолашний, геть перелякався, такою довгою виявилася ця мовчанка.

— Я подарую тобі пензля, і ти станеш видатним художником. Твоїми роботами захоплюватиметься увесь світ.

— Дякую, — промовив хлопчина, і обличчя його засяло від радості.

Протягом дня багато ще ненароджених діток приходило до Долі. Вона дарувала їм книги, аби ті ставали письменниками, ноти, аби вони виростили музикантами, багато різного інструменту подарувала тим, хто мав стати в житті робітником. Увечері, коли Доля стала розстеляти постіль і збивати свою велику перину, до неї підійшла Дівчинка з довгим каштановим волоссям, яке спадало на її плечі, і великими карими очима.

— Привіт, це я, — представилася вона. — Уже йду на землю. Ти мені нічого не маєш дати?

— Маю, — сонно позіхнула Доля й дістала голку. — Ось візьми, будеш швачкою.

— І все? — здивувалася Дівчинка-Немовля.

— Гаразд. Візьми і гребінець. У житті станеш ще перукаркою, будеш робити людям гарні зачіски.

¹ Мандро К. та ін. Золота молодь. Програма навчальних уроків для підлітків / Під загальною редакцією М. А. Ільюка, А. В. Ярмушка. Рівне. 2011. С. 23–29.

— І все? — мало не заплакала Дитинка.

— Та годі тобі вже, не плач. Візьми ополоника. Виростеш — станеш знаменитим кухарем.

— І все? — розридалося Дівча.

Доля спершу розгубилася, адже подібна ситуація в неї трапилася вперше за багато років, тому вона міцно пригорнула Немовля до себе:

— А що ти хочеш?

— Я чула, — схлипувала Дівчинка, — як на небі Ангели між собою говорили про те, що в людей може бути щаслива й нещаслива доля. То я хочу щасливу!

Доля голосно засміялася:

— А ти мені подобаєшся! Кмітлива дівчинка, молодець! Багато чого досягнеш у житті. Тільки в мої обов'язки не входить роздавати людям щастя і нещастя.

— А що ж мені робити? — Немовля витерло мокрого носика своєю крихітною долонькою.

— Можу дати лишень пораду. Хочеш?

— Хочу, — кивнула Дівчинка й пильно подивилася у вічі своїй Долі.

— Якщо забудеш Бога, на небесах Якого ти жила, то будеш нещасною, а якщо пам'ятатимеш Його, то житимеш щасливо!

Основна частина

Учитель. Понад дві тисячі років тому в ізраїльському поселенні Назарет зовсім юна дівчина отримала від Бога особливий дар, дізнавшись про який, вона лише покірливо відповіла: «Я ж Господня раба: нехай буде мені згідно з словом твоїм!» Кому належать ці слова?

Читання біблійного тексту: Лк. 1:26–38.

Запитання для дискусії:

Як ви гадаєте, чи легко було Марії погодитися стати матір'ю Месії? Чи розуміла вона, чим може обернутися її згода?

Чи можна назвати вчинок Марії (те, що вона погодилася) мужнім?

Які висновки можна зробити про Йосипа з прочитаного біблійного уривка? Яким він був чоловіком?

Як ви думаєте, чи можемо ми відмовитися від Божого по-

кликання? (Безперечно. Бог поважає дану Ним Самим свободу волі людини й не примушує нас служити Йому.)

Що може зажадати від нас прийняття нашого покликання? (Наприклад, пожертвувати часом або грошима; відмовитися від якихось задовольнень або захоплень; взяти на себе якусь відповідальність або змінити спосіб життя.)

Висновки з дискусії

Учитель. І Марія, і Йосип виявили мужність, прийнявши на себе місію виховання Божого Сина. Їхній шлях не був простим і легким, адже вони не були якимись билинними героями — вони були звичайними людьми з маленького провінційного містечка. Їх розшукувала варта, на них чигав Ірод зі всією своєю військовою і політичною потугою. На їхнє життя чатувала небезпека, їм довелося кілька років жити в чужій країні. Коли Бог закликає нас, ми не знаємо, що може принести із собою виконання Його волі. Важливо лишень довіритися Йому, і Господь неодмінно допоможе та захистить, як захистив Йосипа і Марію.

Чи готові ви, подібно до Марії, сказати: «...Нехай буде мені згідно з словом твоїм!»?

Вивчення ключового вірша: «...Нехай буде мені згідно з словом твоїм!» (Лк. 1:38).

Підсумок уроку

Учитель. У Бога немає великого чи маленького покликання для людей. Просто в кожного воно своє. І ми його не вибираємо. У нашій владі тільки прийняти або не прийняти покликання. Ми не можемо сказати Богові: «Мені подобається ось те покликання, дай мені його, моє мені не підходить». Ми можемо лише дати згоду: «...Нехай буде мені згідно з словом твоїм!» — або відмовитися. Але, приймаючи своє покликання, ми повинні бути готовими йти до кінця і робити те, що повинні зробити. А це вимагає мужності. Ми маємо розуміти, що Божий шлях приносить не тільки радість, але й страждання. Ісус заплатив ціну, випивши свою чашу. Звичайно, ми не знаємо, з якими труднощами і проблемами нам доведеться стикатися, але можемо бути переконані в одному: якщо будемо непохитні у своєму покликанні, то побачимо Божий захист і Божі чудеса.

НАДІЙНІСТЬ¹

Урок виховання характеру

Для середніх класів

Надійність — це якість характеру, яка виражає ставлення людини до своєї справи, до інших людей. Бути надійним означає бути такою людиною, якій довіряють, на яку покладаються із упевненістю, що в будь-якій ситуації вона намагатиметься вчинити правильно. Надійна людина завжди виконує свої обов'язки, дбайливо ставиться до своєї та чужої власності, уміє зберігати таємниці та виконувати свої обіцянки. Суспільство потребує довіри, оскільки неможливо весь час стежити за людьми та перевіряти, чи роблять вони те, що треба. Інколи ми мусимо просто довіряти іншим. Наприклад, ми повинні довіряти, що речі, які ми купуємо, зроблені якісно, що лікарі, які нас лікують, знають, що роблять,

що водії відвезуть нас саме туди, куди нам треба. Цей перелік можна продовжувати і продовжувати. Ми щоденно залежимо один від одного в багатьох ситуаціях, і люди, яким не можна довіряти, ускладнюють усім життя.

Надійні люди завжди намагаються дотримуватися своїх обіцянок. Це означає, що вони добре думають, перш ніж щось пообіцяти. Такі люди розсудливо використовують доступну їм інформацію. Важлива якість надійної людини — уміння зберігати таємниці. Але інколи мовчанка може загрожувати небезпекою, і тоді краще розкрити таємницю. Щоб учинити правильно, потрібна мудрість.

Людям, які є лідерами, потрібно не лише бути надійними, але й мати у своєму оточенні людей, на яких можна покластися, які дадуть мудру пораду й допоможуть ухвалити правильне рішення. Оскільки лідери не можуть усього знати

...стереже Господь вірних...
Пс. 30:24

¹ Армюр Ф., Сіданіч І. Уроки виховання характеру: Будуйте своє життя на надійному фундаменті. Навчальний посібник для школярів. ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2016. С. 42–48.

й виконувати всю роботу власноруч, їм потрібні помічники, яким можна довіряти.

Надійна людина зміцнює все довкола себе: сім'ю, роботу, дружбу, країну. Тому надійність — одна з найважливіших якостей характеру.

Яку людину можна називати надійною?

- ✓ Надійний стілець, бо виготовлений із хорошого дерева.
- ✓ Надійна будівля, бо стоїть на непорушному камені.
- ✓ Надійний зв'язок, бо забезпечений новітніми технологіями.
- ✓ Надійний банк, бо має великий капітал.
- ✓ Надійна угода, бо укладена юридично грамотно.
- ✓ Надійність передбачає наявність якоїсь постійної, незмінної якості. Вона має бути чимось забезпечена. «Ніщо» не може бути надійним.

А яку ж людину можна назвати надійною?

Це людина, яка має внутрішній фізичний, інтелектуальний, духовний потенціал, на який можуть покластися інші люди, людина слова і людина діла.

Надійний захисник володіє фізичною силою, надійний майстер — вправними руками, надійний друг — добрим, щирим серцем.

Якщо ти хочеш бути надійною людиною, потрібно багато вчитися, тренуватися, працювати над собою, усебічно розвиватися, щоб накопичувати цей потенціал, який згодом зможеш використати на благо своїх ближніх, своєї країни.

Однак мушу тебе розчарувати. Поняття надійності відносне: з часом або під впливом обставин дерево висихає, технології старіють, капітал знецінюється, скелі дають тріщини, а люди вмирають. Сумно, але факт: абсолютної надійності на землі немає.

Слово Боже досить категорично застерігає: «*Проклятий той муж, що надію кладе на людину*» (Єр. 17:5), так само як і на багатство: «*Хто надію кладе на багатство своє, той впаде*» (Пр. 11:28), на силу та мудрість: «*Хай не хвалиться мудрий своєю премудрістю, і хай не хвалиться лицар своєю хоробрістю*» (Єр. 9:22), або ж на славу й красу: «*Бо кожне тіло немов та трава, і всяка слава людини як цвіт трав 'яний: засохне трава то й цвіт опаде*» (1 Пт. 1:24).

Проте Господь Бог не залишає людину, вінець Свого творіння, у розчаруванні та безнадії. Просто й велично звучать слова 124-го Псалма: «*Ті, хто надію складає на Господа, вони як Сіонська гора, яка не захищається, яка буде стояти повік!*»

Одного разу Ісус Христос розповів Своїм учням притчу.

Притча про несправедливого суддю та вдовицю
Лк. 18:2–8.

Ісус Христос — наш Спаситель і Господь, Сильна Башта і Оборонець, Суддя справедливий і Лікар, Склея і Прапор, Дивний Порадник і Начальник життя. Усі ці, а також багато інших Імен Бога ви зустрінете у Святому Письмі, якщо будете його уважно читати й досліджувати.

Вірте в Нього всім серцем і вас ніхто й ніщо не здолає!

Біблійна історія

У Біблії, у Книзі Буття, записана історія про чоловіка, який був настільки надійним, що люди, на яких він працював, завжди були впевнені: він усе зробить якнайкраще. Цей чоловік робив усе так добре, що навіть зі складних ситуацій отримував хороший результат. Його звали Йосипом.

Він мав одинадцять братів і одну сестру і був улюбленим сином свого батька. Через це брати так сильно заздрили Йосипові, що одного дня продали його работорговцям. Ті завезли Йосипа у Єгипет, могутню країну на той час, де його купив чоловік на ім'я Потіфар.

Читати Бут. 39:3–7.

Дружина Потіфара намагалась звабити Йосипа, та він відмовив їй. І тоді вона збрехала про нього чоловікові. Потіфар повірив дружині та наказав кинути Йосипа до в'язниці.

Читати Бут. 39:20–23.

Навіть у в'язниці Йосип був настільки надійним, що його зробили наглядачем над іншими в'язнями. І з Божою допомогою він був успішним у всьому, що робив.

Одного дня єгипетському фараонові наснився сон. Він не знав його значення і хвилювався через це. Тоді слуга фараона, який познайомився з Йосипом за ґратами, розповів, що той уміє тлумачити сни. Фараон відразу наказав привести Йосипа, і він розповів, що означає його сон: сім років у Єгипті триватиме достаток і буде багато їжі, а наступних сім років триватиме голод і не буде їжі. Ось що Йосип порадив фараону зробити і що сталося далі:

Читати Бут. 41:33–49.

За будь-яких обставин на Йосипа можна було покластися. Він був настільки надійним і вмів так добре порадити, що перетворився з раба на правителя над Єгиптом. Більшим за нього був лише фараон.

Як Йосипові вдалося розвинути в собі таку чудову якість? Для тих, хто уважно читає біблійний текст, відповідь очевидна — «*Господь був із Йосипом*» (див. Бут. 39:2, 21). Бог є невичерпним джерелом усіх чеснот, і постійне спілкування з Ним робить нас щораз більше подібними до Нього. Йосип поклався на Бога, тому люди могли покладатися на Йосипа.

Я буду надійною людиною!

Запитання до уроку

1. Опиши своїми словами, що таке надійність.
2. Які події передували тому, що Йосип став другою наймогутнішою людиною в Єгипті?
3. Які якості фараон побачив у Йосипі?

Запитання для обговорення

1. Як могло змінитися життя Йосипа, якби він не був надійною людиною?
2. Чому, на твою думку, Бог дозволив, щоб Йосипа несправедливо продали в рабство, а потім несправедливо кинули до в'язниці?

Практичне застосування

1. Як тобі потрібно змінитися, щоб стати більш надійною людиною?
2. Уяви собі людину зовсім ненадійну, на яку не можна покластися. Які п'ять кроків ти використаєш, щоб навчити її бути надійною?
3. Що ти зробиш у кожній із цих ситуацій, щоб показати свою надійність?
 - А) Друг просить тебе певний час потримати в себе його гроші.
 - Б) Учитель дає всім учням завдання і на деякий час виходить із класу.
 - В) Батько попросив тебе допомогти йому щось зробити, а твій товариш кличе тебе грати у футбол.

Твій словник:

- ✓ Потіфар —
- ✓ Поті-Фер —
- ✓ В'язничний дім —
- ✓ Фараон —
- ✓ Збіжжя —

РІШУЧІСТЬ І ВІДВАГА У ЖИТТІ

Урок для 7 класу

Мета: розкрити учням зміст понять «рішучість», «відвага»; з'ясувати суть вірності переконанням; допомогти усвідомити значення сміливості в житті людини боронити правду; розвивати в учнів творче мислення та уяву, вміння аналізувати вчинки та поведінку людей; сприяти вихованню в характері учнів таких якостей, як: вірність, правдивість, сміливість та рішучість.

Обладнання: Біблія, мультимедійне обладнання, тест та аркуш із порадами (на кожного учня), набір для експерименту (пісок, тирса, металеві ошурки, посудина з водою, магніт), цукерка.

Тип уроку: урок — усний журнал.

Ольга Прокопович,
м. Рівне

ПЕРЕБІГ УРОКУ

Методичні рекомендації. Завчасно обрати редколегію журналу:

Редактор — готує вступне слово до усного журналу, визначає кількість рубрик та їх назви.

Художній редактор — займається оформленням місця проведення заходу, за потреби виготовляє плакати.

Технічний редактор — здійснює технічну підтримку впродовж усього часу підготовки й проведення заходу.

Журналісти — готують матеріали рубрик і знайомлять із ними слухачів журналу.

Учитель керує підготовкою матеріалів усного журналу й викладає основний матеріал уроку. Якщо є якісь складнощі з проекційною апаратурою чи створенням слайдів, то їх можна оформити у вигляді плакатів на ватмані або зробити записи на дошці.

1. Вступне слово редактора

XXI ст. — це століття нанотехнологій, потоків інформації на електронних носіях і катастрофічного браку часу. Але, попри це, паперові носії інформації не втратили своєї актуальності й сьогодні. Ми залюбки, як і сто чи двісті років тому, читаємо книги, газети чи журнали.

Сьогодні вашій увазі пропонуємо ще один варіант отримання інформації — усний журнал.

Так само, як і його «побратим» — друкований журнал, він містить різні рубрики, які об'єднані спільною темою. Зараз визначимо цю тему. (На екрані проектується **слайд 1**.)

У «мильних бульбашках» (це актуально під час карантину) зображено різні предмети. Скористайтесь першою літерою їх назв і розшифруйте тему журналу. Першого, хто справився із завданням, чекає нагорода (цукерка).

Після того як оголошено тему журналу (уроку), на екрані висвітлюється **слайд 2**, який утримується деякий час, щоб учні могли (за необхідності) зробити запис у робочому зошиті.

Слайд 2. Словничок термінів.

Рішучість — це вольова якість людини, яка характеризується вчасним прийняттям і виконанням рішення у значущій для людини ситуації; це властивість особистості, що виявляється у досить швидкому й продуманому виборі цілі та способу її досягнення.

Відвага — одна з позитивних моральних якостей особистості, яка виявляється у різних ситуаціях з урахуванням очевидної небезпеки.

Сміливість — це рішучі дії в ім'я досягнення поставленої мети; вірність обраним ідеалам і принципам усупереч ворожим обставинам і тиску з боку інших людей; непримиренність щодо всякого зла і несправедливості; відверте висловлення своєї власної думки.

2. Рубрика «Сторінка-веселинка»

• **Шкільне життя сповнене різних кумедних ситуацій. Ось деякі з них.**

— Які сміливі вчинки ви здійснювали у своєму житті?

— Одного разу на алгебрі я підняв руку...

...

— Отже, діти, хто буде вчитись на «9» і «10» — потрапить у рай, а в кого будуть лише «2» і «3» обов'язково потрапить у пекло.

— Вибачте, а якось школу живим завершити можна?

...

Ідуть заняття з цивільної оборони.

Учителька:

— Коли я скажу: раз, два, три, — всім потрібно заховатися під парти. Раз! Два! Три!

Усі заховалися, крім Вовчика.

— Діти! Вовчик не зрозумів. Спробуймо ще. Раз! Два! Три!

Знову всі заховалися, а Вовчик — ні.

— Вовчику, подумай про маму і тата. Як же вони плакатимуть, коли ти загинеш! Спробуємо ще: раз, два, три!

Та Вовчик не послухався і втретє.

— Вовчику! В чому річ?

Вовчик:

— А що, герої вже перевелися?

...

М'яч ще летів у вікно директора, а учні вже гралися в хованки.

...

Поки звучало вчительки: «А тепер, до дошки піде...», хтось прощався з життям, хтось встигав помолитись, а дехто примудрявся вивчити половину домашнього завдання.

• **А ось життєва ситуація, яку описав Бруно Ферреро в оповіданні «Замерзлий ставок»**

Одного разу двоє друзів-хлоп'ят каталися на ковзанах на малому замерзлому ставку. Був похмурий холодний вечір. Діти їздили обережно, але раптом лід проламався і один із хлопчиків упав у воду.

Ставок був неглибокий, але вода в ополонці почала замерзати, закриваючи отвір.

Другий хлопчик повернувся на берег, узяв найбільший камінь, який удалося знайти, і побіг туди, де провалився його малий друг. Почав щосили вдаряти каменем об лід, аж урешті-решт розбив його. Схопивши друга за руку, допоміг йому вибратися з води...

Коли прийшли рятувальники і побачили, що сталося, здивувалися: «Як це йому вдалося? Як хлопчик зміг розбити такий грубий і щільний шар льоду?»

Дідусь, який проходив поблизу, сказав:

— Знаю, як він це зробив!

— Як? — спитали вони.

Дідусь відповів:

— Не було поруч нікого, хто б застеріг: «Це тобі не вдасться...»

Маємо дивовижні сили, але так легко забуваємо про них!

3. Рубрика «Вивчаємо Біблію»

Учитель. На уроках християнської етики, вивчаючи Біблію, ми знайомимося з різними людьми впродовж усієї біблійної історії, які були і рішучими, і відважними, і сміливими. Згадайте, наприклад, Ноя, який будував ковчег далеко від будь-яких великих водойм під глузування людей, серед яких він жив. Хіба не був рішучим Авраам, коли за покликком Божим вирушив у невідому землю? У свої 70 років він виявив неабияку сміливість, бо з ним ішло багато людей, за яких він узяв відповідальність на себе.

І зовсім уже неможливо не згадати про бій юного Давида із досвідченим воїном-велетнем Голіатом! Біблія розповідає також про юдейських юнаків — Даниїла і його трьох друзів, — які потрапили в полон до вавилонян, де вони під реальною загрозою смерті лишилися вірними своїм переконанням. Мотивацією цих героїв була віра в живого Бога, Творця Всесвіту. Вони усвідомлювали своє становище, переборювали свої страхи і бажання, але рішення ухвалювали згідно з волею Божою. Навіть Ісус Христос, Син Божий, у момент смертельної тривоги так молився в Гефсиманському саду: «Отче, як волієш, — прonesи мимо Мене цю чашу! Та проте — не Моя, а Твоя нехай станеться воля!..» (Лк. 22:42).

Саме ця любов Ісуса до Отця Небесного і до Своїх людей звела Його на хрест, а нам дала життя вічне. Після воскресіння і вознесення на небеса Ісус Христос не залишає Своїх послідовників-апостолів, а посилає їм Духа Святого, який перетворює переляканих і розгублених учнів на сміливих і рішучих благовісників. Але це дуже не подобалося юдейським релігійним учителям, які вважали нове вчення ересю і богозневагою. Вони висміювали апостолів, жорстоко їх били й ув'язнювали, забороняли поширювати Євангелію. Саме в таких умовах зародилася і зростала рання християнська Церква.

Книга Дії святих апостолів описує, як ненависть фарисеїв поширилась на помічників апостолів (дияконів) та інших християн. Зокрема, розділи 6 і 7 описують історію диякона Степана, першого мученика за віру.

Методичні рекомендації. Можна працювати з текстом Дії 6:6–15; 7:54–60, але, якщо є можливість, краще показати епізод про диякона Степана з мультфільму «Благовісники»:

vot-gu.org/?page_id=7543.

Звичайно, нелегко залишатися вірним власним переконанням, але Господь обов'язково допоможе, бо Він — вірний! Останні слова Степана: «...Не залічи їм, о Господи, цього гріха!..» (Дії 7:60) засвідчили не тільки віру в Ісуса Христа. Степан учинив так, як і Ісус (Лк. 23:34) — він молився за своїх убивць. І Бог відповів на молитву Степана — простив Савла, жорстокого гонителя християн, і зробив його Своїм апостолом — апостолом Павлом.

4. Рубрика «Наші поради»

Бути християнином — це не тільки ходити щонеділі до церкви чи носити християнський значок «рибка». Бути християнином — це жити християнським життям із моменту, як тільки розплющив очі вранці, і до моменту, коли вже ввечері, у ліжку, заплющив їх. Між цими двома моментами невід'ємною частиною життя є школа. Нам удалось сформу-

лювати кілька порад, виконуючи які, ви й у школі житимете згідно зі своїми християнськими переконаннями.

1. Не відокремлюйся

Не намагайся відсторонитися від однокласників. Будь доброзичливим. Пам'ятай головне: ти — християнин і стеж за тим, щоб на тебе не було негативного впливу.

2. Стеж за своїм язиком

Слова, які ми говоримо, свідчать про нашу сутність. А тому християнин, наприклад, не буде називати сусіда за партою образливими словами (навіть, якщо той напрошується на це). Християнин також повинен дотримуватися слова. А тому будь уважним до своїх обіцянок: краще зробити щось, не обіцяючи, ніж не зробити, пообіцявши.

3. Допомагай

Допомога, добрі справи — це найвідоміша чеснота християн. Використовуй у школі всі можливості, аби допомогти: пояснити тему однокласникові, витерти дошку чи розставити акуратно стільці після уроку тощо.

4. Будь чесним

Говори правду всім і завжди, навіть якщо тобі правда не вигідна. Не списуй і не шахрай на контрольних. Визнавай свої помилки.

5. Не лінуйся

Бути християнином — значить бути старанним. Будь старанним у навчанні, виконуй домашні завдання, не пропускай уроки без поважних причин, ретельно виконуй доручення вчителів тощо.

6. Будь хоробрим

Християни — сміливі люди. Умій постояти за себе і захищати тих, хто слабкіший. За жодних обставин не чини насильства сам і не дозволяй робити це іншим.

7. Використовуй можливості

Виявляючи співчуття, хоробрість і працьовитість, ти будеш відрізнятися від інших. А тому до тебе виникнуть питання. Використовуй можливість розповідати, чому ти так робиш і Хто є твоїм Натхненником.

8. Ніколи не йди на компроміс із власною совістю

Ніколи не можна відмовлятися від пізнаної правди, бо лише правда визволяє людину від потреби жити з подвійною мораллю, перебувати у стані постійного внутрішнього дискомфорту, постійно чинити насильство над собою.

9. Відстоюй свої переконання

Для християнина це важливо, бо, як засвідчує життя, більшість не завжди керується правдою. Не бійся бути «білою вороною» на загальному тлі.

10. Молися

Починай і закінчуй свій шкільний день з молитви. Молися перед уроком, перед контрольною чи практичною тощо. Молися «про себе» — Бог завжди почує тебе. Молися про те, щоб Бог допоміг тобі бути в школі справжнім християнином!

Методичні рекомендації. «Поради» роздрукувати на окремих аркушах (можна кольорових) і подарувати учням, щоб вони могли ними користуватися. Удома учні мають уклеїти «Поради» в зошит для робіт з християнської етики. Так можна зекономити кілька хвилин уроку.

5. Рубрика «Перевір себе»

Методичні рекомендації. Роздати учням тести, через 5 хв. роботи зібрати. Учитель оцінює роботи й повертає учням наприкінці уроку.

ТЕСТ

Виберіть правильну відповідь.

- Властивість особистості, що виявляється у швидкому й продуманому виборі цілі та спосіб її досягнення — це ...
 - рішучість
 - відвага
 - сміливість
- Упевнені дії в ім'я досягнення поставленої мети, вірність обраним ідеалам і принципам у супереч обставинам чи тиску з боку інших людей, відверте висловлення своєї власної думки — так виявляється...
 - рішучість
 - відвага
 - сміливість
- Хорообрість, мужність, безстрашність, відважність, відчайдушність — це ... до слова «відвага»:
 - синоніми
 - антоніми
 - омоніми
- Відданість і вірність — це якості характеру, які виявляються в турботі про ...
 - себе
 - інших
 - природу
- Що складає основу життя кожного християнина?
 - спілкування
 - віра
 - праця
- Першим мучеником за Христову віру був...
 - Іван Богослов
 - диякон Степан
 - апостол Павло
- Чому Давид наважився вийти на двобій із Голіатом?
 - він був сильним і досвідченим воїном
 - не знав, із ким йому доведеться битися
 - був упевнений у підтримці Господа
- Що змусило вавилонського царя Навуходоносора повірити в Господа?
 - таємничі знаки на стіні
 - неушкодженість юнаків у печі
 - слова праведних юдеїв
- Яку чесноту продемонстрували юдейські юнаки Даниїл і троє його друзів?
 - свою впертість
 - поступливість цареві
 - вірність переконанням
- До кого з апостолів можна застосувати схему: «переслідував —> зустрів —> змінився»?
 - Петро
 - Павло
 - Хома

11. Знайти відповідь

1. Без відваги	а) стій сміло
2. Хоробрий б'ється до смерті, а	б) кайдани тре
3. Відвага мед п'є і	в) здобули козаки славу
4. За праве діло	г) сміливий — до перемоги
5. За сміливість і відвагу	д) зазнаєш зневаги

12. У яких словах диякона Степана найбільше розкривається велич його душі? _____

(Відповіді: 1а, 2в, 3а, 4б, 5б, 6б, 7в, 8б, 9в, 10б, 11:1д, 2з, 3б, 4а, 5в)

6. Рубрика «Знайомство»

Говорячи про відвагу та рішучість, ми часто маємо на увазі приклади бойових дій чи якісь глобальні небезпечні ситуації. Але ми не замислюємось про сміливість у повсякденному житті: заступитись, коли чинять несправедливо щодо інших; визнати свою власну помилку чи провину; зробити зауваження другу, коли він неправий тощо. Громадянська сміливість — це активна позиція християнства, яка виявляється інколи в ризикованих діях заради порятунку іншого, а інколи — просто в словах «так» чи «ні».

Ми хочемо познайомити вас з людиною, яка відстоює саме таку сміливу позицію у своєму житті.

Методичні рекомендації. *Гостем рубрики може бути хтось із батьків, знайомих чи старшокласників, ветеран АТО чи спортсмен, які могли б подати учням гарний приклад, як захищати правду в повсякденному житті.*

7. Рубрика «Вчені мужі Божі»

На уроках фізики, хімії, біології, географії та математики ми знайомимось із ученими, які увійшли в історію своїми науковими відкриттями. Часто на уроках (через брак часу) ми не встигаємо ознайомитися з біографією вченого, його світоглядом чи звернути увагу на якісь якості його характеру. Зараз ми маємо нагоду дізнатись дещо більше бодай про одного вченого.

Отож, сер Ісаак Ньютон (1643–1727), англійський математик, фізик, астроном, інженер, фінансист і теолог.

Ісаак Ньютон народився в родині бідного фермера недоношеною та кволою дитиною, тому ніхто не вірив, що він житиме. Батько Ісаака помер ще до народження сина.

Першу свою науку хлопчик проходив у школі рідного села, а вже з 12 років навчався у школі найближчого містечка Грантем. Спочатку Ісаак учився погано і не відомо, як би склалась його доля, якби не два випадки. Одного разу у школі під час суперечки один із хлопців побив Ісаака. Саме тоді його осяяла несподівана ідея: перевершити кривдника в навчанні. Досить швидко Ісаак досяг своєї мети: директор і вчителі школи привселюдно визнали його найкращим учнем школи.

Навчаючись у місті, Ісаак жив у місцевого аптекаря, який дозволив йому користуватись інструментами. І Ньютону подобалось майструвати, виготовляти моделі машин і самі машини. Крім того, він добре малював, писав вірші й багато читав.

Після закінчення школи Ісаак вступає до Триніті-коледжу (коледж Святої Трійці) при Кембріджському університеті. Там він вивчав латину, давньогрецьку та французьку мови, досліджував тексти Біблії, слухав лекції професора математики Ісаака Барроу й досліджував деякі питання математики.

Ньютону було всього 26 років, коли йому запропонували посаду професора математики в цьому ж коледжі. А ще через три роки його обрали членом Лондонського Королівського Товариства (англійська Академія наук). І незабаром він стає президентом Товариства і очолює його 24 роки поспіль (до самої смерті). Деякий час Ньютон був директором Монетного двору, вдало провів грошову реформу, мав наукові праці в галузі фінансової справи.

Англійський уряд і королева Анна цінували Ньютона й піклувались про нього: він отримав дворянське звання і титул лицаря.

Ньютон був глибоко віруючою людиною. За оцінками деяких дослідників, богословських праць у нього було більше, ніж наукових. Ньютон уважав наукове пізнання матеріального світу однією з форм служіння Богові — Творцю цього світу. Мабуть, тому його трактат «Математичні начала натуральної філософії» досі вважають найкращою науковою працею всіх часів.

Ньютон повністю приймав біблійний погляд на створення світу Богом. У своїх творах писав про присутність Бога у всіх природних процесах, а Сонячну систему вважав продовженням Розуму, Який править усім як Господь, як Володар Усесвіту.

Розповідають, що одного разу до Ньютона із запитанням звернулися колеги, які не поділяли його світогляду:

— Як ви, учений-науковець, можете вірити, що колись (на «страшному суді») воскреснуть наші тіла? Адже ми знаємо, що після смерті вони повністю розкладаються!

Як би ви відповіли на це запитання? А Ньютон зробив так. *(Розповідь супроводжується дослідом).* Узяв тирсу, залізні ошурки та пісок і все змішав.

— Чи можна тепер це розділити? — запитав Ньютон у своїх опонентів, які, вочевидь, трохи розгубились.

Тоді Ньютон узяв магніт і ним вибрав із суміші металеві ошурки, а потім те, що залишилось, укинув у посудину з водою — тирса спливла на поверхню, а пісок осів на дно.

— Отже, — сказав Ньютон, — коли людина зі своїм обмеженим розумом може відділити одне від іншого, то чому б не вважати розумним і те, що премудрий Творець усього Всесвіту зможе відділити людське тіло від землі?!

Слайд 3. *Сучасна наука закладена людьми, які щиро вірили в Бога.*

Ісаак Ньютон (1643–1727): «Чи було збудоване око без розуміння оптики, а вухо — без знання акустики? Яким чином рухи тіл підкоряються волі і звідки інстинкт у тварин?.. І якщо Він учинив так, то не треба філософії шукати інших причин походження світу чи припускати, що світ міг виникнути з хаосу, лише за законами природи».

Роберт Бойль (1627–1691), англійський хімік: «Справжній природодослідник не може проникнути в пізнання таємниць творіння без того, щоб не відчувати перст Божий».

Галілео Галілей (1564–1642), італійський астроном, фізик і філософ: «Прогрес астрономії помножує в наших душах хвалу Богові».

Йоган Кеплер (1571–1630), німецький астроном: «Великим є Бог, велика Його сила, безконечна Його мудрість. Величає Його небо, і сонце, і зорі, і місяць — кожен своєю мовою... Величатиме також і моя душа Господа — Творця, доки буде могти...»

Михайло Ломоносов (1711–1765), російський природодослідник: «Випробовування природи повинно вести до тієї ж мети, що й релігія. Бо і природа є певна Євангелія, благовістує немовкнучу творчу силу, премудрість і велич Божу. І не лише небеса, а й надра Землі повідають славу Божу».

Вільям Гершель (1738–1822), англійський астроном: «Немає нічого більш нерозумного, ніж закид, що нібито наукові дослідження підводять до сумнівів у справі об'явленої релігії... Що більше розширюється поле науки, то чисельнішими і переконливішими стають докази того, що існує творча і могутня Мудрість».

Андре Ампер (1775–1836), французький фізик: «Яким великим є Бог і яким дрібним перед Ним є наше знання».

Александро Вольт (1745–1827), італійський фізик: «Я вивчав основи віри, читав книги оборонців віри та її противників, обдумував усе, що свідчило за віру і проти неї. Так отримав я найсильніші докази... Я не соромлюсь Євангелії».

Карл Ріттер (1779–1859), німецький географ: «Світ скрізь переповнений славою Творця».

Ганс Ерстед (1777–1851), данський фізик: «Усяке ґрунтовне дослідження природи закінчується визнанням існування Бога».

8. Рубрика «З поштової скриньки»

Ця історія сталася в Пакистані, де більшість жителів сповідує іслам. У 9-й клас однієї зі шкіл прийшла нова учениця Марія. Учителька вирішила посадити її з Ребекою. Але... новенька була християнкою, а Ребека ненавиділа християн! Тому вона вирішила сидіти на підлозі, аби не сидіти біля цієї Марії.

Незабаром Ребека перестала відвідувати школу, бо захворіла. Наближались іспити, і Ребека потребувала допомоги в підготовці до них. Жодна з мусульманських дівчаток не допомагала їй у навчанні, а Марія запропонувала свою допомогу. І Ребека вже стала дещо краще ставитися до християн.

У селищі, де жила Ребека, християни організували курси шиття. Марія запросила на них і Ребеку. Ребека пішла на курси, але сиділа окремо від християнських дівчаток: адже їй все ще не подобались християни. А християнкам було сумно через таке ставлення Ребеки до них. Вони могли лише молитися за Ребеку.

Минуло вже два місяці навчання на курсах. Як не шукала Ребека, але не змогла знайти щось погане в дівчатках-християнках. І тому... Ребека попросила в Марії Біблію. Марія і дівчатка в молитві просили Бога допомогти Ребеці розуміти Біблію і йти за Христом. З часом Ребека перестала ненавидіти християн і навіть більше — сама стала християнкою!

Сім'я Ребеки намагалася повернути її в іслам, та дарма. І ось одного разу рідні дядьки Ребеки завели її до каналу, що протікав через їхню ділянку землі. Зауваживши, що там плаває велика отруйна змія, дядечки штовхнули свою племінницю в канал і швидко пішли. Плавати Ребека не вміла. Плачучи, вона молилась про порятунок... І раптом змія кудись зникла. Борсаючись у воді з останніх сил, Ребеці вдалось вилізти з каналу. Знесилена і мокра вона повернулась додому. Її батько, хоча й був здивований чудесному спасінню, сказав, що Ребека не може з ними жити, бо вона християнка.

Ребека змушена була піти з дому, але Марія допомогла їй знайти християн, які потурбувалися про неї і підтримали її.

Якось на уроці вчителька сказала про Біблію, що це дуже давня книга і за тисячі років вона була змінена людьми, тому не є правдивим Словом Божим. На що один із учнів, християнин, зауважив: «Біблія не змінилась! Змінюється той, хто її читає!»

9. Домашнє завдання

Слайд 4. *«Гаряча лінія» Головного Редактора працює цілодобово та без вихідних.*

«Телефонуйте», якщо ...

- ✓ ...страшно — Іс. 41:10
- ✓ ...незрозуміла ситуація — Єр. 33:3
- ✓ ...бракує сміливості — Дії 4:29
- ✓ ...є спокуса збрехати — Рим. 1:18
- ✓ ...важко простити — Мт. 18:21–22; Мр. 11:25–26; Лк. 17:3–4
- ✓ ...важко «втримати язика» — Мт. 5:22
- ✓ ...бракує відваги — Іс. Нав. 1:9
- ✓ ...відчуваєте небезпеку — Пс. 21

Методичні рекомендації. Зображення слайду утримувати на екрані, доки всі присутні не залишать приміщення або роздрукувати й роздати учням «телефони» «гарячої лінії».

Слайд 1

ІСУС, ПЕТРО ТА ЮДА

Бінарний урок

Галина Левицька,
м. Ізяслав, Хмельницька обл.

Мета: спонукати дітей до самостійного читання Біблії, до налагодження особистих стосунків із Богом.

І. ІСУС І ПЕТРО

Виклад уроку

1. Перша зустріч Симона з Ісусом (Ів. 1:42)

Андрій, який уже познайомився з Ісусом, приводить до Нього свого брата Симона.

Значення імені: Симон (Шимон) שמוֹן походить від слова שָׁמַע *шамат* — слухати і слухатися.

Ісус каже: «Ти Симон, але будеш зватися Кифа, що значить камінь». По суті: «Ти той, хто навчиться слухати і слухатися, і в результаті цього послуху ти станеш подібним до каменя». Цими словами Ісус сказав Симонові, що Він знає про нього все, знає його бурхливий, непостійний характер. Але Ісус також знав, що з часом характер Симона набуде твердості каменя.

Петро був завжди біля Ісуса, хоча він не завжди розумів, що відбувається... Він ставив запитання і був відкритий до відповідей Ісуса, навіть коли ці відповіді були для нього незрозумілі та болісні. Він учився бути слухняним учнем Ісуса.

2. Симон називає Ісуса Сином Божим (Лк. 9:18–21; Мт. 16:13–23)

Одного разу Ісус запитав Своїх учнів: «За кого Мене люди вважають?» Вони відповіли: «За Івана Хрестителя, а ті за Іллю, а інші, що воскрес один із давніх пророків». Ісус знов запитус: «А ви за кого Мене маєте?» Петро відповідає: «Ти Месія, Син Бога Живого!» А Ісус відповів і до нього промовив: «Блаженний ти, Симоне, сину Йонин, бо не тіло і кров тобі оце виявили, але Мій Небесний Отець».

Тобто, Ісус сказав, що Петро мав особисте одкровення про Нього від Небесного Батька!!! Це дуже сильно. Це вже було певне духовне зростання!

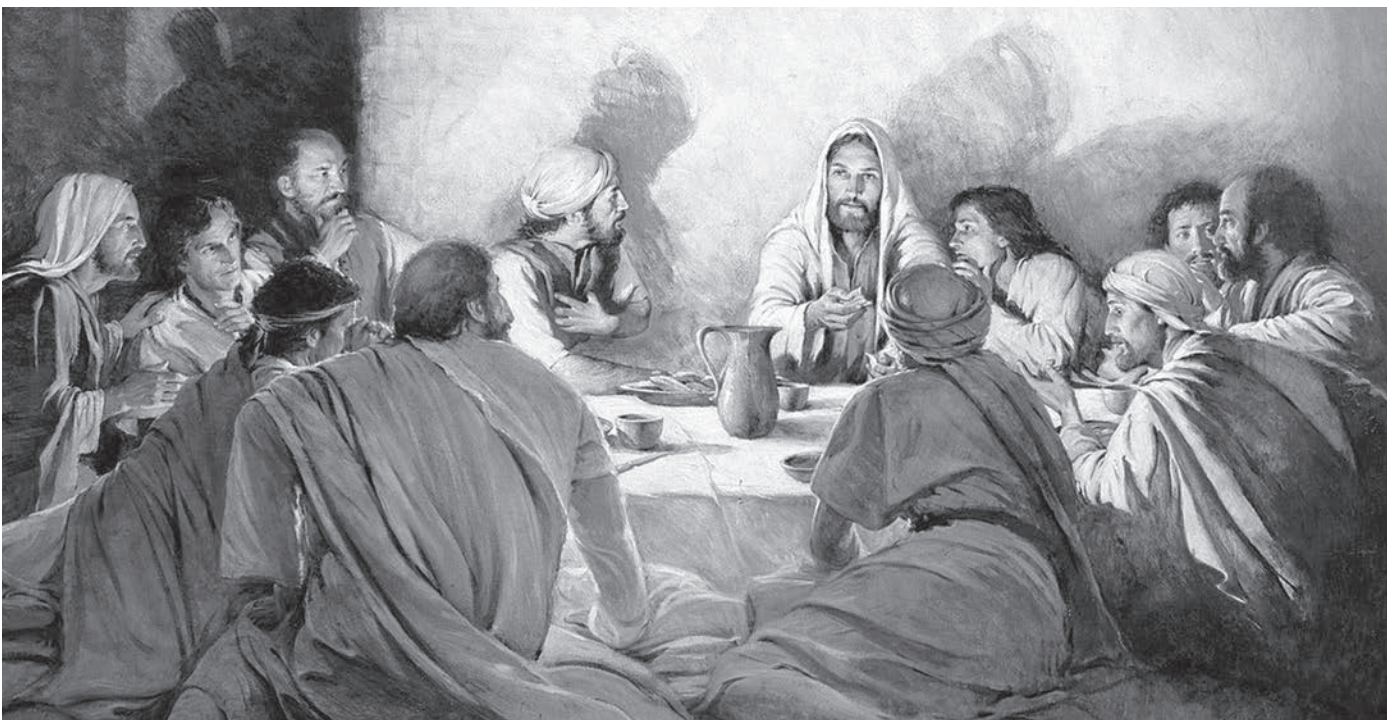
3. Петро суперечить Ісусові

Але проблема Петра, подібно й усіх учнів Ісуса, була в тому, що вони очікували розкриття земної місії Ісуса, тобто вони бачили в Ньому лише Царя Ізраїлю, Який звільнить народ від гноблення Риму і встановить земне царство в Єрусалимі.

Отож, коли Ісус почав відкривати Своїм учням, що Він мусить іти до Єрусалима, щоб постраждати і бути вбитому, і воскреснути третього дня... — Петро виявив свою незгоду. Він відвів Ісуса вбік і почав Йому докоряти й казати: «Змилуйся, Господи, такого Тобі хай не буде!» А Він обернувся й промовив Петрові: «Відступися від Мене, сатано, ти спокуса Мені, бо думаєш не про Боже, а про людське!»

(Пояснити, що слово «сатана» має значення: супротивник)

Важливо те, що Петро не образився, не відвернувся, але далі йшов за Ісусом. Навіть коли Ісуса залишило багато учнів, тоді Ісус запитав у дванадцятьох: «Може й ви хочете залишити мене?» Петро відповів: «Куди нам іти? У Тебе глаголи (дієві слова) вічного життя!!!»

4. Пасхальна вечеря (Лк. 22:7–13; Ів. 13:3–10)

Петро слідував за Ісусом, багато чого не розуміючи, реагуючи на події емоційно й часто покладаючись на свій власний досвід та свої сили. Але він дуже любив Ісуса, мав близькі дружні стосунки з Ним і дуже хотів по-справжньому бути Його вірним учнем.

Петро та Іван за велінням Ісуса готують пасхальну вечерю, навіть не підозрюючи, що це їхня остання вечеря з Учителем... Уставши від вечері, Ісус миє ноги Своїм учням. Петро категорично не бажає, щоб Ісус мив йому ноги! Ісус пояснює йому, що він зараз не розуміє, чому так важливо, щоб Учитель помив ноги Своїм учням. «Але ти потім це зрозумієш! Бо якщо не помию тобі ноги, ти не матимеш частини зі Мною...» Це для Петра було смиренням — дозволити, щоб Господь помив йому ноги.

5. Пророцтво Ісуса про відречення Петра (Мт. 26:31–35; Лк. 22:31–34)

Ісус говорить учням, що всі вони сьогодні ввечері втраять віру в Нього. Петро відповідає, що навіть якщо всі перестануть вірити в Ісуса, він сам ніколи не перестане! Ісус говорить йому: «Сьогодні вночі, перш ніж заспіває півень, ти відречешся від Мене тричі!» Але Петро не вірить словам Ісуса і знову стверджує, що він ніколи не відречеться, навіть якщо йому треба буде йти з Ісусом на смерть чи у в'язницю! Це була його самовпевненість.

Але Ісус дійсно знає все наперед! Він говорить, що вже молився про Петра, щоб його віра не ослабла, і коли Петро знову повернеться до Ісуса, то щоб він укріпив у вірі своїх братів!

6. Симон зраджує Ісуса. Покаяння (Лк. 22:54–61)

Коли Ісуса привели в дім первосвященника, то Петро йшов слідом. Спочатку служниця, потім інший чоловік та ще інші люди говорили Петрові, що вони його бачили з Ісусом, що він належить до Його учнів. Але Петро відрікався з клятвою. Так було тричі... І враз Петро почув, що заспівав півень! Тут він згадав слова Ісуса і почав гірко плакати...

Важливо, що Петро згадав слова Ісуса! Це були слова не тільки про відречення, а й про те, що Ісус молився про нього. І що він навернеться (покається) й укріпить у вірі інших... Тільки вже не своєю силою, не своїми емоціями, а вірою в Господа!

7. «Паси вівці Мої!» (Ів. 21:14–23)

Ісус явився Своїм учням після воскресіння третій раз, коли Петро разом з іншими ловили всю ніч рибу... Ісус Сам нагодував їх сніданком, а потім почав запитувати в Петра, чи він Його любить. Запитання звучало тричі. Паралель: Петро тричі відрікся від Христа. По-перше, Ісус показав Петрові, що Він простив йому!

По-друге, цими запитаннями Він утверджував його у Своїй любові!

По-третє, Ісус Своєю розмовою з Петром відновлював стосунки і довіру. «Паси вівці Мої!» У цих словах Ісус говорив про покликання Петра бути пастирем Церкви.

Молитва:

«Господи, допоможи мені мати близькі стосунки з Тобою, як їх мав Петро. Допоможи мені йти за Тобою і бути вірним Тобі у вірності Твоїй!»

II. ІСУС І ЮДА

Виклад уроку

Чи знаєте ви, хто такий Юда Іскаріот? Сьогодні ми будемо говорити про нього та його стосунки з Ісусом.

1. Значення імені

Юда — єврейською «Єгуда» означає «хвала Господу».

Ім'я Юда було дуже розповсюджене в Ізраїлі. Одного з синів Якова та Лії звали Юда, від якого походить коліно Юдине. Часто євреїв ще називають юдеями. Отож, щоб розрізняти чоловіків на ім'я Юда, було прийнято уточнювати, який саме Юда. Наприклад, у Ісуса було двоє учнів із таким іменем. Одного називали Юда Яковів, а іншого Юда Іскаріот (Лк. 6:16).

2. Що написано в Євангеліях про Юду Іскаріота

- Він був із міста Кріот, тому Іскаріот (дослівно «ішКаріот» — чоловік із Кріота).
- Його називали Юда Симонів Іскаріот, тобто він був сином Симона.
- Він був вибраний Ісусом, як один із апостолів. Тому він мав можливість близько пізнати Ісуса, мати з Ним спілкування та дружбу.
- Юда Іскаріот носив зі собою скриньку для пожертв і відповідав за те, щоб купувати необхідне для буденного життя Ісуса та Його учнів.
- Написано, що він був злодієм! (Ів. 12:6). Він таємно користувався коштами зі скриньки, але напоказ говорив, що піклується про вбогих. Чи знав Ісус про стан його серця? Так, знав!

У Юди була можливість покаятися і змінитися, дивлячись на Ісуса. Але він цього не зробив. Ісус казав Своїм учням: «Хто не несе хреста свого і йде за Мною, той не може бути Моїм учнем». Юда йшов за Ісусом, але не ніс свого хреста, тобто не вмирив для своїх гріховних бажань.

3. Неправедний мотив серця

Юда, імовірно, ходив за Ісусом, шукаючи собі користь. Гріх панував у його серці. Сатана входить у людину тільки тоді, коли людина сама дає йому місце... А там, де є гріх і темрява, там є місце дияволу. Тому й написано, що в Юду ввійшов сатана (Лк. 22:3) і дав йому бажання зрадити Ісуса. Можливо, Юда з нетерпінням очікував, що Ісус стане царем в Ізраїлі, і він матиме з цього ще більшу вигоду... Але Ісус говорив зовсім незрозумілі речі про Свою смерть та воскресіння... До певного часу гріх у серці Юди Іскаріота був таємним, але свого часу все таємне стає явним!

4. Зрада

Ісус добре знав про задум Юди. Він попередив учнів на пасхальній вечері, що один із них зрадить Його... Але коли Юда вийшов, учні подумали, що він пішов у справі, щоб купити необхідне до Песаха. А Юда пішов до первосвященників і домовився видати Ісуса за 30 срібних монет. Після вечері Ісус пішов з учнями в Гефсиманський сад, куди вони й раніше не раз ходили, щоб там молитися. Юда також знав це місце, тому й привів туди озброєних людей, щоб вони схопили Ісуса. Вражає, що знаком, який визначив зрадник, був поцілунок!

5. Розкаяння... (Мт. 27:1, 3–5)

«А коли настав ранок, усі первосвященники й старші народу зібрали раду супроти Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть. Тоді Юда, що видав Його, як побачив, що Його засудили, розкаявся, і вернув тридцять срібняків первосвященникам і старшим, та й сказав: «Я згрішив, невинну кров видавши». Вони ж відказали: «А нам що до того? Дивись собі сам...» І, кинувши в храм срібняки, відійшов, а потому пішов, та й повісився...»

6. Висновок

Запропонуйте дітям разом поміркувати, чому Юда, розкаявшись, заподіяв самогубство, тоді як Петро, який теж зра-

див Ісуса, зміг прийняти прощення й потім вірно служити Богові...

Важливо! Петро пам'ятав слова Ісуса! Це були слова не тільки про відречення, а й про те, що Ісус молився про нього і що він навернеться (покається) й укріпить у вірі інших... Тільки вже не своєю силою, не своїми емоціями, а вірою в Господа!!!

Молитва «Отче наш»

Зробити акцент на словах «визволи нас від лукавого».

III. ТЕСТИ ЗА ТЕМОЮ «ІСУС, ПЕТРО ТА ЮДА»

1. Хто приводить Симона до Ісуса?

- А) Іван
- Б) Андрій
- В) Матвій

2. Ким за професією був Симон?

- А) рибалкою
- Б) теслю
- В) митником

3. Значення імені Кифа (Петро)

- А) рибалка
- Б) слухняний
- В) камінь

4. Чи згодні ви з таким твердженням? Напишіть ТАК чи НІ

Ім'я Симон (Шимон) походить від слова «шамат», яке має значення «слухати і слухатися». ТАК

5. Чому Ісус дав Симону ім'я Кифа? Напишіть ваші міркування.

(Наприклад: Симон мав бурхливий, непостійний характер. В імені Симон закладена здатність навчитися слухати і слухатися, щоб із часом його характер набув твердості каменя.)

6. Як відповів Петро на запитання Ісуса: «За кого ви Мене маєте?»

Ти Месія, Син Бога Живого!

7. Хто відкрив Петрові, що Ісус є Месія, Син Бога Живого?

- А) сказав його брат Андрій
- Б) він здогадався сам
- В) Отець Небесний

8. Чи був згодний Петро з тим, що Ісусові належало «постраждати і бути вбитому, і воскреснути третього дня...»?

НІ

9. Коли Ісуса залишило багато учнів, Ісус запитав у дванадцятьох: «Може й ви хочете залишити мене?» Петро відповів:

«Куди нам іти? У Тебе глаголи вічного життя!»

10. Чому Петро не хотів, щоб Ісус помив йому ноги?

- А) бо він не розумів, навіщо це Ісус робить
- Б) у нього були чисті ноги
- В) він хотів, щоб Ісус помив його всього

11. Чому Ісус молився за Петра?

- А) бо Петро просив про це
- Б) щоб його віра не ослабла
- В) щоб він укріпив у вірі своїх братів після покаяння

12. Скільки разів відрікався від Ісуса Петро?

- А) один раз
- Б) двічі
- В) тричі

13. Коли відбулася важлива розмова Ісуса з Петром?

- А) зразу після воскресіння
- Б) після нічної рибалки
- В) під час ранкового сніданку

14. Чому розмова Ісуса з Петром була важливою?

- А) Ісус показав Петрові, що Він простив йому
- Б) Ісус утвердив Петра у Своїй любові
- В) Ісус Своєю розмовою з Петром відновив стосунки і довіру

15. Яке доручення дав Ісус Петрові?

«Паси вівці Мої!»

16. Значення імені Юда (Єзуда)

- А) камінь
- Б) хвала Господу
- В) зрада

17. З якого міста був Юда Іскаріот?

- А) з Єрусалима
- Б) із Кріота
- В) із Вифлеєма

18. Напишіть ТАК чи НІ:

- А) Юда Іскаріот носив із собою скриньку для пожертв. ТАК
- Б) Юда Іскаріот був чесною людиною і піклувався про вбогих. НІ
- В) Юда Іскаріот мав можливість близько пізнати Ісуса, мати з ним спілкування та дружбу. ТАК
- Г) Ісус не знав про таємні мотиви Юди. НІ

19. Яким знаком Юда вказав на Ісуса?

- А) вказав рукою
- Б) поцілував
- В) обійняв

20. Чому Юда захотів зрадити свого Вчителя?

- А) гріх панував у його серці
- Б) у Юду ввійшов сатана
- В) Юда ходив за Ісусом, шукаючи собі вигоду

21. Напишіть свої міркування: чому Юда, розкавшись, заподіяв самогубство, тоді як Петро, який теж зрадив Ісуса, зміг прийняти прощення?

(Наприклад, Петро знав серце Ісуса, а Юда не міг повірити, що Ісус може його простити...)

22. Вставити пропущені слова:

Ісус казав Своїм учням: «Хто не несе хреста свого і йде за Мною, той не може бути Моїм учнем».

ХЛІБ НАШ ЩОДЕННИЙ ДАЙ НАМ СЬОГОДНІ

*Виховний захід, присвячений пам'яті жертв Голодомору
Рівненська християнська ЗОШ «Світогляд»*

Які асоціації викликає у вас слово «голод»? Дискомфорт, повноцінне обіднє меню, чай із десертником, чи запаморочення, спазми пустого шлунку, кропива, кора, смерть?..

Ми тішимося, коли сідаємо з родиною за щедрий стіл, коли маємо вибір страв, і дякуємо Богові за Його щедроти й благословення. Водночас, живучи в достатку, хочеться зберегти й ушанувати пам'ять про тих, хто в часи лихоліття лягав спати голодним, день у день дивився в очі діткам, які все більше ставали схожими на скелетики, обтягнуті шкірою. Хочеться оплакати немовлят, які захрипали біля порожніх грудей. Пройнятися розпачем тих, у кого виганяли з двору корову-годувальницю, спустошували комору, перевертали хату, забираючи всю поживу, незважаючи на благання...

Нашою країною не раз прокочувалася хвиля голоду, але саме 1932–1933 роки були офіційно визнані Верховною Радою України та світовою спільнотою геноцидом українського народу, що був здійснений керівництвом СРСР, метою якого була етнічна чистка.

Щорічний національний день пам'яті жертв Голодоморів припадає на четверту суботу листопада.

Рівненська християнська школа «Світогляд» у своїй діяльності намагається дотримуватися вектору духовно-патріотичного виховання, тому напередодні відбувся загальношкільний захід, присвячений цим трагічним подіям.

Що й казати, сучасні діти, у переважній більшості, живуть як вареник у маслі: мами здізваються між собою, щоб порадитися «що б то приготувати, аби дитятко їло?», тато тягне торбу з харчами додому, хліб часто й не розглядається як основна страва. Тому окрім просвітницької мети наш захід був спрямований на формування вдячності в дітей, переоцінки того, що вони мають і сприймають як належне. Хочеться, щоб слова з Господньої молитви «хліб наш щоденний дай нам сьогодні» набули для них особливої ваги.

Того дня шкільне приміщення було оформлене належним чином: мапа України завішена чорними хустками та оздоблена незабудками, колоски й калина переплетені чорними стрічками, були використані фото тих часів, деякі родини надали світлина своїх родичів, які пережили Голодомор.

Після першого уроку дітей повели в їдальню, де їх чекав незвичний сніданок: склянка води і маленький прісний хлібець. Після щедрих сніданків від шкільного кухаря в дитячих очах читалося занепокоєння: невже це справді ВСЕ на сьогодні? За кожний стіл із дітьми сів дорослий, якому начебто не вистачило їжі, і як було зворушливо, коли малі школярики відділяли шматочок від своєї частки, щоб поділитися.

Далі в класах учителі провели бесіду про цю подію (див. Додаток 1) із демонстрацією документального відео з поясненнями, а також мультиплікацію «Голодний дух».

Шкільна медсестра розповіла про фізіологічні та психічні зміни, які відбуваються в організмі людини, що голодує (див. Додаток 2). Деякі учениці плакали, хтось намагався зразу поділитися своїм досвідом, коли доводилося якийсь час бути голодним, байдужих не було — усі хотіли поговорити, розпитати, поділитися враженнями від побаченого й почутого. Дізнавшись про те, що наш мозок для діяльності потребує

глюкози, дехто потім казав: «Мені треба терміново з'їсти солоденьке, а то мій мозок щось зголоднів».

Останнім етапом того непростого, емоційно зарядженого дня було запалення лампадок у пам'ять про загиблих голодною смертю.

Пам'ятаємо і молимо Бога, щоб більше ніколи не повторилося подібне, щоб колосилася пшениця й хліб щоденний мали на столі. А в серці плекали духовний скарб: віру в Господа, вдячність, благоговіння: «Блаженний той люд, що Богом у нього Господь...» (Пс. 33:12).

Віра Муляр

Голодний Дух — примара над хатами
Шукає жертву ледь живу.
Пронісся хижо над полями —
«Хоча б зернинку... бо помру...»

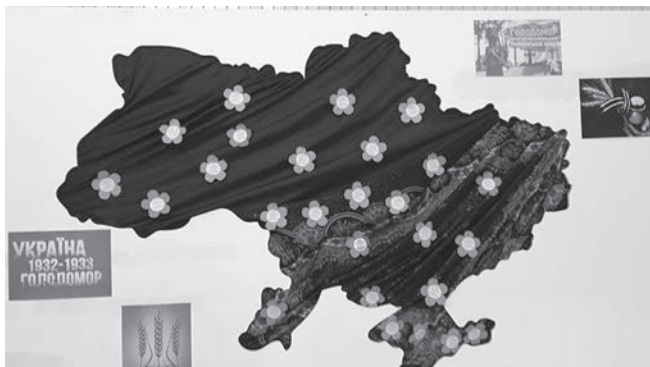
Пекельний дух в безбожній владі
У 33-м правив бал:
Морив людей до листопада
І вік людський не сортував.

Причина смерті — «українець».
Загиблих — більшість дітвора.
Майбутнє нищив свій-чужинець —
Сусід з «соседнего двора».

Поширив «штрафи натуральні»;
Закони ввів про колоски;
На «Чорну дошку» регулярно
Заносив села-боржники.

Цей біль в мізках і щем у грудях
Несемо з сумом крізь роки.
Вшануймо жертви, добрий люде!
Нехай мигтять в вікні свічки!

Ірина Курченко

Додаток 1

Голодна і сита душа

Серце здригається від жалю і обурення, коли переглядаємо фото- та відеоматеріали «голодних» років. Страшно, шкода, ніколи знову... Проте хочеться, щоб ця трагедія минулого викликала не лише скороминучі бурхливі емоції, а й спонукала нас до глибоких духовних роздумів. Звісно, перше питання, яке виринає у свідомості людини: чому? Чому Бог допустив? Чому моментально не спопелив тих, хто посягнув на життя інших з особливою жорстокістю?..

Щоб дати самому собі відповідь на ці запитання, слід вивчати Святе Письмо, пізнавати Бога. Тоді прийде усвідомлення того, що не Він винуватець земних трагедій, а саме гріховна зіпсованість людей. І залишається хвалити Всевишнього за те, що Він протягом всієї історії не відвернувся від людства: «Це милість Господня, що ми не погинули, бо не покінчилось Його милосер-

дя» (Плач 3:22). Його очі бачили і жертв, і палачів. Його суди справедливі й досконалі. Його рука не вкоротшала, щоб допомагати.

Тому навіть в найтемніші часи можна побачити промінчики надії, зібрати, як намистини, свідчення тих, хто пережив Божу турботу, милість, порятунок під час лихоліття. «Ось око Господнє на тих, хто боїться Його, хто надію на милість Його покладає, щоб рятувати життя їхнє від смерті, і щоб за час голоду їх оживляти!» (Пс. 33:18).

Перворідний гріх позбавив нас спілкування з Творцем. Ми всі прийшли у цей світ вже з голодними душами. Наслідки душевного голоду страшні: суперечки, чвари, заздрощі, війни, жорстокість.

Звісно, щасливі ті люди, чиї батьки ще змалечку турбувалися про духовну поживу для них. Решта так і живе в по-

стійному пошуку хліба, знаходячи у світі черстві обідки, синтетичні заміники, сурогат, тоді як справжній хліб так близько. «Ісус же сказав їм: Я хліб життя. Хто до Мене приходить, не голодуватиме він, а хто вірує в Мене, ніколи не прагнучиме!» (Ів. 6:35).

Час подивитися вдячними очима на Ісуса, Який дозволив розламати Себе, немов хлібину, аби наситити наші безсмертні душі. Вкусивши Небесного Хліба, душа людини наповнюється надприродною здатністю зберігати Божу подобу навіть перед звіриним оскалом зла. Сита душа має силу поділитися останнім шматком, може прощати, віддавати суд Богові, підкорювати світ великодушністю. «За Тебе нас цілий день умертвляють, нас уважають за овець, приречених на заклання. Але в цьому всьому ми перемагаємо Тим, Хто нас полюбив» (Рим. 8:36).

Земне існування людини в тілі досить коротке. У той, чи інший спосіб кожен покине цей світ. Отож, прийнявши факт смертності й тимчасовості тіла, помірковано про вічну душу: чи знайшла вона для себе справжню поживу, чи не голодує?

Відповідь на це запитання вкрай важлива не лише особисто для кожного, але й для суспільства загалом, адже сита душа не помислить зла ближньому.

Віра Муляр

Під час Голодомору 1932–33 років загинули мільйони українських селян, які становили основу української нації та були носіями української ідентичності. Але процес винищення українців був ширшим: перед і після Голодомору нищилась українська інтелігенція, а також українське національне духовенство. Саме це дає підстави вважати Голодомор геноцидом українського народу, метою якого було знищення українців як нації.

У січні 1933 року за рішенням Компартії в університетах були скасовані курси з української історії та мови, що їх запровадив натхненник процесу українізації Микола Скрипник. У березні 1933-го, коли десятки тисяч людей мерли щодня від голоду, були заборонені дитячі підручники з української мови.

1933 року було звільнено всіх керівників обласних управлінь освіти, а також були масові звільнення професорів і вчителів, а 4000 з них затаврували як «класових ворогів». З 29 керівників педагогічних інститутів 18 було звільнено, багатьох заарештовано.

Уявіть собі, що навесні 1933 року – ніби немає інших проблем! – коли масово люди помирають, починають змінювати словникову систему і правопис і йде пошук «шкідників» у філологічній сфері. Навіть сфера перекладів потрапляє під статтю!

Під потужним пресом системи опинилися українські письменники. За ними стежили, працювала цензура. Заарештували Михайла Ялового, від безвиході попрощався з життям Микола Хвильовий. Паралельно почалися гоніння на професора історії Михайла Грушевського, одного з провідних діячів доби УНР. Йому заборонили перебувати в Україні і він помер за загадкових обставин у російському Кисловодську 1934 року.

Геноцид почали з винищення інтелігенції, щоб вона не могла очолити спротив. А без цих очільників можна було вже закінчувати той геноцид голодом на селі.

Паралельно з репресивним тиском на інтелігенцію, відбувався і наступ на Церкву і духовенство. В умовах радянської влади духовенство стало тією силою, яка не тільки не сприймала нових постулатів радянської влади, а намагалася нести в народ ідеї Господа, ідею Віри, ідею Церкви. А вони не були сумісними з підходами радянської влади. Самі слова «Церква», «Віра», «Господь» почали писатися з малої літери, потім і взагалі зникали або з'являлися лише в зневажливому контексті. Говорячи образно, куполи церков не вписувалися в комуністичні горизонти. Загалом в часи Голодомору було репресовано 10 тисяч священників.

Отже, комуністичний режим не лише вичавлював з України якомога більше хліба, але вичавлював українську ідентичність і історичну пам'ять і нищив тих, які були чи могли стати українськими лідерами й провідниками.

Додаток 2

Що відбувається з організмом людини, яка голодує?

Людський організм не може жити без надходження поживних речовин. Про їх недостачу нам сигналізує відчуття голоду. Процеси насичення й голоду контролює головний мозок, безпосередньо гіпоталамус, а також центр, що відповідає за обмін речовин. Оскільки мозок використовує половину всіх вуглеводів, потрібних для організму, то він регулює всі процеси так, щоб «роздобути» глюкозу й забезпечити життєдіяльність насамперед собі.

Якщо ви припините їсти, то в перші 5–6 год. не відчуватимете дискомфорту, а ваш організм буде розщеплювати глікоген, що міститься в печінці та скелетних м'язах. Але коли його запаси виснажуються, тоді приходить неприємне відчуття голоду.

Виробляється адреналін (гормон стресу), для того щоб допомогти людині мобілізуватися на пошуки їжі. Саме тому в голодні часи люди виявляли винахідливість: ловили горобців, жаб, їли траву, кору, розпарювали шкіряні речі й жували їх, на жаль, траплялися й випадки канібалізму.

Через 6–72 год. в організмі починається процес розщеплення жирів для отримання енергії. При цьому виділяються токсичні кетоніві тіла, з'являється запах ацетону.

Якщо голод триває, організм починає споживати власні білки. Найперше від цього страждають м'язи, зокрема серцевий. Однією з поширених причин смерті є аритмія чи серцевий напад. Також через недостачу поживних речовин знижується щільність кісткової тканини, ослаблюється імунна система, погіршується зір. Жертви голоду через слабкість не можуть навіть відчувати спраги, тому страждають від зневоднення: шкіра стає сухою, тріскається, волосся й нігті стають ламкими та тьмяними. Постійна дія голоду змінює психіку людини. Вона стає апатичною, замкнутою, перестає дбати про себе.

Голодування може призвести до смерті в період від 2–3 тижнів до 70 днів. Це залежить від кількості води та жиру в організмі людини, від її віку та загального стану здоров'я.

Постапокаліпсис, або Що буде після кінця світу

Ще не стерлись із пам'яті багатьох людей ті пристрасті, які вирували під час обговорення фільму-катастрофи «2012», у якому проголошувалась всесвітня катастрофа, що докорінно змінила світ. Хтось згадував про календарі майя, хтось — про те, що ми й так гігантськими кроками наближаємося до незворотного моменту в житті й існуванні людства. А хтось убачав у цих подіях утілення біблійних пророцтв про кінець світу.

І навіть далекі від християнства люди підсвідомо відчувають — щось іде не так на нашій планеті. Ми не так себе поводимо, ми не те робимо і не так господарюємо там, де живемо. Це відобразилось у певних художніх творах, у яких або описується кінець людства, або життя людей після вселенської катастрофи. Такий вид кінематографу та літератури (а найбільше подібних мистецьких творів належать саме до цих жанрів) носить назву «апокаліптичного».

Ми вже неодноразово зверталися до цієї теми на сторінках часопису¹, але з плином часу її актуальність лише зростає. І сьогодні в рубриці, присвяченій мистецтву, порозважаємо над тим, що насправді мали на увазі автори Біблії, описуючи останні події людської історії.

Термін «апокаліпсис» походить від двох грецьких слів — «апо» і «калюпто», що буквально означає «привид-крите покривало» і вказує на відкрит-

тя якихось нових знань, об'явлень чи розуміння чогось нового. Цим словом називали біблійні і навколобіблійні твори, що описували майбутні події й

перебіг історії під час другого приходу Ісуса Христа. Згодом це вилилось у цілий напрямок релігійної літератури. І апокаліпсисів (як скорочено почали називати подібні твори) за всю історію людства було багато. На сьогодні це вже чітко сформований літературний і кінематографічний напрям.

¹ Див. «Слово вчителю» № 1/2012 (<https://slovovchitelyu.org/journal/nom19/knyha-ilaya/>); № 4/2016 (<https://slovovchitelyu.org/rubrik/aktualna/radist-apokalipsysu/>); <https://slovovchitelyu.org/author/bloschuk/postapokalipsys/>; <https://slovovchitelyu.org/author/bloschuk/kintsi-svitu/>)

Звісно, дивлячись на те, як людина господарює на землі, як ми бездумно втілюємо якісь неймовірні й незрозумілі проекти, як поводимо себе, немов власники цієї планети, багато авторів розуміють, що в якусь мить може настати момент «Х». Тому митці часто звертаються до цієї теми, попереджаючи суспільство про ті небезпеки, які криються в бездумному використанні ресурсів планети.

З останніх мистецьких творів, що потужно сколихнули суспільне життя й спричинили широкий діалог, а подекуди й суперечки, можна назвати декілька. У кінематографі — це вже згаданий фільм-катастрофа режисера Роланда Емеріха «2012», що вийшов на екрани 2009 року, у якому описувались події всесвітнього потопу як однієї з причин кінця нашої цивілізації.

У інших картинах подаються ще деякі причини, чому на Землі станеться глобальна катастрофа. Той же режисер Роланд Емеріх зняв п'ятьма роками раніше ще один апокаліптичний фільм — «Післязавтра», у якому причиною катастрофи є глобальне потепління. У фільмі «Книга Ілая», яку зняли брати Х'юз 2010 року, причиною кінця світу стала ядерна війна, а в трилогії «Той, що біжить крізь лабіринт» Веса Болла висвітлюється кінець світу від невідомої хвороби, що зачепила всіх (актуально, чи не так, для сучасної ситуації у світі?).

Не відставали від кінопрокату й літератори. Навіть, правильніше сказати, саме вони й задавали тон у цьому напрямі мистецтва. Наприклад, основою трилогії Веса Болла стала однойменна культова книга американського письменника Джеймса Дешнера. У ній описано, як один юнак проходить випробування, шукаючи ліки від невідомої хвороби, що знищила людство. (До речі, книга закінчується нетипово для американського автора — ліки так і не знаходять, і всі потуги головного героя виявляються марними). Або трилогія «Голодні ігри», також американської письменниці С'юзен Колінз, що оповідає про життя людства після ядерної катастрофи й боротьбу молоді за своє майбутнє. У книзі Кеса Морган «Сотня» людство спасається після ядерної катастрофи в космосі на великій космічній станції. А в російського письменника Дмитра Глуховського, у романі «Метро 2034», ті, хто вижив після катастрофи, перебираються в метрополітени великих міст. Сергій Тіміряшев, письменник, що пише виключно у стилі постапокаліпсису, наводить ще одну причину, що може призвести до всесвітнього колапсу, — генномодифіковані продукти, рослини й тварини. Далі ми вже й не будемо наводити прикладів інших,

ще більш екзотичних причин кінця світу — зомбі-апокаліпсис, гігантські чудовиська з морських глибин, метеорити, що знищують усе живе, штучний інтелект, що захоплює владу над усіма машинами землі, тощо.

З іншого боку, уважний читач уже напевне зауважив, що більшість творів описують, окрім подій кінця світу, і те, як людство житиме після цієї події. І цей стиль у мистецтві отримав назву «постапокаліпсис». На сьогодні в царині фантастичної літератури це один із найпопулярніших напрямів. Адже людство відмовляється вірити в те, що після «кінця світу» таки справді настане кінець. Ми живемо якоюсь примарною надією, що все-таки щось та й буде, хтось виживе й розпочне нову цивілізацію.

Власне, на цьому подібність термінів фантастів і Біблії закінчується. Адже біблійний термін «апокаліпсис» теж описує події останнього часу й усесвітню катастрофу, проте зовсім з іншого боку й з іншою метою. Бо коли ми розгортаємо останню книгу Святого Письма, що називається «Апокаліпсис, або Об'явлення Івана Богослова», то вже в перших розділах можемо прочитати, що ця книга описує насправді фінальну крапку людства в такому стані на Землі, у якому воно зараз перебуває. І мета, з якою ця книга була написана, — це підбадьорення всіх тих, хто вірно йде за Богом, дотримується Його заповідей і ставить собі запитання: «Коли, Господи, уже настане справедливість, якої ми не бачимо у світі?»

Книга Об'явлення описує фінальний акорд із життя людства, прихід Того, Хто є Творцем і Володарем життя, і Його праведну реакцію на всю неправду й несправедливість світу, що відвернувся від свого Творця. Адже в більшості випадків ми, розважаючи про свої чи то чужі гріхи, класифікуємо їх категоріями — великі чи невеликі. І думаємо, що невеликі гріхи — це не таке вже й велике зло, тому Бог їх обов'язково має нам пробачити. Проте забуваємо, що будь-який гріх в очах святого Бога є гріхом, зло є злом, а несправедливість є несправедливістю, якими б малими вони нам не здавались. І саме задля викуплення всіх гріхів людства і зійшов зі свого престолу Ісус Христос. Першого разу Він прийшов як Слуга, що віддав Своє життя. Другий і останній раз Він прийде як Цар і Володар усього живого. Прийде притягнути до відповідальності всіх, хто жив чи житиме в той час на землі.

І майбутнього, як ми його уявляємо на Землі, не буде. Земля згорить у полум'ї суду. Згорить повністю. Від слова «зовсім». І того майбутнього, на

яке люди все ж сподіваються, що якось хтось таки виживе, немає. Подібна примарна надія базується на ідеї дарвінізму, що людина — продукт еволюції і якось вибереться з халепи, адже ми, як вид, пережили ж усі інші негаразди й живемо до сьогодні.

Та Бог на все це каже: «*Ти — лише Моє творіння. І ти станеш переді Мною і даси звіт за все те, що Я тобі доручив!*» Сер Чарлз Дарвін стверджував, що ми — володарі світу (згідно з його теорією). А Слово Боже каже, що ми — лише розпорядники щедрості Божої. Розпорядники, які забули про те, що рано чи пізно маємо звітувати про своє господарювання на дорученій нам Землі.

Проте попри все Книга Апокаліпсис, або Об'явлення Івана Богослова, має щасливий кінець і навіть обітницю: кожен, хто повірить у те, що написано в цій книзі, і примириться з Господом, має абсолютний шанс спасіння в особі Спасителя нашого Ісуса Христа. І для того, хто примириться з Богом, із тим Царем, що прийде судити світ, є не просто шанс, а стовідсоткова впевненість, що кінець цього світу стане початком абсолютно нового життя й вічної радості в тому місці, де не буде ні горя, ні сліз, ні несправедливості, ні зажерливості, ні хвороб, ані смерті...

Саме тому книга закінчується словами: «Блаженні ті, хто читає слова цієї книги...» Бо Сам Володар світу поіклувався, щоби попередити нас про Свої наміри й про те, до якого фіналу наближається людство.

Історія людства обов'язково закінчиться. Гучно й із великими спецефектами. Проте ставлення до цієї події в різних людей буде кардинально різне: одні з полегшенням зітхнуть, розуміючи, що дочекалися обіцяного, а інші будуть просити, щоби гори впали на них і вони не бачили того страхіття, яке розгортатиметься на їхніх очах. І роздуми на цю тему хочу закінчити рядком зі старого християнського гімну: «...А де будеш ти?..»

Олег Блощук,

магістр теології, викладач народних звичаїв, свят та обрядів, пастор євангельської християнської церкви «Скеля» м. Рівного

Духовна педагогіка Івана Павла II

Іван Павло II (Karol Wojtyła) (1920–2005) — знакова постать славетного гуманіста і педагога світового масштабу кінця XX – початку XXI ст. Цього року світова громадськість відзначає 100-річчя від дня його народження. Іван Павло II був славетним сином польського та українського народів, бо його матір була україankoю. Але він належить цілому світу, бо протягом 27 років був главою Римсько-Католицької Церкви, яка нараховує понад 1,3 млрд вірних. Іван Павло II був доктором теології та філософії, почесним доктором десяти різних університетів світу, викладав етику на філософському факультеті Люблінського католицького університету, а в 1956 році навіть очолив у цьому університеті кафедру з етики.

Папа Іван Павло II був людиною найвищих морально-духовних ідеалів. Він утілював у собі велику християнську любов і милосердя, часто здійснюючи візити до хворих, немічних, потребуючих. Його служіння справі миру і порозуміння між народами було й залишається взірцем для багатьох політиків і державних діячів.

Особливе місце в духовній педагогіці Івана Павла II посідає проблема сімейного виховання. Сім'я, через завдання духовно-морального виховання молодого покоління, бере участь у справі Самого Творця, де «народження є продовженням створення». Батьки, від імені Бога, допомагають дітям в досягненні мети, задуманої Творцем. Тому завдання виховання, яке лежить насамперед на батьках, є дуже важливим обов'язком, занедбання якого може дуже істотно вплинути на майбутнє людини. Про це дуже виразно наголошено в Декларації про християнське виховання «Gravissimum educationis» II Ватиканського Собору (1962–1965 pp.):

«Оскільки всі люди, незалежно від їхнього походження, становища і віку, володіють гідністю особи, у них є невід'ємне право на виховання, відповідне особливому призначенню кожного з них, здійснюване стосовно їх характеру і статі, культури і батьківських традицій, але в той же час відкрите братерському спілкуванню з іншими народами, щоб заохочувалася справжня єдність і мир на землі. Справжнє ж виховання прагне до формування людської особи, враховуючи її вищу мету і в той же час благо того суспільства, членом якого є людина і в якому вона, ставши дорослою, виконуватиме певні обов'язки. Тому, зважаючи

на прогрес психології, педагогіки і дидактики, необхідно допомагати дітям і молодим людям гармонійно розвивати їхні фізичні, етичні та інтелектуальні здібності та поступово набувати досконалішого відчуття відповідальності, постійно стараючись правильно вести своє життя і досягти справжньої свободи, відважно і наполегливо долаючи перешкоди. У міру дорослішання їм потрібно давати позитивне і мудре статеве виховання. Крім того, їх слід так готувати до участі в суспільному житті, щоб вони могли, маючи в своєму розпорядженні необхідні і доречні засоби, діяльно включитися в різні сфери людського суспільства, бути відкритими до діалогу з іншими людьми і з готовністю сприяти загальному благу» [2, с. 262]. Святий Іван Павло II, як кардинал Церкви, був одним із наймолодших учасників II Ватиканського Собору.

Немає іншої інституції, іншого середовища, іншої спільноти, від якої майбутнє людини на землі залежало би більш, ніж від сім'ї.

Собор заявляв також, що діти і молоді люди мають право на те, щоб їх заохочували правильно судити про духовно-моральні цінності і засвоювати їх своєю особистою прихильністю, а також краще пізнавати і любити Бога. Тому Він закликав синів і дочок Церкви із щедрою душею працювати у всій царині виховання, особливо з тією метою, аби належні блага виховання і освіти могли швидше поширитися на всіх людей у всьому світі.

Оскільки життя дітям дали батьки, на них покладається найважливіший обов'язок: виховати своє потомство;

тому їх варто визнавати першими і головними вихователями. Цей обов'язок дати виховання настільки значний, що недогляд у цій справі навряд чи можна чим-небудь заповнити. Адже завдання батьків — створювати в сім'ї атмосферу, що оживляється любов'ю і благоговінням перед Богом і людьми, сприяє цілісному особистому і соціальному вихованню дітей. Тому сім'я — перша школа соціальних чеснот, яких потребує будь-яке суспільство. Але перш за все в християнській сім'ї, яка наділена благодаттю таїнства подружжя і обов'язків, які вона приймає, дітей уже з дитинства потрібно вчити пізнавати й шанувати Бога і любити ближнього згідно з вірою, прийнятою при хрещенні. Тут же вони отримують перший досвід і здорового суспільства, і Церкви. Нарешті, через сім'ю вони поступово входять у громадянське суспільство і в Народ Божий. Тому батькам слід глибоко усвідомити, наскільки важлива християнська сім'я для життя й розвитку Народу Божого.

Щоб виконати виховний обов'язок, який покладається перш за все на сім'ю, необхідне сприяння всього суспільства. Тому, окрім прав батьків і тих осіб, яким вони довіряють участь у вихованні, певні обов'язки й права належать і громадянському суспільству, бо його завдання — упорядковувати все те, що потрібне для загального блага в земному житті. До обов'язків суспільства входить розвиток виховання молоді, здійснюваний різними способами, зокрема: захист обов'язків і прав батьків та інших осіб, що беруть участь у вихованні, і надання їм допомоги; здійснення виховання за принципом субсидіарності в тому випадку, якщо відсутні які-небудь почини з боку батьків або інших об'єднань (проте при цьому слід враховувати побажання батьків); крім того, заснування власних шкіл і навчальних закладів тією мірою, якою цього вимагає загальне благо [4, с. 92].

Папа Іван Павло II також наголошував: «У сім'ї зосереджене майбутнє людини, і немає іншої інституції, іншого середовища, іншої спільноти, від якої майбутнє людини на землі залежало би більш, ніж від сім'ї».

У своєму навчанні на тему сім'ї і виховання підрастаючого покоління

ня він підкреслював, що сім'я є найбільш властивим і незамінним місцем для правдивого розвитку і зростання людини, місцем, із якого, як із джерела, беруть початок найглибші мотиви людського поступання. «Сім'я виконує єдину і незамінну роль у переданні дару життя і створенні найкращих умов для виховання дітей». Тому жодна інша спільнота не може замінити у процесі виховання сімейного середовища, яке стає коліскою особистості для дитини, з огляду на специфічний вид зв'язку, який виникає між дитиною та її батьками. Таке виховання в цій царині має особливий характер, бо воно сприяє «улюденню» людини. Людина, будучи людиною від першої хвилини свого зачаття в лоні матері, поступово навчається бути людиною — і це основне знання поєднується з вихованням.

Обов'язком батьків є створення такої відповідної, опертої на любов, сімейної атмосфери, яка має свій стосунок до Бога, щоб якнайкраще посприяти процесу виховання дітей.

Людина є майбутнім своєї сім'ї і цілої людськості — однак майбутнє людини нерозривно пов'язано з її вихованням. На це вказує вся відповідальність духовно-морального виховання, в якому людина стає спадкоємцем майбутнього, щоб могли будувати його в повноті. «Це успадкування має свій безпосередній початок і джерело у сім'ї». Виховання в такому сенсі є важким процесом, який вимагає багатьох зречень, щоб навчати людину людськості, яка через прищеплення в життя Боже, прямує до своєї повноти, яка своє джерело має в Богові як кінцевій меті людини. «Виховання як обдарування людськістю є двостороннім даруванням. Батьки наділяють своєю дозрілою людськістю новонароджену людину, а вона своєю чергою наділяє їх ніжністю і невинністю, яку із собою приносить у світ». Тому виховання, що так розуміється, вимагає від батьків, щоб вони самі були добре виховані, якщо хочуть добре виховати своїх дітей. Ця рівновага мусить бути збережена, щоб сам процес виховання

міг бути плідний. Тут існує певна взаємозалежність між батьками і дітьми. Батьки зуміють вивести своїх дітей на дорогу розвитку до людської повноти, що прямує до кінцевої мети, якщо самі стали наділені людськістю. Тому «батьки мають у цій царині перші та основні повноваження, бо вихователями перш за все є батьки». У вихованні як обдаруванні людськістю виявляється те, щоб «людина щораз більш ставала людиною, щоб більше «бути», а не тільки більше «мати», щоб через те, що «має», що «посідає», вміла більше і повніше бути людиною, тобто, щоб уміти більше «бути» не тільки «з іншими», але також і «для інших». Бо «кожний втілює себе в життя через безкорисливий дар себе самого. А це стосується як тих, хто виховує, так і тих, які виховувані» [4, с. 92].

Щоб духовне виховання могло правдиво здійснюватися, необхідним є створення відповідного сімейного клімату як основного виховного середовища. У нинішній ситуації, коли багато сімей піддається роз'єднанню, за загальної кризи сім'ї, в якій часто бракує любові як конституційного елементу кожної спільноти, цей постулат, так сильно акцентований через святого Івана Павла II, стає тим більш актуальним. Обов'язком батьків є створення такої відповідної, опертої на любов, сімейної атмосфери, яка має свій стосунок до Бога, щоб якнайкраще посприяти процесу виховання дітей загалом.

Природно, що кожна дитина потребує сім'ї і сімейного дому, в якому відчуває себе добре й безпечно, почуватиметься потрібною і любимою батьками. Тільки сім'я, побудована на любові та взаємній повазі, на довірі, допомозі та прощенні може стати сприятливим ґрунтом для процесу виховання. Іван Павло II називав сім'ї християнськими оазами, в яких над різними, щоденними невдачами повинні домінувати: любов, мир, а також глибоке і щире почуття. За приклад він ставив святе Сімейство, яке є для всіх сімей зразком, що опертий на любові, в якому є місце на зустріч з Богом. Він називав такі сім'ї «гніздом, у якому нова людська істота може бути вихована в пошані до самої себе та інших, у відчутті справжніх цінностей, у пізнанні Небесного Отця і любові до

Того, «від якого бере ім'я все отцівство на небі й на землі» (Еф. 3:15)». Сім'я, оперта на таких глибоких узах любові, «творить сімейне вогнище, де Сам Бог є гарантом возз'єднання сердець». Так побудований сімейний дім утворює «внутрішню таємницю сердець. Люди не тільки проживають у цьому домі, але також створюють свій дім. Створюють його перш за все через те, що взаємно «проживають» у своїх серцях: чоловік у дружині, а дружина в чоловікові, батьки в дітях, а діти в батьках. Сімейний дім є взаємним проживанням у людських серцях».

Батьки мають так чинити, щоб діти віднаходили в них живий приклад дозрілої людськості — і могли, спираючись на цей приклад, поступово будувати свою власну, людську і християнську зрілість.

Процес духовно-морального виховання був би неповний, якби в ньому забракло прикладу, свідчення самих батьків. Не можна тільки навчити дитину, як іти дорогою розвитку людської повноти, але самі батьки мусять стати для своїх дітей свідками належно прожитої людськості. «Батьки мають так чинити, щоб діти віднаходили в них живий приклад дозрілої людськості — і могли, спираючись на цей приклад, поступово будувати свою власну, людську і християнську зрілість».

Сама особиста релігійна зрілість батьків є для дітей глибоким джерелом, з якого вони черпатимуть приклад у подальшому самостійному житті. Тільки власним прикладом, набагато більше, ніж словами, вони зможуть навчити своїх дітей праведного життя, опертого на Євангелію. Тому Іван Павло II під час паломництва до Польщі закликав батьків: «Давайте свідчення любові і тим свідченням щедро діліться» [4, с. 93].

Олег Огірко, доктор філософії, к. ф.-м. н., доцент кафедри філософії та педагогіки, професор кафедри українознавства Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гіжцького, Інституту Східної Європи

Джерела

1. Войтила Кароль. Любов і відповідальність [пер. Г. Кришталь] [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mirror01.iptecom.net.ua/~secretar/volodymyr/KWojtyla-lubovtavidpov.doc>
2. Документи Другого Ватиканського Собору: конституції, декрети, декларації. — Львів: Свічадо, 1996.
3. Ничкало Н. Філософія педагогіки серця Яна Павла II / Н. Ничкало // Рідна школа. № 4–5 (квітень-травень). — 2012. — С. 24–31.
4. Огірко О. В. Сім'я як основне середовище духовно-морального виховання молодого покоління / О. В. Огірко // Наукові записки НаУ «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка». Випуск 27. — 2014. — С. 91–96.
5. Салига Н. М. Погляди Іоанна Павла II на проблеми виховання дітей та молоді на засадах християнської моралі / Н. М. Салига // Освітній простір України. — 2019. — № 15. — С. 51–59.
6. Сахній М. Формування морально-етичних рис молоді людини кризь призму філософсько-педагогічних поглядів Івана Павла II / М. Сахній // Гірська школа українських Карпат. — № 10 (2013). — С. 106–108.
7. Папа Іван-Павло II. Апостольське послання до молоді всього світу «Parati Semper». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: milites.christi.imperatoris@gmail.com.

Украдене Небо

Небо... Чи роздумували ви колись про Небо? Я маю на увазі не частину атмосфери космічного простору, яку ми бачимо із землі. Ні. Я про Небо, яке описує Святе Письмо. Небо, де панує Бог. Найчастіше ми думаємо про це

Небо на чиемусь похороні. Ми бажаємо людині Царства Небесного і щоб Небо прийняло її. Для більшості з нас Небо — це далеке майбутнє, яке починається після смерті. Але, може, це не зовсім так? Може, ми щось важливе пропусти-

ли зі Слова Божого й тому в таке пекло перетворюємо життя на землі?

Одразу хочу сказати, що я щиро вірю в життя після смерті, але вірю, що й до смерті ми можемо жити, а не існувати.

Так де ж починається Небо?

Коли Ісус Христос прийшов на землю й почав Своє служіння, Він постійно говорив про те, що наблизилося Царство Боже. Він учив у молитві «Отче наш» просити Бога, щоб Небо прийшло на землю, щоб воля Божя тут творилася, як і на Небі. Люди слухали й очікували великих політичних змін, учні мріяли про найкращі місця в новому уряді й очікували вирішення Богом усіх проблем (окупація, несправедливість, фінансові труднощі). Так уже повелося з давніх-давен, що ми любимо створювати проблеми, а очікуємо їх вирішення саме від Бога. Але Ісус постійно закликав, особливо Своїх учнів, до співучасті в змінах. Коли люди були голодні, Він говорить: «Нагодуйте їх ви!» (Мт. 14:16). Коли вони відмахувались від дітей, Він говорив: «Приведіть їх до Мене». Він доручав їм нести Благую Звістку по селах і містах. І це дивувало учнів, допоки не побачили Христа воскреслого й не отримали від Нього настанову:

«А Ісус підійшов і промовив до них та й сказав: «Дана Мені всяка влада на небі й на землі. Тож ідіть, і навчіть всі народи, хрестячи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів. І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку! Амінь» (Мт. 28:18–20).

Царство Боже — це не просто курорт для всіх обтяжених земними негараздами. Царство Боже — це насамперед місце, де панує Бог. І тому якщо Бог є вашим Царем і Паном, то навколо вас має відчуватись атмосфера Божого Царства. Неочікувано? Невже саме від нас так багато залежить на цій землі?

Так, саме так. Кожен, хто зустрівся з Христом, є носієм Його змін у цьому світі. І, можливо, тому в нашому світі ще багато темряви, що ми так і не зрозуміли, для чого прийшов Ісус Христос. А Він приніс на землю те, про що ми навіть не мріяли, — Царство Боже. Це дуже важливо зрозуміти. Наша хата не скраю. Царство Боже — це не тільки майбуття. Якщо Царство Боже — це місце, де панує Бог, то цим місцем перш за все має стати наше серце.

Якось Ісус розповів людям притчу про сіяча, який вийшов сіяти, і одне зерно впало при дорозі, інше серед терну, ще одне — між камінням, та тільки те, що впало на добру землю, дало свій плід. Ісус пояснив, що якщо людина слухає Слово про Царство, але не приймає його, вона не може бути плідною. (Притча про сіяча записана в Євангелії від Матвія, 13 розділ, з 3 по 21 вірші.) І найбільше зацікавлений у цьому саме диявол. Він краде наше Небо, бо ми не докладаємо зусиль, щоб зберегти його.

Людина, яка розуміє, що Бог хоче перетворити наше життя на Небо, уже починає жити так, як учив Ісус. І тому іноді в цьому світі ми зустрічаємо острівці Неба. Коли ти бачиш гарну сім'ю, де панує любов і повага, де немає приниження й насилля, і коли ти заходиш у такий будинок, то відчуваєш навіть фізично, що тут панує — Небо! Коли ти бачиш, як люди піклуються про збожілих і знедолених, годують безхатченків і роблять це з любов'ю, — ти розумієш: тут уже панує Небо! Коли ти бачиш людей, які витрачають безліч свого часу, щоб поїхати на фронт і допомогти солдатам, турбуються про хворих у лікарнях, усиновлюють або беруть під опіку дітей, ти розумієш — тут панує Небо! Люди, які всім серцем вірять у Бога, не можуть бути байдужими. Але оскільки лукавий дуже зацікавлений, щоб ми не зрозуміли Слово про Царство, він краде його, і тому люди зводять усе своє християнство до недільного відвідування храмів і навіть часто не здогадуються, що в них вкрадене Небо.

Якби ж ми зрозуміли, що цей світ міг би бути набагато кращим, якщо кожен із нас став би носієм Неба.

«Насправді час не має ніякого значення. Прогрес людства аж ніяк не коїться на колесах неминучості. Він настає внаслідок безустанних зусиль людей, що творять Божу волю, без яких час стає союзником сил застою в суспільстві». Це слова великого мрійника Мартіна Лютера Кінга, людини, яка вірила у світ без рабства, без приниження, у світ рівних можливостей, людини, яка надихалася до боротьби за справедливість.

Неможливо творити волю Божу, не маючи Бога в серці. Нереально принести Небо на землю, не оселившись серцем на Небесах. Зустріч із Богом дуже змінила моє життя і, як наслідок, мені тепер постійно хочеться поліпшити цей світ. Тому в моєму під'їзді стоять квіти, тому мені не байдуже, що відбувається в політиці, освіті, екології... «Ох, не однаково мені», — писав Т. Г. Шевченко.

А мені однаково чи ні?

Не однаково було й моїм батькам. Вони не чекали змін, вони були зміними. І деякі зміни прості — вони в людському ставленні до навколишніх. Моя мама завжди просто дарувала квіти продавчиням у магазині, щиро цікавилася їхнім життям і проблемами, спілкувалася з усіма сусідами й робила все, щоб життя на нашій вулиці покращувалося. Батьки робили не лише своє життя кращим, але й тих, хто їх оточував. Спочатку нам, дітям, це не завжди подобалося, але згодом це стало частиною й нашого життя. Бо діти наслідують своїх батьків.

І тому я вчу свою дитину відповідальному ставленню до тварин і навколишнього середовища. Вчу викидати сміття в смітник і бути дружнім з усіма дітками, не розділяючи їх за ознаками розвитку й діагнозами. Так, це іноді не просто й не завжди виходить. Але я розумію, що саме від нас залежить, яким буде світ, у якому ми живемо. Від кожного зокрема. І уявіть, як би змінилося все навкруги, якщо б ми усвідомили, що світ змінюється не за помахом чарівної палички, а завдяки людям, які відчувають свою персональну відповідальність за нього.

Але є й другий бік медалі. Якщо ви живете без Бога й намагаєтесь побудувати Небо, ви будете розчаровані. І першими, хто відчув це на собі, були наші прабабтки — Адам і Єва. Їхнє життя докорінно змінилося без Бога. Вони все ще були разом як сім'я, вони були на чудовій планеті, вони мали безліч можливостей, але єдине, чого в них тепер не було, — відкритого щирого спілкування з Богом. Їхній рай миттю закінчився, бо навіть рай перетворюється на порожнечу без Бога. «Яка ж користь людині, що здобуде увесь світ, але душу свою занапастить? Або що дасть людина взамін за душу свою?» (Мт. 16:26).

Я мрію, що в нашій країні буде все більше осередків Неба, що кожна людина, яка щиро вірить у Бога, перестане байдуже проходити повз нужденних і знедолених, запліщувати очі на нехтування правами й свободою, на насилля й приниження жінок і дітей, що ми не будемо відвертати голову, коли бачимо порушення закону, сприяти розвитку корупції і навчимося доносити сміття до смітника.

І насамкінець... Усюди, куди приходив Христос, відбувалися зміни: люди ставали щасливими й наповненими, хворі ставали здоровими, знедолені відчували щире любов, розчаровані отримували надію та сенс життя. Що відбувається там, куди приходимо ми? Як змінюється атмосфера в школах, садочках, будинках? Чи стає Небо ближчим? Чи відчувають люди подих свободи і любові?

Чи не вкрадене ваше Небо?

Наталія Педченко

Коли кличе серце

Під час карантину ми передивились разом усією сім'єю всі християнські фільми на своєму ноутбукі, і тоді вирішили підшукати щось нове для спільного перегляду, щоб це було цікаво і нам батькам, і чотирьом нашим дітям різного віку — 17, 9, 7 і 3 років.

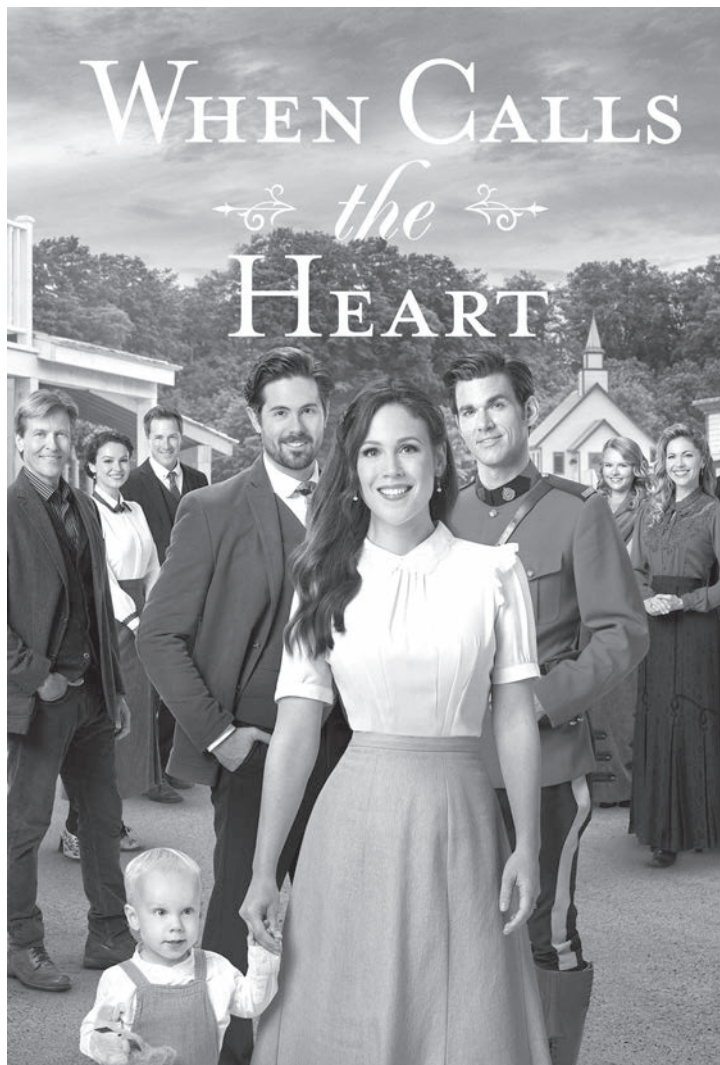
Оскільки багато новин та інформації останнім часом отримуємо через телеграм-канали у соціальних мережах, так і тут нам допоміг канал «Фільми для твоєї душі». Серед іншого тут була інформація і про серіал «Коли кличе серце».

Підшукавши серіал в інтернеті ми спочатку подивились кілька перших серій, і коли сподобалось усім, то вирішили дивитись далі, — усі 7 сезонів.

Головна героїня — молода вчителька Елізабет на початку XX ст. приїхала у віддалене шахтарське село на Заході Канади, щоб учить дітей шахтарів (батьки багатьох із них загинули на шахті). Вона сама виросла у заможній родині, але вирішила поїхати якомога далі від сім'ї у м. Гамільтон і присвятити своє життя дітям із бідних сімей. Окрім прискіпливого відбору батьків при першому знайомстві, складністю було вчити дітей у місцевому салуні (кафе-бар), оскільки приміщення церкви і школи (2 в 1) згоріло рік тому. Від першого дня навчання цікавим було і для учнів, і для самої Елізабет, адже це стала для неї справжня «школа життя». Молодий констебель (поліцейський) Джек, який приїхав до села практично одночасно з Елізабет, на відміну від неї хотів якомога швидше звідси поїхати — перевестись на інше місце служби, однак вона хотіла посвятити себе і цим дітям, і цій громаді повністю, на все життя.

Після багатьох неприємних подій і закриття шахти, громада була на межі безнадії й зубожіння. Проте нові люди й нові підходи в складних обставинах не тільки спричинили перейменування села Вугільна Долина на Долину Надії, але й дали новий імпульс для життя всіх жителів і громади в цілому.

У серіалі дуже гарно показано характери й образи як дітей, так і дорослих. Те, як необдумані вчинки руйнують стосунки, і що потрібно докладати багато зусиль, щоб помириться й відновити добрі стосунки, і як це важливо не тільки для конкретної особи чи сім'ї, але й для всього суспільства.

Не зважаючи на різні складні випробування, коли є любов і турбота одне про одного, це дає надію і підбадьорення, щоб разом долати труднощі й рухатися далі.

Ось що написала донька Улянка (4 клас, 9 років):

Мені подобається серіал «Коли кличе серце» тим, що в кожній ситуації жителі Долини Надії підтримують одне одного. Вони разом плачуть і разом радіють. Недавно у 5 сезоні герой Джек Торентон умер, спасаючи двох хлопців. Це є великим прикладом наслідування Ісуса Христа, Який умер, спасаючи нас від гріха. До речі, це один із моїх найулюбленіших епізодів. Я можу багато що розказати про цей серіал, але головним є те, що всі жителі мирні. Якби я могла дати назву цьому серіалу, я б його назвала «Долина Мирності». Коли між учнями школи, яку назвали на честь Джека Торентона, зав'язується суперечка, Елізабет — головна героїня, відразу ж вирішує її. За цим прикладом можна побачити, що вона хоче, щоб місто було мирним.

Син Ваня (7 років):

Мені подобається серіал тим, що жителі Долини Надії допомагають одне одному. Джек — головний герой, дуже добрий до всіх, усім допомагає. Навіть побудував з іншими чоловіками нову церкву-школу для навчання дітей і богослужіння у неділю. Джек так любить Елізабет, як Бог любить нас.

На завершення хочу сказати, що в цей час пандемії і карантину кожному з нас потрібна надія — і дорослим, і дітям. Тому цей серіал подарував нам багато приємних хвилин і емоцій, коли ми співпереживали героям і порівнювали їхні тогочасні труднощі з нашими сьогодні. І в радості, і в горі бути разом, мати віру в Бога і надію на те, що життя покращиться, коли ми будемо допомагати одне одному спільно долати труднощі, заступатись одне за одного й навіть жертвувати своїм заради блага ближніх.

Бажаю вам переглянути цей серіал і зробити висновки самостійно, тому що, як каже давня народна приказка: «Краще один раз побачити, ніж 100 разів почути».

Аркадій Сльоза

РУКА НАД ВОГНЕМ

Мойй мамі пішов 93-й рік.

Уже три роки вона не ходить: лежить або сидить. Бачить вона — одним оком, чує — одним вухом, та й сидить — лише якщо підперти. А от читає своїм прооперованим оком — багато і з величезним задоволенням, як колись тато...

Якось я попросила маму поберегти зір. «Не хвилюйся, — сміючись, відповіла вона, — цьому кришталіку лікарі дали гарантію на 500 років». Здається, на старість у мамі посилилось почуття гумору, і вона весело сміється за кожної слушної нагоди.

...Щоранку я підходжу до мамі, коли вона прокидається, і запитую: «Мам, як ти?», і вона незмінно відповідає: «Усе гаразд».

— Ну й хвалько ти, матусю! — жартую у відповідь.

— А хіба погано, що я — хвалько?

— Ні, чудово. Що більше ти хвалишся, то краще!

— Я хвалюся Божими милостями у своєму житті, — пояснює мама. — Я бачу, чую, розумію, можу читати; у мене нічого не болить. У всіх моїх рідних усе більш-менш добре. Це все — милості Господні. Усе моє життя — це Божа милість.

Мамині слова змусили мене замислитися: «Моя мама — у такому становищі — хвалиться Божими милостями, а чому ж я не хвалюся ними? Адже в мене милостей незрівнянно більше. Щоранку, на відміну від неї, я бачу синє небо, дихаю свіжим повітрям, рухаюся, можу щось робити...

І мені дуже захотілося пригадати Божі милості, як співаємо у пісні:

*Милості Господні пригадай,
Сміло йди, надії не втрачай,
Пригадай, Він грішних полюбив,
Дивуватись будеш,
що Він Сам звершив.*

До того ж, рік добігав кінця, а в цей час людям властиво підбивати підсумки...

Однак, тільки-но я почала пригадувати події року, що минав, — як у свідомості запульсувало: «А яке найяскравіше враження було за весь цей рік?» І відразу ж саянула думка: ось воно, найяскравіше пережиття року!

Саме ним я й хочу поділитися з вами.

Це враження справили на мене слова Тимура Расулова (проповідника зі Самари). В одній зі своїх проповідей він висловив таку думку:

«Розбійників по обидва боки від Ісуса Христа тримали на хрестах цвяхи. А Ісуса цвяхи не тримали. Його взагалі нічого не тримало на хресті. Бог Ісус Христос міг — і ті цвяхи, і тих, хто їх забивав, — перетворити на порошок, розкласти на молекули... На хресті Христос тримав Себе Сам».

«Спробуйте потримати руку над вогнем, — сказав Тимур, — ви не зможете. За мить відсмикнете руку. Ваша рука втримається над вогнем, лише якщо її там прив'язати... А Ісуса ніхто не тримав. Він у будь-яку хвилину міг зійти з хреста».

Ось і вся думка...

Але вона мене буквально обпекла! Маючи намір поділитися цією думкою у своєму блозі, я вирішила сфотографувати свою руку над вогнем на підтвердження назви оповідання. Я запалила газ і спробувала потримати руку над вогнем, наводячи на неї об'єктив камери, але не встигла клацнути, як рука відсмикнулася. Намагалася ще кілька разів — результат той самий... Довелося прилаштуватися так, щоб рука була нібито над вогнем, та й то не над газом, а над клаптиком запаленого паперу...

Можливо, якась вольова людина змогла б протримати руку над вогнем довше, ніж я, і встигнути сфотографувати, але, все одно, вона не могла б тримати руку над вогнем довше кількох хвилин. Маючи свободу, вона обов'язково відсмикнула б руку через інстинкт самозбереження...

Тоді мене й вразило це відкриття: якою ж внутрішньою силою треба було володіти, щоб, маючи повну свободу й владу, — не «відсмикнути руки», не припинити своїх пекельних мук! Він же (Христос) — не вигаданий герой, а реальна Людина! І Він добровільно тримав Сам Себе на хресті, терплячи палючий біль і, водночас, благуючи в Отця милості для Своїх убивць! Він же відчував усе так само, як ми, і — не «відсмикнув руки», не зійшов із хреста!

...Мою руку ще трохи пекло після вогню. Ось — рука, ось — вогонь... Добровільно витримати такий біль просто неможливо!

У мене волосся стало дибки...

Цілий день я ходила з цим відкриттям: Він Сам тримав Себе на хресті. Не цвяхи! А Він — Сам!

Обпікала думка: як затерся, заяложився в моїй душі біль Ісуса, якого Він зазнав замість мене!...

Щоб вам не здавався смішним мій «експеримент», — підійть на кухню, по-

тримайте руку над вогнем і, коли відсмикнете її, — саме тієї миті — подумайте про Ісуса, Який не зійшов із хреста. Запевняю вас, ви по-новому відчуете вдячність до Нього. Вдячність — за все. Тому що все в нашому житті — це, виявляється, Його велика милість, — результат Його неймовірної мужності й терпіння!

Інакше, ми всі давно вже були б у пеклі, при першій же нашій грубій витівці... Та що там — витівці, — при першому недоброму слові!

Адже Божа умова: «будьте святі» і Його попередження: «заплата за гріх — смерть» — не залишили б нам жодних шансів без Спасителя.

Яке щастя, що Він не «відсмикнув руки» — не зійшов із хреста, маючи повну свободу й владу зробити це!

Схоже, моя старенька немічна мама має рацію: «Усе моє життя — це Божа милість».

«Всі Господні стежки — милосердя та правда» (Пс. 24:10).

«Дякуйте Господу, добрий бо Він, бо навіки Його милосердя!» (1 Хр. 16:34).

Рясних Божих милостей і благословень усім, хто читав ці рядки!

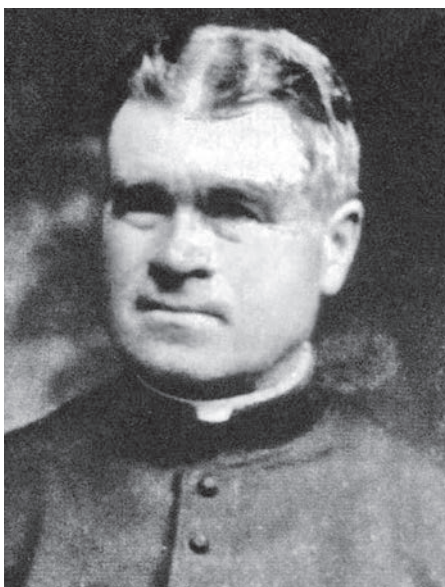
Людмила Орленко

НОМЕР 8986

*Спогадуйте наставників ваших, що вам говорили Слово Боже;
і, дивлячися на кінець їхнього життя, переймайте їхню віру.
Євр. 13:7*

Минуло вже майже 30 років, як розпався Радянський Союз — величезна тоталітарна держава, яка трималася купи завдяки жорстокій комуністичній диктатурі. За словами її першого очільника, Володимира Леніна, «диктатура — це нічим не обмежена, жодними законами, жодними правилами не зв'язана влада, що безпосередньо спирається на насильство». Ця влада безжалюбно знищувала все й усіх, хто стояв на її шляху, при цьому переконуючи весь світ, що будує світле майбутнє для своїх громадян. Однак, як і будь-яке зло, проіснувала вона не більше, ніж їй було дозволено. І зараз, коли відкрилися секретні архіви, усе таємне й приховане стало явним. Поряд із жахливими злочинами системи й окремих її представників, одна за одною оприлюднюються героїчні сторінки нашої стражденної історії, стають відомими імена мужніх і непохитних поборників правди, свободи, віри.

Серед них галицький священник отець Іван Кипріян, усе життя, а також трагічна смерть якого є прикладом служіння Богові й людям. Саме глибока віра в Бога й бажання жити за прикладом Ісуса Христа рухали Іваном Кипріяном, коли він після навчання в Перемишльській і Львівській духовних семінаріях прийняв духовний сан і став священником Української греко-католицької церкви, а, здобувши хорошу музичну освіту, писав духовну музику для прославлення Бога й диригував церковними хорами; коли, залишивши свою спокійну парохію в містечку Немирові Рава-Руського повіту, став польовим духівником (капеланом) Української Галицької армії, організованої на заклик уряду Західно-Української Народної Республіки і з нею пройшов весь її героїчний і трагічний шлях. Слово Божим наставляючи й підтримуючи галицьких юнаків; коли в грудні 1919 року під час великої епідемії тифу опікувався хворими, щоденно відвідуючи тифозні бараки й наражаючись на небезпеку зараження; коли дбав про свою велику сім'ю й оплакував передчасну смерть сина Віктора, якого 1920 року розстріляли більшовики; коли, бажаючи присвятити себе справі відбудови та соборності України, вирушив

Іван Кипріян

на капеланську службу на схід України; і коли, заарештований чекістами 1921 року, у таборах ГУЛАГу пережив голод, хвороби та фізичне катування, але до кінця, до останнього подиху залишився людиною і християнином.

Про це свідчать деякі історичні документи, а також спогади його побратимів, зокрема о. Кухарика, який чудом вижив і повернувся з таборів смерті. Ось що він пише в книзі «Пам'яті о. Івана Кипріяна»: «Він був одним із наших праведників, хоч був брудний, обдертий і знаний як «номер 8986»... Уся його історія пов'язана з понурою трагедією концентраційних таборів на далекому Сибірі, де голод, тортури, муки й жах, здається, намагаються затемнити навіть самі зорі на морознім сибірським небі, де вечір не приносить ні відпочинку змученому тілу, ні спокою серцю, ні навіть маленької надії на краще завтра у цій темряві невідьничества» [1, с.13].

Більшовицька система нищення людей не жаліла навіть найменших дітей. У бараці А-332 для зовсім немічних, себто таких, із котрих уже не можна було витиснути ніякої користі для «соціалістичного будівництва», де перебував о. Іван Кипріян, утримували також 70 діточок, які мали нещастя народитися в таборі й ставали його в'язнями від народження до 5-річного віку. Це були табірні діти «ворогів на-

роду», чий батьки були знищені. Після 5-річного віку дітей кудись вивозили — вочевидь, у дитбудинки чи колонії для дітей політв'язнів. До п'ятирічного віку, як свідчать очевидці, мало хто з цих маленьких мучеників доживав, бо ці нещасні дітлахи отримували лише залишки їжі, що лишалася після роздачі харчів дорослим в'язням. Обдерті, у лахмітті, діти переставали бути дітьми, а хвороби і голод косили їх десятками. Були в бараці й божевільні, й спаралізовані діточки, й покриті струпами та відкритими ранами, такими, які ніколи не гоїлися. Єдиною «нянькою» й опікуном цій малечі був отець Іван. Він озивався до них ласкавим словом, брав на руки, пригортав до грудей, розповідав їм біблійні історії, учив молитися. Священник випрошував для них їжу в дорослих в'язнів, носив помираючим дітям теплу воду, шукав будь-яке лахміття аби зігріти найменших, котрі ледве навчилися говорити. Тільки він один був при смерті отих нещасних, закривав їм очі й виносив тіла, аби поховати. І ні жахи війни, ні жахи табірної дійсності не вибавили отця людяності, не очерствіло його серце — він часто гірко ридав при печальній церемонії, далекій від нормального обряду поховання.

Сам о. Іван майже нічого не їв, бо свою частку віддавав дітям. Згадує отець Кухарик: «Його лице було синє і жовте. Жовте там, де видніла потріскана шкіра, а синє, де потріскали жили й починалося запалення. Ніс, зламаний ударом, був також синій, ніби чорний. На підборідді виднілися рани, що ніколи не гоїлися. Його очі казали всім, що то була людина, повна любові не тільки до приятелів, але й до своїх ворогів» [1, с. 13].

Усі дорослі в'язні глибоко поважали отця Івана Кипріяна й допомагали оберегати дітей. У бараці всі знали закон, що час від часу з бараків забирали тих в'язнів, яких треба було знищити. Забирали й дітей. Із розповідей свідків тих жахливих подій, можна було довідатися, що виводили приречених із бараку десь увечері, до відбою, а розстрілювали перед світанком, бо, як свідчили очевидці, існувала на території табору якась будка чи огорожа без даху (у спогадах в'язнів вона зветься «кліткою»), куди зачиняли смертників перед роз-

Вітраж у храмі смт Козова Тернопільської обл.

стрілом. Будка ця була в полі зору вартових на вежах, і підійти до неї було неможливо. Тому отець Іван Кипріянін зі своїм другом-полковником Калядінін прорили підземний хід, крізь який священник проповзав до приречених, щоб дати їм останнє благословення.

Одного разу отцеві Іванові таємно повідомили, що енкаведисти забрали 20 хворих, остаточно ослаблених дітей на розстріл і закрили їх у «клітці». Нещасні діти голосно плакали і кликали отця Івана, та садисти не звертали на це ніякої уваги. Невдовзі почалася жахлива хуртовина.

Згадує о. Кухарик: «Страшна сніговія лютувала надворі. Здається, нема нічого страшнішого, як сибірська заметіль, курява, її названо пургою. Тоді нема заходу, сходу, півдня або півночі, але тільки розгуканий вітер і сніг. Вовки гинуть у ній, а пси не можуть занюхати найсвіжішого сліду» [1, с. 14].

У таку «розгурхану» ніч діти (згадаймо — до 5 років!) залишилися просто неба самі, безпорадні.

Отець Іван Кипріянін постановив піти до лазу. Він приготував для голодних дітей ласощі — у жменях ніс янголяток із цукру (вочевидь, події розгорталися в період різдвяних свят). Допоміг вірний полковник Калядінін. Ступаючи в хід, отець Іван спершу схилився на коліна для молитви. Він знав, що назад не повернеться. Обернувшись востаннє, мовив неголосно: «Мир всім!» — і коли полковник погасив жарівку, зник у лазі.

«Заметіль тривала чотири дні і розстріл відложено на пізніше. Чотири дні ніхто не підступав до загорожі смертників. Як метелиця скінчилася, то сторожа побачила в клітці замерзле тіло отця Івана Кипріяніна, обліплене задубілими дитячими трупиками. Ручку одного з хлопчиків отець тримав у своїй задубілій долоні, а поміж їхніх рук був затиснутий цукровий ангелик» [1, с. 15].

«Кажуть, як істинний українець отець Іван дуже любив білу одежу, яка традиційно супроводжує українця в найурочистіші хвилини життя: до при-

частя, на сівбу та зажинки, на свято, до шлюбу й на смерть — в останню Божу дорогу. Отець Кипріянін скінчив свій земний шлях у брудному, смердючому лахмітті, серед таких же брудних, обдертих малят. І лише люта сибірська зима виявилася «милосердною», і мовби вдовольнивши тугу великого серця за білизною та чистотою, покрила мучеників чистим-пречистим, неторкнuto білим саваном» [2, с. 5].

«Світильником християнського благочестя для вірних Церкви» назвав отця Івана Кипріяніна дослідник його спадку Олег Жаровський [9, с. 194]. Із цим важко не погодитися, бо хоча ми не знаємо, які були останні слова отця Кипріяніна, однак знаємо, що його серце було переповнене Христовою любов'ю.

«Поправді кажу вам: що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, — те Мені ви вчинили» (Мт. 25:40).

Матеріал підготувала
Надія Доля

Джерела

1. О. К. Кухарик. Пам'яті о. Івана Кипріяніна // *Голос Христа Чоловіколюбця, Канада*, 1958, № 9. — С. 13–15.
2. Могильницька Галина. В'язень № 8986 // *Нація і держава*, № 33, 7 жовтня 2008 р. — С. 5.
3. Калинець Ігор. Як написати казку [Електронний ресурс] // *Промови лауреатів премії Фундації Антоновичів / Ігор Калинець*. — Режим доступу: http://www.ji-magazine.lviv.ua/Promovy_laureativ_premii_Antonovychiv/Kalynets.htm
4. О. Іван Лебедович. Польові духівники УГА. — Вінніпег, 1963. — 84 с.
5. Федик Ігор. «Українські патріоти: синтез духу і чину». — Львів, 1998. — 138 с.
6. Околітенко Наталя. Кому близький закон жертвовності // *Жінка*, 2013, № 1. — С. 6–7.
7. Отець Іван Кипріянін та його рід // *Патріарх*, № 9, 1998 р., Нью-Йорк. — С. 11–13.
8. Кипріянін Мирон. Отець Іван Кипріянін, священник, диригент, композитор, автор музичних підручників. — Львів, 2012. — 59 с.
9. Жаровський Олег. Життя та діяльність отця Івана Кипріяніна // *Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавства*. — Випуск 2. — Львів, 2002. — С. 192–211.

Видавництво «Левит» готує до друку нову книгу американських авторів Гленди Фай Метс і Джоеля Р. Бікі «Герої-пуритани». Книга містить стислий огляд пуританства й короткі, але змістовні й захопливі біографії понад двадцяти основних пуританських лідерів. Вони надихають нас іти вперед через випробування і страждання. Вони допомагають нам бути радісними і вдячними за все, що Бог зробив. Та найбільше вони спонукують нас зосереджувати свій погляд на Єдиному Героєві, нашому вірному Господі й Спасителеві.

Розкішно ілюстрована книга призначена для молодших школярів і підлітків. Запитання наприкінці кожного розділу роблять її ідеальним ресурсом для християнських шкіл і родин на домашньому навчанні.

Пропонуємо вашій увазі один із розділів книги, присвячений Томасу Гудвіну (1600–1680).

ПЕРЕПОВНЕНИЙ БОЖОЮ ЛЮБОВ'Ю

Томас Гудвін усміхнувся й згорнув книгу, яку читав наодинці в кімнаті Коледжу Христа в Кембриджі. Перечитування «Настанов у християнській вірі» Жана Кальвіна неабияк допомагало підготуватися до таїнства причастя. Як приємно думати про Божу любов до всіх грішників і смерть Христа заради них!

Юний Томас підвівся й, потягуючись, випростався. Він добре підготувався до своєї другої участі в причасті. Він навіть ходив послухати проповідь доктора Сіббса. Студенти-пуритани завжди відвідували його лекції й здавалися дуже впевненими у своєму спасінні. Він бажав також відчувати цю неохитну впевненість.

Томас вдивлявся в стіну, пригадуючи, як іще малим він плакав через свої гріхи й відчував величезну любов до Бога. Ці почуття таки щось означали. Беручи вперше участь у хлібопереломленні, під час співу 103-го Псалма його переповнювали радість і спокій. Томас поставив книгу на полицю, стиха наспівуючи: «Благослови, душе моя, Господа, і все нутро моє святе Ймення Його!» Це, друге в його житті, причастя безумовно буде ще кращим.

Коли настав день таїнства, Томас прийшов до каплиці разом з іншими студентами, які були на голову вищі від нього. Він вступив у коледж на рік молодшим, ніж більшість, і тому був найменшим хлопцем у всьому університеті.

Тієї миті, коли він уже ось-ось мав узяти хліб і вино, хтось поплескав його по плечу. Він здивовано обернувся. Старший студент нахилився й прошепотів йому на вухо:

— Ти маєш вийти. Твій викладач каже, що ти надто малий, щоб брати участь у причасті.

Червоний від сорому, Томас вийшов на очак у всіх присутніх. На твердих ногах і з палким серцем він вирушив назад до своєї кімнати. Ніколи біль-

Томас Гудвін

ше він не піде слухати проповіді доктора Сіббса! Яка користь із вивчення богослов'я? Навіщо взагалі перейматися молитвами?

Тривалий час Томас не молився. Він уникав пуританських проповідників і студентів. Він потоваришував із хлопцями, які вірили, що Божа благодать може як прийти в людське життя, так і покинути його. Зрештою, здавалося, саме це й трапилося з ним. Він із друзями захоплювалися доктором Сен Хоузом, чиї малодуховні проповіді демонстрували більше його дотепність і знання. Томас вирішив навчитися говорити, як він.

Томас Гудвін міг думати, що залишив пуританство, але Бог точно не залишив Томаса. Протягом кількох наступних років Святий Дух поступово працював із його серцем.

Гудвін часом мав глибокі переживання щодо Бога. Одного разу він почув проповідь, яка настільки торкнулася його, що після неї він не зміг осідлати

свого коня. Він стояв поруч із ним хвилин із п'ять, горюючи через свої гріхи й ридуючи, встромивши обличчя в гриву коня. Іншого разу він із друзями вирушили на прогулянку. Почувши по дорозі похоронний дзвін, друзі переконали його відвідати з ними службу. Тоді Гудвін найменше хотів слухати проповідь, однак усе ж неохоче погодився на їхню забаганку. Священник наголосив, що саме «сьогодні» настав день повірити в Христа. Здавалося, він говорив прямо-місінко до серця Гудвіна, і його слова глибоко торкалися його.

Він повернувся до одного зі своїх товаришів і сказав:

— Я сподіваюся, що ця проповідь змінюватиме і вдосконалюватиме мене, допоки я живу.

Не піддавшись на прохання друзів іти на вечірку, він писав: «Мені здалося, що я переможений могутньою силою».

Однак ці рідкісні почуття й думки не були відображенням зміненого серця. Ще сім довгих років він займався самоаналізом і шукав слідів благодаті у своїх учинках. Лише після того, як один мудрий чоловік порадив йому дивитися не на себе, а на Ісуса, Гудвін нарешті відчув цілковиту впевненість у благодаті, якої так прагнув. Він більше не покладався на себе, а почав довіряти Христові і Його завершеній справі спасіння.

Стиль проповіді Гудвіна змінився. Замість того щоб намагатися вразити людей своєю дотепністю чи налякати їх їхніми гріхами, він зосередився на любові й благодаті Божій. Він дослухався до поради, яку йому одного разу дав доктор Сіббс: «Юначе, якщо хочеш робити добро, проповідуй благодать Господа в Христі Ісусі».

Гудвін став лектором у Коледжі Трініті, отримав богословський ступінь, а згодом став вікарієм Трініті. Проте його пуританська переконаність не сховалася від погляду єпископа Лода, який тиснув на нього, бажаючи,

Вестмінстерське абатство

щоб він подав у відставку. Він написав, що «радо розлучився» з усім, бо Христос дав йому «втіху і радість Його любові». З Божого провидіння на його місце було призначено доктора Сіббса.

Гудвін переїхав до Лондона й проповідував у громаді інDEPENDENTІВ¹. Він вів жваве листування з інDEPENDЕНТАМИ в Нідерландах і Новій Англії. 1638 року він одружився з Елізабет Прескотт. Через рік Гудвін отримав погрозу арешту за проповіді, тому втік до Нідерландів. Там він став пастором у громаді англійських сімей і залагодив непорозуміння між іншими англійськими проповідниками.

Коли Довгий парламент запросив пуритан-вигнанців повернутися, Гудвін прибув до Лондона, де створив церкву. Освічений і впливовий проповідник, він часто отримував запрошення проповідувати перед парламентом, а також його було прийнято в члени Вестмінстерської асамблеї. Він став лідером п'ятірки «братів-диссентерів» і автором більшості їхніх документів. Ці служителі практикували інDEPENDЕНТСЬКУ форму церковного правління в Нідерландах, віддаючи їй перевагу над пресвітеріанською формою, яку пропонувала більшість делегатів. Уважають, що Гудвін написав п'ятнадцять томів нотаток з асамблеї, хоча донині збереглося лише три.

Коли робота Вестмінстерської асамблеї добігала кінця, Гудвін міркував про те, що робити далі. Джон Коттон переконував його приєднатися до пу-

ритан у Новій Англії. Друзі й члени Гудвінової громади благали його не їхати. До того часу, як він вирішив нарешті лишитися в Лондоні, його книги вже було завантажено на корабель.

Олівер Кромвель, ставши правителем Англії, зробив інDEPENDЕНТСТВО офіційною релігією. Кромвель запросив Гудвіна стати одним із його капеланів і проповідником в Оксфорді. Невдовзі парламент призначив Гудвіна президентом Коледжу Магдалени. Його найбільшим прагненням була підготовка благочестивих юнаків для служіння, тому він невтомно й радо докладав до цієї справи всіх зусиль.

Його дружина Елізабет померла, залишивши його з маленькою донечкою, яку теж назвали Елізабет. Через два роки він одружився з Мері Гаммонд, молодою жінкою, яка стала доброю дружиною і матір'ю. Вони з Мері мали двох дочок, які померли ще немовлятами, і двох синів, які досягли дорослого віку. Один із них загинув під час подорожі морем, а інший став служителем, який зрештою замінив свого батька в громаді.

В Оксфорді Гудвін працював разом із Джоном Оуеном. Вони почергово проповідували в неділю й проводили багато часу, вивчаючи зі студентами Боже Слово. Згодом видавець Гудвіна назве їх «живими мандрівними Бібліями».

Оуен був відомий своїм яскравим одягом і високими черевиками, а Гудвін знали через його незвичайні капелюхи. Інколи він навіть надягав кілька головних уборів відразу, чим заслужив прізвисько «доктор Дев'ять Капелюхів».

В Оксфорді Гудвін заснував громаду інDEPENDENTІВ. Оуен поділяв погляди Гудвіна й допоміг йому скласти Савойську декларацію. Цей документ здебільшого повторював реформовану теологію Вестмінстерської асамблеї, редаговану характерними інDEPENDЕНТАМИ ідеями й пріоритетами.

Після того як за короля Карла II відновилася монархія, Гудвін утратив посаду в Оксфорді й разом із численними членами своєї громади переїхав у Лондон.

У Лондоні 1665 року розгорілася епідемія чуми, забравши життя 70 тисяч жителів. Тоді як король зі своїм двором покинули місто, Гудвін з іншими пасторами-пуританами залишилися служити стражденим. Менше ніж через рік після того, як ущухла епідемія, місто охопило полум'я, яке знищило понад 13 тисяч будинків і майже 90 церковних приміщень.

Коли лютий вогонь, ревучи, наблизився до будинку Гудвіна, він спакував більшу частину своїх дорожніх речей

книг і перевіз їх до помешкання свого друга далеко від пожежі.

Однак вітер змінився. Дім Гудвіна вцілів, а житло його друга згоріло дощенту разом із коробками книг.

Ця велика втрата надихнула його написати книгу на основі 5-го розділу Послання Якова — про терпіння під час неочікуваних і складних випробувань. Ще двадцять років Гудвін продовжував проповідувати й писати, видаючи книги з винятковою біблійною мудрістю, написані в теплому побожному тоні. Їх часто перевидавали, і зараз вони доступні читачеві у двадцяти томах.

У віці вісімдесяти років він захворів на гарячку й зустрів смерть, будучи переконаним у благодаті Божій більше, ніж бажав того в юності.

«Я ніколи не міг би й уявити, що в цей час матиму стільки віри», — сказав він. Томас говорив про те, що наша праведність насправді не наша, але Божа, яка дається по вірі «у Христа Ісуса, який полюбив мене і віддав Себе за мене. Христос не міг полюбити мене ще більше. Я поглинутий Богом... і тепер я назавжди буду з Ним».

Гудвін помер 23 лютого 1679 року й був похований у Банхілл-Філдс у Лондоні. Довгий напис латиною на його надгробку прославляє його як чоловіка, що знав Біблію краще за будь-кого іншого, який був наділений як багатою уявою, так і здоровим глуздом, який міг заспокоїти схвильоване сумління й прояснити збентежений розум. Напис возвеличував його знання, мудрість і красномовство і називав його «справжнім християнським пастором».

Томас Гудвін почав свою університетську освіту низеньким хлопцем, який боровся з невпевненістю. Проте він завершив своє життя пастором і теологом високого рангу, твердо впевненим у своєму спасінні в Христі. Його колишню зосередженість на собі поглинула велика Божа любов.

Велика пожежа в Лондоні, 1666 рік

З питань придбання книги Гленди Фай Метс і Джоеля Р. Бікі «Герої-пуритани» та іншої християнської літератури звертайтеся на сайт видавництва «Левит» — levitbooks.com/ua/ukrainian/

¹ Індепенденти (англ. independents, букв. — незалежні) — прихильники однієї з течій пуритан у Великобританії й деяких інших країнах. Вирізнялися радикальними поглядами, виступали за повне самоврядування кожної громади віруючих (конгрегації); відкидали будь-яку церковну організацію, що бере свій початок у державі.

Християни можуть змінити контент викладання у виші

28 травня 2020 року в день Вознесіння Господнього відбулася онлайн-конференція «Вчений-християнин: між Церквою та університетом»

Близько 30 учасників долучилися до проєкту Асоціації вчених-християн

Микола Романюк, старший пастор Ірпінської Біблійної Церкви, засновник християнської гімназії та один зі співорганізаторів конференції, у своїй промові наголосив, що християнський богослов і реформатор Мартін Лютер теж був ученим, він мав сміливість говорити в університетській системі Слово Боже.

Науковці з державних та приватних університетів ділились викликами та можливостями вченого-християнина захищати інтереси людей із християнським світоглядом.

Виклики для вченого-християнина

1. Атеїстичне підґрунтя української науки та освіти.
2. Корупція під час захисту дисертації.
3. Низький рівень оплати праці вченого.
4. Гендерна ідеологія в науці та освіті, яка руйнує родини вчених та студентів: більше половини вчених не мають дітей.
5. Низький рівень свободи слова вченого в академічному середовищі.

Як вченим християнам впливати на духовне просвітництво в університеті?

1. «Молитовні сніданки», групи дослідження Біблії для вчених і студентів.
2. Взаємодія християн в університеті: вчені, студенти, духовні лідери, бізнесмени, журналісти, політики, університетські церкви.
3. Розвиток науки на основі християнського світогляду: дисертації, наукові статті, книги, конференції, круглі столи.
4. Організація відкритих лекцій запрошених бізнесменів, депутатів, артистів із кола християн.
5. Вплив на освіту: викладання нових предметів, написання підручників християнами, запис онлайн-уроків.

6. Взаємодія з вченими-християнами на рівні міста, країни, Європи, світу.

7. Наукова журналістика: співпраця зі ЗМІ.

Андрій Корнійчук, пастор Рівненської церкви ЄХБ та засновник християнської школи «Світогляд», ділився досвідом у доповіді «Пасторська опіка вчених». Він констатував, що не всі пастори розуміють духовні потреби вчених та учителів, іноді негативно сприймають педагогів, за звичкою з часів СРСР, як тих, хто співпрацював свого часу з КДБ. Оскільки за часів безбожжя християн не допускали на викладацькі професії, то сформувався негативний образ учителів. Наразі варто це переосмислити та розбудовувати духовну підтримку тих, хто на передовій у благовісті серед студентів та викладачів. Роботу вчених варто сприймати як місію Церкви.

«Чому голос християн мають почути політики» — з такою доповіддю виступив Ростислав Процюк, заступник декана у Львівському медичному університеті.

«Чи можливий в Україні західний досвід університетської церкви?» З приводу цього питання давав відпо-

відь наш співвітчизник, українець, що працює в ЄС директором Європейської місії «Музика в світовій культурі» Сергій Білокінь. Він свідчив про ефективні практики утворення церков у студентських містечках, які вже почали навіть впливати на контент викладання в університеті. Так, студенти-християни, об'єднавшись, висловлюють своє право почути від лекторів не лише атеїстичні погляди в конкретному предметі, але й позиції християн.

«Чи є місце для Христа в університеті?» — Михайло Черенков, доктор філософських наук, професор Українського Католицького Університету, підсумовував, що Христос давно є в університеті, тому християнам варто посилити служіння в університетах.

Подальші плани

1. Учені-християни погодилися співпрацювати надалі.
2. Заплановано наступну міждисциплінарну онлайн-конференцію «Феномен аморальної більшості: як подолати?»
3. Заплановано онлайн-конференцію «Виклики і можливості онлайн-освіти для християн».

Ольга Романенко

Як організувати молитовний сніданок учених і учителів у себе в місті?

1. Найперше молитва. Попросіть Господа про Його ведіння в цій важливій справі. Молитва і піст особливо ефективні, особисті та разом з іншими християнами.
2. Складіть список колег в університеті та знайомих. Подумайте, хто з них відкритий до вивчення Біблії. Моліться за цих людей весь час.
3. Знайдіть цікавого гостя чи експерта, який поділиться цікавим досвідом або науковими фактами про книги Біблії. Цікавим є вивчення книг Біблії підряд для невоцерковлених людей. Також на початку зустрічі можна планувати обговорення поточних справ, заповідей блаженства чи поточних свят.
4. Зробіть гарне запрошення. Надішліть колегам у ФБ в приват, в месенджері, зателефонуйте. Розкажіть про проєкт. Для вчених є цікавим те, що це практика найбільш успішних країн світу. Вона вже є поширена в київських університетах. (Див. <https://slovovchitelyu.org/rubrik/podiyi/pershuj-molytovnyj-snidanok/>; <http://kkibp.edu.ua/uk/novini/1861-molytovnyi-snidanok-v-kkibp>)
5. Запросіть вчених християн та невоцерковлених вчених, представте кожного, організуйте цікаву дискусію.
6. Підтримуйте відносити протягом тижня, співпрацюйте разом в наукових проєктах.
7. Зробіть групу в месенджері, діліться цитатами з Біблії та цікавими статтями, молитовними потребами. Якщо зустрічі проходять в Zoom, можна записати і згодом поділитися окремими матеріалами для тих, хто пропустив. Формуйте спільноту викладачів християн Вашого міста!

Асоціація вчених-християн

Чи є місце для Христа в університеті?

Одразу маю зізнатися, що мені не дуже подобаються формулювання на кшталт «Христос і коронавірус» чи «Христос і університет». Чому? Тому що і коронавірус, і університет знаходяться у площині нашої людської й християнської відповідальності. І було б дещо наївно закривати Христом зони чи дірки нашої відповідальності чи безвідповідальності.

Водночас ми маємо віддати Христові належне — честь і славу як Господарю всього. Але велич нашого Господа має узгоджуватися з нашою скромністю Божих слуг: «Ми нікчемні раби, бо зробили лиш те, що повинні зробити були!» (Лк. 17:10). Отже, Бог може все. А що можемо ми, що мусимо ми робити як Божі слуги у просторі всередині/навколо університету?

Ми не можемо «принести» Христа в університет, бо Він уже там

Ми не можемо знайти місце для Христа в університеті, бо Він є Господарем Усесвіту, зокрема університету. «Місце» — це замало для Бога.

Питання в іншому — як ми можемо знайти своє місце і свою роль у тому, щоб влада, істина, краса і любов Ісуса стали явними в університеті і через університет?

Про все це хочу запропонувати лише дві тези — першу про Бога, а другу про культуру дискусій про Бога.

Теза перша. Університет називають храмом науки

Можна обурюватись, що це ідолопоклонство. А можна погодитись з цією логікою, тільки додати, що це храм науки про Бога — про Творця та Його творіння. Я за друге. Хай університет буде храмом, в якому ми будемо служити Богові нашим розумом, пізнавати й переживати Його.

Університет — це простір радикального відкритого мислення, в якому ми зустрічаємось із Богом у різноманітті Його проявів. Я маю сміливість сказати, що в університеті ми можемо знайти не тільки Христа, але повноту Божої присутності у світі — Божественну Трійцю.

Бог Отець є доступним для всіх, хто читає світ як книгу загального природного одкровення, хто здатен бачити гармонію Всесвіту, красу творіння. Усяка неангажована наука про творіння

неминуче вказує на Творця, або ставить питання про можливість чи необхідність Його існування.

Христос є присутнім через Своє тіло, через Церкву, через її представників, через учених-християн, через допитливих студентів та добрих викладачів, які втілюють Божу любов у дослідженнях, навчанні та викладанні. Якщо вони люблять Бога всім розумінням, то Христос буде посеред них. Це дасть їм силу бути кращими фахівцями у своїй справі, бути свідками чи апологетами Бога, бути носіями чи навіть проповідниками християнського світогляду.

В університеті ми зустрічаємось зі Святим Духом, Духом свободи й творчості, натхнення й одкровення. Це не Дух системи чи інституції, це Дух, що спонукає нас виходити за межі, ставити складні питання, уявляти немислиме, вірити, щоби знати.

Чи здатні ми думати про університет як про місце для Трійці? Чи не є наша присутність в університеті такою, що Божій Трійці стає тісно? Чи не компрометуємо ми Бога своєю обмеженістю, нездоровою ревністю, поверховістю, легковажністю?

Теза друга. Університет створює можливість справжніх дискусій

Християнським інтелектуалам дуже потрібне місце для дискусій — серйозних, чесних, відповідальних. І тут без університету не обійтись. Церква має опікуватися університетом не тільки заради просвіти чи євангелізації. За допомогою університету Церква вчиться любити Бога розумінням, розвивати свій розум і служити ним.

Університет — це той інтелектуальний ресурс, той інструментарій, який має бути освячений заради того, щоб служити Церкві, осмисленню її віровчення, позицій, історії, традицій.

Як ми знаємо, європейська Реформація почалася з університетів, з того, що в університеті почалося обговорення болючих церковно-суспільних питань. Сьогодні самі університети потребують реформації. А хіба церкви її не потребують? Тож чому би не поновити цей досвід живих, гострих, чесних, глибоких дискусій?

Можливо саме християни-інтелектуали зможуть повернути сучасним університетам серйозність, глибину,

відповідальність мислення, щоби через університетську освіту та науку вплинути на церковну і масову культуру. Без університету не буде богословської рефлексії церковних і суспільних питань, без університету не буде й семінарії, без університету Церква перетворюється на секту.

Справжні дискусії про вічні питання можливі лише у спільному просторі між Церквою та університетом, коли дві сторони залишаються різними, але фокусуються на спільних «великих», «вічних» питаннях.

З різних причин Церква не може дозволити якісні інтелектуальні дискусії у своєму внутрішньому просторі. Інше покликання, інші жанри. До того ж церквам бракує власних ресурсів і відповідної атмосфери, сучасна споживацька культура вимагає більш легких форматів. Але люди Церкви можуть дискутувати в університеті — і про віру Церкви, і про невіру звичайних людей. Настав час повернути вічні питання у наші дискусії. Університет, як і Церква, — це про серйозні питання, які вимагають інтелектуальної й духовної висоти.

Отже, університет потрібен для Церкви, щоб її вірні могли вклонятися розумом у цьому храмі, пізнавати Творця, досліджувати творіння, любити Бога всім розумінням, розвивати інтелектуальну християнську культуру, дискутувати й свідчити. Усе це є можливим лише у спільному просторі між Церквою та університетом. Він є спільний не за нашим бажанням, не тому що хтось із нас бажає інтегрувати несумісне, поєднати Єрусалим та Афіни. Він є спільним, тому що наш Бог є Господарем усього, Він поєднує Собою Єрусалим і Афіни, Рим і Київ, Церкву і університет, будуючи Своє Царство в усіх сферах і навчаючи нас любити «всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою» (Мт. 22:37).

Михайло Черенков, д. філ. н., професор Українського Католицького Університету

Платформа «ЦІННОСТІ» об'єднує християн

Лабораторія християнської етики психології та педагогіки при НаУ «Острозька академія» під керівництвом д. п. н. проф. Василя Жуковського започаткувала влітку 2020 року онлайн-спілкування на науково-просвітницькій платформі «Цінності». Відеозустрічі колег-освітян, священнослужителів, директорів шкіл, науковців, активістів, зацікавлених проблемами духовно-морального виховання, відбуваються щопонеділка та щочетверга о 18.00 через програму GoogleMeet.

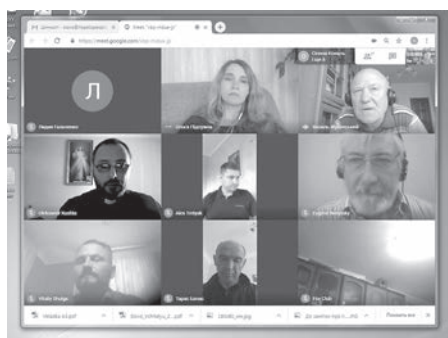
Так 18 червня слухали та обговорювали лекцію к. б. н., винахідника, доц. каф. екології Інституту екологічної економіки і менеджменту Національного лісотехнічного університету України (м. Львів) Вікторії Оліферчук на тему: «Дарвін і новий світовий порядок». Матеріал, викладений доповідачкою вразив прикладним характером і демонстрацією того, як природничі знання викладаються в загальноосвітній школі та який їхній вплив на формування світогляду й самоусвідомлення особистості. Одна з наступних лекцій пані Вікторії, на тему «Проблеми сучасної молоді у світлі Біблії», викликала не лише підвищений інтерес, але й жваву дискусію стосовно питань виховання.

Онлайн-зустріч 24 червня, про яку хочемо розповісти докладніше, була присвячена обговоренню стану, проблем та перспектив викладання предметів духовно-морального спрямування у вітчизняних закладах освіти. Упродовж двогодинного обміну думками виступили представники Дніпропетровської, Донецької, Закарпатської, Івано-Франківської, Рівненської, Херсонської, Хмельницької обл. та м. Київ.

Усі учасники відзначили загальноукраїнську тенденцію до зменшення кількості шкіл, у яких учні можуть вивчати предмети духовно-морального спрямування. Попри задекларовану автономію шкіл Новою Українською Школою (НУШ) передбачається на варіативну складову навчального плану всього одну годину (!), тому вибір перед дирекцією шкіл стоїть невеликий. Державна стратегія національно-патріотичного виховання (2020–2025) реалізується не через міністерство освіти, а через управління у справах сім'ї та молоді та масових заходів національно-патріотичного виховання. Освітяни відзначили, що для втілення

цієї стратегії в Україні бракує системної роботи з боку МОН України та міністерства культури, а також відсутні чіткі вказівки щодо впровадження саме курсів духовно-морального виховання, які, власне, служать меті національно-патріотичного виховання. Це негативно відображається на їх викладанні на місцевому рівні.

До цього часу проводилася роз'яснювальна робота з методистами місцевих управлінь освіти щодо змісту та мети предметів духовно-морального спрямування. Тепер рішення про викладання в школах християнської етики перебуває в компетенції голів ОТГ. Спостерігається низька активність батьків. Було розформовано комісію при МОН, яка займалася ухваленням програм та підручників із дисциплін духовно-морального спрямування. Це також послабило позиції цих предметів у школах. Наприклад, на Донеччині у

2018 році викладанням християнської етики було охоплено 20 % шкіл, а в 2020 році їх кількість скоротилася до 15 %.

Представники Івано-Франківської, Львівської та Закарпатської областей-флагманів впровадження предметів духовно-морального спрямування зауважили про важливість присутності й роз'яснювальної роботи на засіданнях міських та обласних рад, а також розповіли про досвід написання листів від інтелігенції та свідомих громадян до представників місцевої влади. Такі листи мають бути грамотно укладені як офіційні звернення громадян, а також у них не варто піднімати широкого кола різнопланових питань, натомість вони повинні містити якусь одну конкретну вимогу.

У контексті звернень громадян була озвучена низка законопроектів, які цього літа вносяться на розгляд Верховної Ради. Усі вони мають сумнівні пункти,

які можуть у майбутньому призвести до значного обмеження прав громадян на свободу віросповідання й вільне висловлювання своєї позиції. Наймасштабнішим із рішень, яке чекає ухвалення, є ратифікація Україною Стамбульської конвенції. Учасники зустрічі наголосили, що християнам треба постійно цікавитися політичним життям країни, відстежувати подібні кроки влади й активно висловлювати свою громадянську позицію. Також треба користуватися такими засобами впливу, як звернення громадян до своїх депутатів у Верховній Раді, та контролювати, як депутати представляють інтереси своїх виборців. Також громадяни можуть спрямовувати свої побажання й звернення головам комітетів ВР, створювати та підтримувати петиції, ділитися інформацією про це в соцмережах.

Член громадської ради при Рівненській ОДА, учитель християнської етики Наталія Рубанчик висловила позицію багатьох: «Соціально-економічні негаразди останніх років можуть здолати лише громадяни-патріоти, очищені духом, оскільки саме із забруднення душ нечистими помислами, словами та справами виникла руїна в економіці, фінансах та інших сферах нашого життя. Прогресивні реформи можуть працювати завдяки духовно-інтелектуальним зусиллям людей з християнським мораллю боротьби за добро, проти зла. Мораль і релігія як дві форми суспільної свідомості мають тісний взаємозв'язок через моральний ідеал — носій ідейних норм поведінки. Його загальнолюдський вимір втілювало і втілює християнство. На думку Івана Аксакова — відомого російського письменника

менника-публіциста, одного з лідерів слов'янофільського руху, «прогрес, що відкидає моральність і Бога, зрештою стає регресом, цивілізація закінчується здичавінням, свобода — деспотизмом і рабством. Скинувши із себе образ Божий, людина неминуче втратить, — уже втрачає — і образ людський, і почне ревнувати про образ звіриний».

У процесі спілкування народилася ідея Всеукраїнського мотиваційного онлайн-дійства-марафону на підтримку християнських цінностей в освіті та викладання предметів духовно-морального спрямування в школах, до

якого хотілося б залучити якомога більше дорослих і дітей з усіх регіонів України. Наш журнал також активно підтримує цю акцію.

На зустрічах на платформі «Цінності» були присутні також представники ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», який надає допомогу християнською літературою та посібниками для викладання предметів духовно-морального спрямування. Наразі є можливість замовити комплекти такої літератури (daria.novikova@eemeurope.org).

13 липня учасники онлайн-конференції обговорювали питання фор-

мування християнської спільноти для розв'язання актуальної проблеми в окремому населеному пункті; 16 липня Євген Новицький, правозахисник у сфері медичного права (м. Рівне), розповідав про альтернативні підручники з основ наук для формування християнського світогляду. Тобто тематика зустрічей цікава, актуальна, різнопланова й спрямована на те, щоб мотивувати християн до активних дій з метою захисту своєї віри та поширення християнського вчення в українському суспільстві.

Тетяна Артерчук

Марафон на підтримку християнських цінностей в освіті

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів із духовно-морального виховання», науково-дослідницька лабораторія християнської етики, психології та педагогіки НаУ «Острозька академія» та християнський духовно-просвітницький часопис «Слово вчителю» ініціювали Всеукраїнське мотиваційне онлайн-дійство-марафон «За християнську етику в кожній українській школі». Акцію приурочено до 1032-ї річниці хрещення Київської Русі — України (28 липня 2020 р.) та до Всесвітнього року Біблії.

Організатори — представники різних християнських конфесій України — вважають, що від часів хрещення Київської Русі 988 року християнство назавжди визначило історичний і культурний розвиток українського народу.

«Після здобуття нашою країною незалежності в державних школах розпочалося викладання основ християнської етики. За короткий час було підготовлено тисячі вчителів, навчальні програми, посібники, підручники,

навчально-методичні комплекси. За результатами численних соціологічних досліджень, курси з основ християнської етики стали улюбленими для сотень тисяч українських дітей», — зазначає доктор педагогічних наук, професор НаУ «Острозька академія» Василь Жуковський.

Останніми роками предмети духовно-морального спрямування починають витісняти з державної школи, це призводить до того, що громадяни України, більшість із яких складають християни різних конфесій, втрачають можливість виховувати своїх дітей на християнських моральних цінностях. Отож захід проводиться активістами з метою сприяти широкому залученню дітей до вивчення основ християнської етики та привернути увагу українського суспільства до предметів духовно-морального спрямування.

Дійство триватиме з липня по листопад 2020 року. Розпочавшись 12 липня в День першOVERHOVНИХ апостолів Петра і Павла з інформування про захід і взявши старт 28 липня — у День хрещення Київської Русі — України, воно

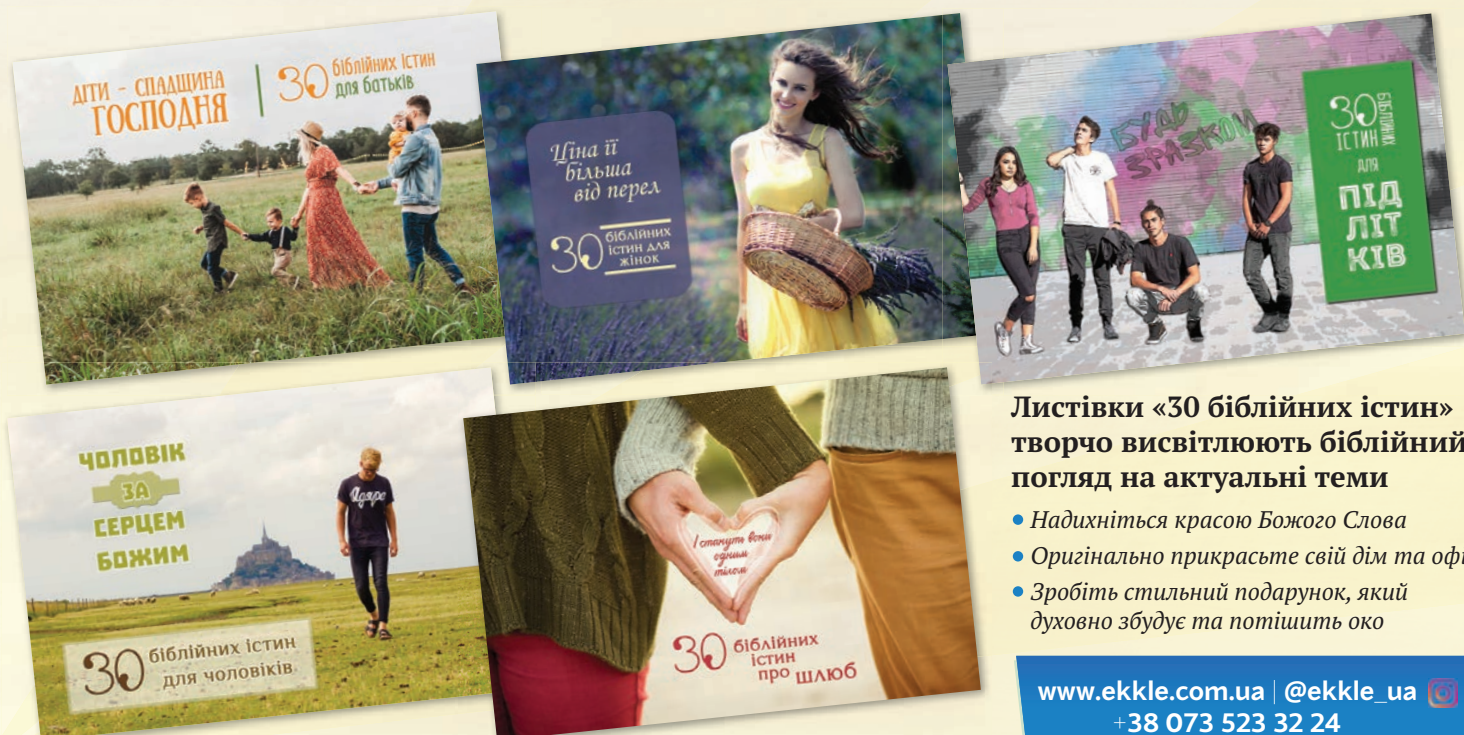
пройде по всіх областях України й завершиться 4 жовтня на День учителя.

Учасники акції — діти, учні, студенти, батьки, учителі та викладачі передмета «Основи християнської етики», керівники і члени церков та релігійних організацій, керівники держави та місцевих органів влади, депутати різних рівнів, науковці, керівники освітніх закладів, громадські організації. Усі охочі можуть висловити свою підтримку заходу в різних формах: відеозвернення, інтерв'ю, малюнок, плакат, фото, постановочний відеоролик тощо.

Висловлюйте свою позицію на всіх доступних вам інтернет-ресурсах, а посилання надсилайте в редакцію часопису «Слово вчителю»: у коментарі на сайт (<https://slovovchitelyu.org/>), на сторінку в фейсбук, на електронну адресу:

slovo@hopetopeople.org;
slovovchitelyu@gmail.com,
на вайбер (+380967478901) із позначкою #ХристиянськійЕтиціБути.

Головне — не залишайтеся байдужими!

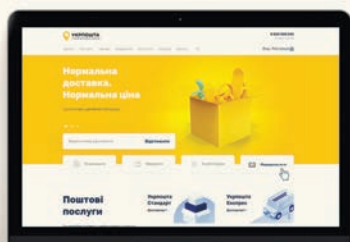
Листівки «30 біблійних істин» творчо висвітлюють біблійний погляд на актуальні теми

- Надихніться красою Божого Слова
- Оригінально прикрасьте свій дім та офіс
- Зробіть стильний подарунок, який духовно збудує та потішить око

www.ekkle.com.ua | @ekkle_ua
+38 073 523 32 24

Передплати наше видання онлайн на сайті Укрпошти

- Швидко та без черг
- Сплачує карткою або за реквізитами

peredplata.ukrposhta.ua

Передплатіть наше видання онлайн!

- Доступ в інтернет і 3-5 хвилин часу - все, що потрібно вам, щоб передплатити наше видання онлайн.

Щоб оформити передплату онлайн:

- Зайдіть на <https://peredplata.ukrposhta.ua/>.
- У полі пошуку введіть назву «Християнський духовно-просвітницький часопис "Слово вчителю"» або індекс видання (99864).
- Вкажіть період, впродовж якого хочете отримувати видання.
- Оформте замовлення. Для цього вкажіть ПІБ замовника, поштову адресу, за якою потрібно доставляти періодику, номер телефону та email, на який надійде лист-підтвердження замовлення.

* Вартість та індекс видання для передплати на території Донецької та Луганської областей, що підконтрольні українській владі, можуть відрізнятися.

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ
НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ
МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
МАГІСТРАТУРА «ХРИСТІАНСЬКА ПЕДАГОГІКА»

Кафедра педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Освітньо-професійна програма: Християнська педагогіка

Кваліфікація: магістр освітніх, педагогічних наук, викладач предметів духовно-морального спрямування

Гарант освітньої програми Сіданіч Ірина Леонідівна доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти

Час і форма навчання: 1,5 року, заочна, вартість 12 500 грн.

Наші контакти: 2363395@ukr.net
+380677976207, +380995190588
+380687491899

04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а
Станція метро «Лук'янівська»
Їхати тролейбусами № 16, 18 до зупинки «Полтавська»

Передплатний індекс
99864

Адреса редакції:
вул. С. Крушельницької, 71, м. Рівне, Україна, 33023
тел.: +38 0362 637976
slovo@hopetopeople.org; www.slovovchitelyu.org

